

Diversitat
Sóc un ciutadà/ana? Treball
No hi ha dubte a una responsabilitat sense c
Les regles del joc en una dem
Comunicació efect
RESOLUCIÓ DE CONE
MIGRACIÓ I INTEGRACIÓ
MEDI
Cultura de la pau

Materials d'educació participativa per fomentar la pràctica de la ciutadania en adolescents

col·lecció / colección

DOCÈNCIA I METODOLOGIA DOCENT, 48

edició / edición

Primera edició: Maig 2024

Edició: Institut de Desenvolupament Professional-ICE. Universitat de Barcelona

Pg. Vall d'Hebron, 171 (Campus de Mundet) - 08035 Barcelona

Tel. (+34) 934 035 175; idp.ice@ub.edu

Consell Editorial: Maria Rosa Buxarrais, Isabel Paula, Jordi Andreu, Mercè Gracenea

Correcció de text: Mercè Gracenea

amb el suport de / con el apoyo de:

Aquesta obra està subjecta a la llicència CreativeCommons 3.0 de Reconeixement-NoComercial-SenseObresDerivades. Consulta de la llicència completa a:

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/deed.ca>

Esta obra está sujeta a la licencia CreativeCommons 3.0 de Reconocimiento-NoComercial-SinObraDerivada. Consulta de la licencia completa en: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/deed.ca>

Andrada, C., Aubarell, G. Bahí, R. Buxarrais Estrada, M.R., Carreras Vilà, J., Delgado, F., Duarte i Montserrat, C., Fadlallah, C., Fontán de Bedout, L., Forero, V., Guardans, J., Lopez, A., Mojica, S., Monclús, A., Noguera Pigem, E., Ortega González, E., Picas, N., Rovira, M., Serrano, G., Suarez, S. i Torrents, A. Materials d'educació participativa per fomentar la pràctica de ciutadania en adolescents. Barcelona, Universitat de Barcelona (Institut de Desenvolupament Professional-ICE) 2024. Document electrònic. [Disponible a: <http://hdl.handle.net/2445/212261>]

ISBN: 978-84-09-62243-6

URI: <http://hdl.handle.net/2445/212261>

Autors/Autores

Universitat de
Barcelona

Elena Noguera Pigem
Laura Fontán de Bedout
Eric Ortega González
Maria Rosa Buxarrais Estrada

Fundació
Coneixement i
Cultura (CIC)

Caroline Andrada
Josep Carreras Vilà
Ricard Bahí
Carles Duarte i Montserrat
Andreu Monclús
Noemí Picas
Gloria Serrano
Silvia Suarez

Fons per a
l'Educació Global
en Ciutadania

Anna Torrents
Marta Rovira
Antoni Lopez
Sofia Mojica
Carla Fadlallah
Vanessa Forero
Francisco Delgado
Gemma Aubarell
Jaume Guardans

ÍNDIX

INTRODUCCIÓ.....	3
Mòdul 1 - ESTEM BÉ?.....	4
Capítol 1.1 - Puc confiar en la meua percepció del món?.....	5
Capítol 1.2 – Què és el pensament crític?.....	7
Capítol 1.3 – On són els humans?.....	10
Capítol 1.4 – Sóc un/a ciutadà/na?.....	12
Capítol 1.5 - Justícia social i igualtat... la pregunta és: entre qui?.....	14
Capítol 1.6 - Llibertat ... Per a qui?.....	16
Capítol 1.7 - Majories, minories, guerres, migracions i murs... Acollir refugiats?.....	18
Capítol 1.8 - Els drets humans i les contradiccions dels éssers humans al segle 21.....	20
Capítol 1.9 - Acció social i canvi social... Per què preocupar-se pels altres; La vida no és prou dura per a tothom?.....	22
Mòdul 2 - ESDEVENIR CIUTADANS EMOCIONALMENT INTEL·LIGENTS.....	24
Capítol 2.1 - Com et sents?" Aspectes intrapersonals i interpersonals de la nostra experiència emocional.....	25
Capítol 2.2 - Estratègies de vinculació emocional saludables i benestar professional en educació..	27
Capítol 2.3 - La diversitat emocional i individual que ens envolta ... És un món extravertit per aquí!	29
Capítol 2.4 - Podem ensenyar creativitat?.....	31
Capítol 2.5 - Benestar emocional i societat.....	33
Capítol 2.6 - "Qui seré de gran?" La creació d'un jo professional infantil.....	35
Capítol 2.7 - Assertivitat, proactivitat i resiliència: un kit de supervivència emocional?.....	38
Capítol 2.8 - L'ensenyament de valors... Quin sentit té?.....	41
Capítol 2.9 - Meditació, consciència, ioga.....	44
Mòdul 3 - PARTICIPACIÓ ACTIVA I CIUTADANIA RESPONSABLE.....	46
Capítol 3.1 - Qui té el poder? La importància de l'autoritat.....	47
Capítol 3.2 - No hi ha drets sense responsabilitat.....	50
Capítol 3.3 - Actuar com a individu o actuar com a col·lectiu? - Tu decideixes, jo decideixo, nosaltres decidim.....	52
Capítol 3.4 - Les regles del joc en una democràcia.....	54
Capítol 3.5 - Junts: els rituals de la cooperació.....	56
Capítol 3.6 - El temps de participació: "Com organitzar l'horari?".....	59
Capítol 3.7 - Treball en equip sense discriminació.....	61
Capítol 3.8 - Més enllà de l'escola: famílies.....	64
Capítol 3.9 - Més enllà de l'escola: comunitat.....	66

Mòdul 4 - GÈNERE: DIFERÈNCIES, IGUALTAT I DRETS. EL PODER DE LA COEDUCACIÓ	68
Capítol 4.1 - La universalització de l'educació: la dona a l'escola.....	69
Capítol 4.2 - Gènere i rols: com aprenem a ser home o dona	72
Capítol 4.3 - Els currículums ocults.....	74
Capítol 4.4 - Què significa coeducació?	76
Capítol 4.5 - L'exercici de les llibertats fonamentals... Sense discriminació de gènere.....	78
Capítol 4.6 - Taxes d'abandonament escolar i projeccions professionals de nenes i dones joves	80
Capítol 4.7 - Abandonament escolar per baix rendiment.....	83
Capítol 4.8 - Com obtenir i mantenir una feina al segle XXI	86
Capítol 4.9 - Treball amb famílies en coeducació.....	88
Capítol 4.10 - Persones transgènere i no binaries.....	88
Mòdul 5 - DIÀLEG INTERCULTURAL.....	93
Capítol 5.1 - Patrimoni cultural	94
Capítol 5.2 - Diversitat cultural	96
Capítol 5.3 - Migració i integració.....	98
Capítol 5.4 - Habilitats multiculturals.....	101
Capítol 5.5 - Enfocaments interculturals.....	104
Capítol 5.6 - Practicar el diàleg intercultural	107
Capítol 5.7 - L'ètica de viure en la diversitat	111
Capítol 5.8 - Diàleg amb les famílies.....	114
Capítol 5.9 - Diàleg amb la comunitat	116
Capítol 5.10 - Teoria crítica de la raça.....	118
Mòdul 6 - COMUNICACIÓ, RESOLUCIÓ DE CONFLICTES I CONNECTIVITAT	121
Capítol 6.1 - El nostre jo real en el món dels avatars ... Identitat i societat.....	122
Capítol 6.2 - Les nostres opinions, mitjans de comunicació i societats polaritzades.....	125
Capítol 6.3 - Comunicació efectiva.....	128
Capítol 6.4 - Habilitats i competències d'alfabetització mediàtica	130
Capítol 6.5 - La societat del coneixement i les noves modalitats d'aprenentatge	133
Capítol 6.6 - Valors intergeneracionals i diàleg... Persones analògiques i digitals treballant juntes	135
Capítol 6.7 - Resolució de conflictes, mediació i cultura de pau.....	138
Capítol 6.8 - Aïllament, solitud i compromís associatiu.....	141
Capítol 6.9 - L'últim nen al bosc -Valorant la nostra connexió amb la natura.....	144

INTRODUCCIÓ

El programa de formació que es presenta apunta a un enfocament educatiu integral que integra la interdisciplinarietat, centrat en el desenvolupament humà amb un èmfasi especial en el creixement ètic. Metodològicament, pretén fomentar el pensament crític, l'aprenentatge socioemocional i la ciutadania participativa mitjançant activitats diverses i atractives. Els resultats esperats poden incloure la millora de la consciència crítica, el raonament ètic i la capacitat d'enfrontar-se a desafiaments socials complexos.

Pel que fa a la rellevància, aquest tipus de formació és crucial per preparar el professorat d'educació secundària a navegar per les implicacions ètiques dels avenços tecnològics i per fomentar el desenvolupament d'una comprensió holística de la ciutadania que sigui empàtica i reflexiva. També subratlla la importància del seu paper a l'hora de facilitar experiències d'aprenentatge transformadores.

Es tracta, doncs, d'un programa educatiu detallat que aborda múltiples aspectes de l'educació participativa i la gestió del temps, el treball en equip sense discriminació, la relació amb les famílies i la comunitat, i la importància de la coeducació i l'equitat de gènere en l'àmbit escolar, un programa significativament rellevant en el context educatiu contemporani, on l'equitat de gènere, la ciutadania activa i les habilitats per a la vida són fonamentals.

Objectius

El programa pretén integrar l'ensenyament del currículum acadèmic amb la transmissió de valors ètics al professorat, focalitzant-ho en l'aprenentatge de la participació, per a que després ho traslladi a l'aula. També té com a objectiu desenvolupar la sensibilitat sobre els aspectes del gènere i l'equitat, millorar la col·laboració entre la família i l'escola, i fomentar la participació activa a la comunitat.

Metodologies

En el programa s'utilitzen una combinació de lectures, activitats pràctiques i sessions de taller presencials. Els i les participants tenen la tasca de llegir material rellevant i aplicar les estratègies suggerides al seu ensenyament. Les sessions de tallers presencials estan dissenyades per promoure la discussió grupal, l'intercanvi d'estratègies i la reflexió individual, la qual cosa facilita un entorn d'aprenentatge interactiu i pràctic. Aquestes sessions també inclouen l'anàlisi de materials didàctics per identificar i abordar les sessions de gènere, i el disseny d'activitats que promoguin la igualtat i la inclusió.

Mòdul 1 - ESTEM BÉ?

L'objectiu d'aquest mòdul és ajudar al professorat de secundària a determinar la millor manera d'aconseguir que els alumnes qüestionin el que poden estar donant per segur com a "veritable" i "real" en la seva experiència social quotidiana. La societat sembla estar "bé" quan l'economia és estable, quan no tenim fam, quan no estem en perill de patir violència i/o en risc d'exclusió social. Tanmateix, poc a poc ens adonem que hi ha experiències individuals que semblen escapar al nostre ull, o a l'ull dels mitjans de comunicació als quals tenim accés... Estem bé?

Pel que fa als mitjans de comunicació, com podem distingir un vídeo fals d'un de real? I les notícies falses (*fakenews*) i els "fets alternatius"? Com hem de distingir el que és real del que no ho és en aquesta societat? Qui són els narradors de la realitat?

En aquest mòdul, el professorat treballarà en un seguit d'activitats per fomentar el pensament crític dels seus alumnes i ajudar-los a qüestionar si la percepció general del món és fiable. La reflexió sobre per què, en la majoria dels casos, no percebem una gran varietat de desigualtats (especialment si estan lluny del nostre racó del món), anirà seguida d'un procés d'identificació dels diversos tipus d'injustícies. L'ampli ventall de competències que es desenvoluparan en aquest mòdul consistirà en:

- Utilitzar el pensament crític per qüestionar les veritats aparentment fixes.
- Ajudar els i les estudiants a qualificar i discernir entre els diversos tipus d'injustícies, desigualtats i problemes socials i a comprometre's reflexivament amb aquestes qüestions, fomentant alhora una aproximació empàtica al sofriment dels altres.
- Fomentar la ciutadania entre els alumnes de forma holística i responsable, basant-se en el pensament crític.

L'actitud general que el mòdul pretén que el professorat de secundària hi desenvolupi en l'alumnat és doble: d'una banda, ser capaços de fomentar l'empatia cap a altres persones del món, independentment dels seus trets, cultura, origen, religió i gènere, etc. i, d'altra banda, ser capaços d'actuar, mobilitzar i transformar l'entorn social immediat de l'alumne, encara que sigui a petita escala.

Capítol 1.1 - Puc confiar en la meva percepció del món?

Resum

El mòdul comença revelant els límits i capacitats dels nostres sentits, per explicar per què veiem el món com ho veiem, i convidar-nos a qüestionar la nostra realitat immediata. Utilitzant exemples apropiats del món audiovisual, com els vídeos falsos, les notícies falses i la informació enganyosa, el professorat pot exemplificar per què és necessari el pensament crític.

La caixa d'eines d'aquest capítol inclou alguns exercicis d'exemple que el professorat pot adaptar i practicar en les seves pròpies aules. Aquests exercicis proposen que el professorat demanin als seus alumnes que practiquin l'escepticisme, i que fomentin la seva capacitat d'investigació per qüestionar fins i tot els fets que normalment es consideren indiscutibles en cada assignatura del currículum escolar. Aquests exercicis també permeten als professors i les professores ajudar els seus alumnes a estructurar bé les preguntes, a més de proporcionar-los un full de ruta per trobar possibles respostes.

Llista de lectures per al Capítol 1.1

1. Loftus, E. F., & Palmer, J. C. (1974). *Reconstruction of car destruction: An example of the interaction between language and memory*. *Journal of Verbal Learning and Verbal Behavior*, 13 (5), 585–589.
2. Crane, Tim i Craig French, "El problema de la percepció", *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (edició de primavera de 2021), Edward N. Zalta (ed.).
3. Jennifer Allen, Baird Howland, Markus Mobius, David Rothschild, Duncan J. Watts *Assessing the Fake News Problem at the Information Ecosystem Scale*, *Science Advances*, 03 Apr 2020, Vol. 6, No. 14.

Preparació per al professorat

És adequat recordar al professorat que no només ha de preparar la lectura abans de la classe, sinó que també ha de consultar la caixa d'eines d'aquest capítol i considerar com podria posar en pràctica les activitats suggerides dins del seu propi ensenyament, amb un

pla per a la seva pròpia versió de l'activitat 2.

Esquema per a la sessió de 90 minuts de formació en directe

Primers 30 minuts: Jocs d'aprendre a conèixer l'altre

Per exemple, una de les activitats proposades en el capítol 2.1 consisteix a presentar els membres d'un grup entre ells escrivint (en una "pissarra" compartida en línia o en el xat) paraules, i pujant imatges o dibuixos si és possible, que es relacionin amb un mateix. A continuació, els altres participants han d'endevinar quina relació té cada element amb aquesta persona, formulant preguntes a les quals el que s'estigui presentant només pot respondre "sí" o "no".

Després, pregunta als professors i les profesores que discuteixin com es pot adaptar i utilitzar aquest tipus d'exercici en la seva pròpia classe.

Fes una pausa de confort aquí, o després de la següent part.

30 minuts següents:

Vegin junts a una pantalla compartida el vídeo de l'experiment de l'accident de cotxe d'Elizabeth Loftus (1974), o un de similar (només durarà uns segons). El professorat hauria d'haver llegit ja l'Activitat 1 d'aquest capítol a la Caixa d'Eines. La següent mitja hora es dedicarà a debatre com utilitzaria aquesta activitat a la seva pròpia aula.

Últims 30 minuts:

Adaptació de l'activitat 2: Els professorat també s'hauria d'haver familiaritzat amb la segona activitat proposada a la caixa d'eines. En aquesta es demana als i les alumnes que comparin com es presenta la mateixa notícia de forma diferent en diferents fonts/publicacions dels mitjans de comunicació. Com adaptaria cada professor aquesta activitat per cenyir-la a la seva pròpia manera d'ensenyament?

Demana als professors i les profesores que discuteixin en petits grups (10-15 minuts) i que després presentin (en una ronda durant els últims 15-20 minuts) la seva versió adaptada de l'Activitat 2.

Finalment, recordi als estudiants què han de preparar per a la següent sessió.

Capítol 1.2 – Què és el pensament crític?

Resum

Aquest capítol se centra en el qüestionament de les nostres realitats en les diferents esferes del coneixement i de la vida. Això ha de ser dut a terme des de la dimensió de la matèria escolar corresponent, per la qual cosa no està vinculat a cap assignatura en particular. La caixa d'eines inclou exemples de com fomentar el qüestionament utilitzant el mètode del diàleg socràtic com a mètode d'aprenentatge dialògic. Aquest ha d'inspirar i demostrar com el professorat pot ajudar els seus i les seves alumnes a identificar, nomenar i prendre posició sobre les desigualtats que existeixen dins de cada tema relacionat amb les seves assignatures escolars.

Llista de lectures per al Capítol 1.2

1. Boas, Franz. 1932. "Els objectius de la investigació antropològica". *Raça, llengua i cultura*. 1948.
2. Brown, Michael F. "Relativisme cultural 2.0". *Current Anthropology*, vol. 49, núm. 3, 2008, pp. 363–383. *JSTOR*, www.jstor.org/stable/10.1086/529261
3. Qualsevol dels cinc diàlegs de Plató : *Eutifró, Apologia, Critó, Menó, Fedó*. Indianapolis :Hackett Pub. Co., 2002.

Preparació per els professors i les professores

Recordeu als professors i les professores que no només s'han de familiaritzar amb la lectura abans de la classe, sinó que també han de consultar la caixa d'eines d'aquest capítol i considerar com podrien posar en pràctica les activitats suggerides en el seu propi ensenyament. Per al Capítol 1.2 en concret, el professorat haurà de buscar un ritual dedicat a un esdeveniment vital (cerimònies de naixement, funerals, casaments, etc.) d'una cultura molt diferent de la seva. Com se celebra o commemora l'esdeveniment? En què es diferencia de les pràctiques de la seva pròpia cultura?

Esquema per a la sessió de 90 minuts de formació en directe

Primers 30 minuts:

Comença practicant el mètode socràtic amb el professorat: Per ensenyar-lo, has de

saber com funciona. Pots començar amb un extracte d'un diàleg platònic clàssic que demostrï el mètode (comparteix la pantalla per presentar-lo), i després provar-ho amb un professor voluntari. Veuran que el format és bàsicament un qüestionament constant, per treure a relleu els propis prejudicis i pressupostos i treballar cap a una definició. Per exemple, del Menó de Plató:

Sòcrates: *Quan dius, Menó, que hi ha una virtut de l'home, una altra de la dona, una altra del nen, i així successivament, ¿s'aplica això només a la virtut, o diries el mateix de la salut, i de la mida, i de la força? O la naturalesa de la salut és sempre la mateixa, ja sigui en l'home o en la dona?*

Menó: *Jo diria que la salut és la mateixa, tant en l'home com en la dona.*

Sòcrates: *I no és això cert per a la mida i la força? Si una dona és forta, ho serà per raó de la mateixa forma i de la mateixa força que subsisteix en l'home. Vull dir que la força, com a força, sigui de l'home o de la dona, és la mateixa. Hi ha alguna diferència?*

Menó: *Crec que no.*

Sòcrates: *I la virtut, com a virtut, no serà la mateixa, ja sigui en un nen o en una persona adulta, en una dona o en un home?*

No puc evitar sentir, Sòcrates, que aquest cas és diferent dels altres.

Sòcrates: *¿Però per què? ¿No deies que la virtut de l'home era ordenar un estat, i la de la dona ordenar una casa o una llar?*

Així ho he dit.

Sòcrates: *I es pot ordenar bé la llar o l'estat o qualsevol cosa sense templança i sense justícia?*

Menó: *Certament no.*

Sòcrates: *Llavors els que ordenen un estat o una llar amb templança o justícia els ordenen amb templança i justícia?*

Menó: *Certament.*

Sòcrates: *Llavors tant els homes com les dones, si han de ser bons homes i dones, han de tenir les mateixes virtuts de templança i justícia?*

Menó: *És cert.*

Sòcrates: *I pot ser bo un jove o un ancià, si són intemperants i injustos?*

Menó: *No poden.*

Sòcrates: *Han de ser temperats i justos?*

Menó: *Sí.*

Sòcrates: *Llavors tots els homes són bons de la mateixa manera, i per participació en les mateixes virtuts?*

Menó: *Es podria inferir així.*

Sòcrates: *I segurament no haurien estat bons de la mateixa manera, llevat que la seva virtut hagués estat la mateixa?*

Menó: *No ho serien.*

Sòcrates: *Llavors, ara que s'ha demostrat la igualtat de totes les virtuts, tracta de recordar el que tu i Gorgias dec que és la virtut.*

Menó: *¿Tindràs una definició de totes elles?*

Sòcrates: *Això és el que busco.*

...

Els conceptes a seleccionar per tractar de definir-los mitjançant aquest mètode inclouen: què és la justícia, què és el sexisme/altres formes de discriminació, què compta com a relació, quin és el propòsit de l'ensenyament i altres; és a dir, han de ser grans preguntes sense una resposta certa i factual.

30 minuts següents:

Una de les activitats suggerides a la Caixa d'eines explora el relativisme cultural en observar com les celebracions i cerimònies dels principals esdeveniments de la vida (naixement, defunció, matrimoni i tota la resta) varien entre diferents cultures. Els i les docents han de desenvolupar el coneixement de la matèria abans d'aquesta tasca arribant a la sessió de capacitació preparada amb una breu investigació sobre com es commemora un esdeveniment de la vida en una cultura molt diferent de la seva, i comparant-lo amb la forma en què "normalment" l'honoren en la seva pròpia cultura.

El centre ha de dividir els i les mestres en grups petits (usant la funció de sala de reunions a la plataforma en línia) per discutir el que van trobar i després discutir-ho amb tot el grup.

Ara prens un breu descans.

Últims 30 minuts:

Activitat d'avaluació per als i les docents: convidi els i les docents a descriure com durien a terme l'activitat sobre el relativisme cultural (Activitat 1 a la Caixa d'eines d'aquest capítol) a les seves aules. Què hauria de canviar? Què funcionaria de manera efectiva i quins podrien ser els desafiaments? Com s'assegurarien d'involucrar els seus i les seves estudiants en el pensament crític?

Finalment, recordi als i les estudiants el que han de preparar per a la propera sessió.

Capítol 1.3 – On són els humans?

Resum

En aquest capítol, treballarem una selecció de conceptes universals i teories simplificades de tots els camps (psicològic, sociopolític, filosòfic...) per convidar el professorat a reflexionar sobre el que els humans són, perquè després puguin portar els seus alumnes a reflexionar sobre el mateix.

Llista de lectures per al Capítol 1.3

1. Yves Coppens, 'El present del passat' [*El presente del Pasado*, edició d'Odile Jacob.
2. Una ullada a algunes de les grans obres sobre la naturalesa humana, per exemple: *La Política* o l'*Ètica Nicomaquea* d'Aristòtil, *el Leviatan* de Hobbes, *el Tractat* de Hume, *Teoria de la Justícia* de John Rawls.

Preparació per al professorat

Recordeu als i a les mestres que no només es familiaritzin amb la lectura abans de la classe, sinó que també revisin la Caixa d'eines d'aquest capítol i considerin com podrien implementar les activitats suggerides en el seu propi ensenyament. Per a aquesta sessió en particular, els i les mestres haurien d'aprofundir en la comprensió d'un filòsof, o fins i tot d'una religió en particular, sobre la posició de la humanitat en la natura. Estem els humans en conflicte amb la 'naturalesa'? Som el pinacle de la natura? Som la naturalesa en la seva pitjor expressió? Els i les mestres han de venir amb algunes notes llistes per intercanviar idees a la sessió.

Esquema per a la sessió de 90 minuts de formació en directe

Primers 30 minuts:

Com a formador i capacitador, dirigeixi una discussió introductòria sobre el treball antropològic de Yves Coppens.

30 minuts següents:

Quin és el rol de l'ésser humà a la natura? En grups, els i les mestres haurien de discutir les idees filosòfiques i religioses que han investigat sobre la posició dels humans a la natura. Després d'uns 20 minuts de discussió a les sales per a grups petits, demani als i a les mestres que tornin amb tot el grup i comparteixin algunes de les idees més destacades o controvertides discutides en els grups.

Últims 30 minuts:

Activitat d'avaluació: convidi els i les mestres que es descriguin els uns als altres (en grups petits o en parelles) com durien a terme l'activitat de crear un "calendari" de la història de la Terra (Activitat 1 a la Caixa d'eines d'aquest capítol) a les seves pròpies aules.

Què funcionaria de manera efectiva i quins podrien ser els desafiaments? Hi ha una altra manera, tal vegada fins i tot una manera més efectiva, d'allunyar els i les estudiants de veure els humans com el focus central del planeta? De quina altra manera podem aconseguir que tinguin una perspectiva des de la qual els humans són només un tipus d'animal evolucionat entre molts?

Finalment, recordi als i a les estudiants el que han de preparar per a la propera sessió.

Capítol 1.4 – Sóc un/a ciutadà/na?

Resum

Aquest capítol se centra en la cultura, o en la manca de cultura, de la globalització i les oportunitats i conflictes que sorgeixen amb el "fer-se global". Utilitzarà testimonis i fets reals, per documentar els límits d'un món que creu no tenir límits (ja que tots estem connectats)... No fa això que les injustícies semblin encara més greus quan poden ocórrer just a la nostra esquena?

Llista de lectures per al Capítol 1.4

1. Thomas Paine, *The Rights of Man* (1791 and 1792).
2. Leydet, Dominique, "Citizenship", *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (edició de tardor de 2017), Edward N. Zalta (ed.) - <https://plato.stanford.edu/entries/citizenship/>
3. La Política d'Aristòtil, Llibre III. Per a una gran font secundària sobre Aristòtil, see: *Aristotle* per Christopher Shields, Second Edition publicada per Routledge (2007).

Preparació per al professorat

Recordeu als i a les mestres que no només es familiaritzin amb la lectura abans de la classe, sinó que també revisin la Caixa d'eines d'aquest capítol i considerin com podrien implementar les activitats suggerides en el seu propi ensenyament. Per a la sessió d'aquest capítol en particular, els i les docents han de consultar els requisits per a la ciutadania d'un país diferent del seu. Això es pot coordinar preassignant un país diferent a cada professor, per evitar xocs.

Esquema per a la sessió de 90 minuts de formació en directe

Primers 30 minuts:

Com a grup, convidi els i es mestres a fer una pluja d'idees sobre temes relacionats amb

la ciutadania: per exemple, drets de vot, polítiques socials, migració, ocupació, història. Després demana-li a cada mestre que digui algunes paraules (sense preparació) sobre com els i les estudiants aprenen sobre la ciutadania en les seves lliçons diàries amb ells.

30 minuts següents:

L' Activitat 2 de la Caixa d'eines del Capítol 1.4 demana als i a les alumnes que es comprometin amb extractes d'alguns textos molt importants: la Declaració de Drets de 1689 i la Declaració dels Drets de l'Home i del Ciutadà de 1789, 1793 i 1795.

La redacció formal d'aquests textos, realitzada en un argot legal arcaic, podria resultar alienant per als alumnes que assisteixen a secundària avui dia. Com faran els i les mestres perquè els extractes d'aquests textos siguin *rellevants* i *accessibles*?

Divideixi el grup en grups més petits per discutir això i després comparteixin idees en els últims deu minuts més o menys.

Últims 30 minuts:

Activitat d'avaluació per als docents: convidi els i les docents que es descriguin els uns als altres (posa'ls en grups petits o en parelles) com durien a terme l'Activitat 1 al seu propi saló de classes. En quin context podrien plantejar la pregunta de què és un ciutadà? Quines concepcions de ciutadania es poden invocar? (Històriques? De quines cultures? ¿Religioses?). Discuteixin les diferents opcions en grup.

Finalment, recordi als professors i a les profesores el que han de preparar per a la propera sessió (vegeu a continuació).

Capítol 1.5 - Justícia social i igualtat... la pregunta és: entre qui?

Resum

Treballar sobre el concepte de "ciudadà" i també sobre les desigualtats ens portarà a poc a poc a descobrir finalment què és la igualtat. Per a això, es buscarà un espai en cada matèria impartida en Educació Secundària per a reflexionar sobre el que s'ha avançat i el que queda per avançar en igualtat d'oportunitats; per exemple, per a l'accés als estudis i també a diferents professions.

Aquest capítol conté pautes que pretenen facilitar als i a les docents l'organització i gestió de debats i negociacions a classe al voltant del tema de la desigualtat, i ajudar el seu alumnat a analitzar la lluita per la igualtat d' oportunitats. Això pot incloure l'ús de tècniques teatrals com el teatre d'improvisació, el teatre, fòrum i/o els jocs de rol.

Llista de lectures per al Capítol 1.5

1. Cristiano Guedes i Silvia Guimarães, *Research ethics and Indigenous Peoples: Repercussions of return Yanomami blood samples*, *Developing World Bioethics*, Volum 20, Número 4, Desembre 2020, Pàgines 209-215.
2. Gosepath, Stefan, "Igualtat", *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (edició de primavera de 2011), Edward N. Zalta (ed.), <https://plato.stanford.edu/archives/spr2011/entries/equality/>.

Preparació per als professors i les professores

Recordeu als i a les mestres que no només es familiaritzin amb la lectura abans de la classe, sinó que també revisin la Caixa d'eines d'aquest capítol i considerin com podrien implementar les activitats suggerides en el seu propi ensenyament. Per a la sessió d'aquest capítol en particular, els i les mestres han de veure un dels molts documentals disponibles en línia sobre l'experiment de 1968 de Jane Elliot anomenat "blue eyes/Brown eyes", o "Ojos Azules/Ojos Marrones"

Els i les mestres també han de llegir sobre cultures amb diferents models socials i triar-ne un per presentar-lo en la discussió grupal. És possible que es desitja delegar a cada mestre una cultura particular, per garantir que es presenti una àmplia gamma. Si així ho prefereixen, fins i tot poden presentar un parell de diapositives d'informació per compartir amb el grup.

També seria bo que els i les docents llegissin sobre el tema de la igualtat i la desigualtat en general; veure la llista de lectures.

Esquema per a la sessió de 90 minuts de formació en directe

Primers 30 minuts:

El formador ha de començar amb una discussió general i important: Què és la desigualtat?

Després apliqueu-ho a l'educació: Què significa la desigualtat a l'aula i en el seu context particular d'ensenyament? Permeti que cada mestre tingui temps per parlar.

30 minuts següents:

Demano als i a les mestres que presentin les diferents cultures sobre les quals han après, en grups si hi ha un grup gran en la sessió de formació. Com són els seus models socials? Hi ha alguna cosa que reconixeríem com a igualtat? Què sustenta la igualtat en aquesta cultura? Què limita la igualtat en aquesta cultura?

Últims 30 minuts:

Activitat d'avaluació: convidi el professorat que es descriguin els uns als altres (posa'ls en grups o parelles) com durien a terme l'Activitat 1, una rèplica de l'experiment d'ulls blaus/ulls marrons, al seu propi saló de classes. Com farien espai per a això en el seu pla d'estudis? Com el mantindrien rellevant? Com transmetrien el missatge contra el racisme sense fer-lo obvi des del principi?

Discuteixin les diferents opcions en grup. Com a tasca, podrien escriure això com un pla de lliçó degudament detallat.

Finalment, recordi als i a les professors el que han de preparar per a la propera sessió.

Capítol 1.6 - Llibertat ... Per a qui?

Visió general

Aquest capítol presenta una combinació d'enfocaments per mirar els conceptes de llibertat, i els límits imposats i autoimposats al seu exercici. El seu objectiu és animar els i les docents a convidar els seus alumnes, d'11 a 17 anys i de diferents matèries escolars, a qüestionar-se *per a qui serveix* la llibertat i *la responsabilitat* que comporta la llibertat.

La caixa d'eines inclou exemples d'ensenyament de l'evolució i les restriccions a la llibertat d'opinió i expressió. En aquest curs, ajudar els i les docents a incorporar el desenvolupament de la llibertat d'opinió i expressió com a eina dins del seu ensenyament, fomentant que els seus alumnes reflexionin sobre això a través d'aquestes activitats.

Llista de lectura del capítol 1.6

1. Berlín, Isaïes. *Dos conceptes de llibertat*: una lliçó inaugural pronunciada davant la Universitat d'Oxford el 31 d'octubre de 1958. Oxford: Clarendon Press, 1958.
2. Mill, Joan Estuard. *Sobre la llibertat*. Londres: Longman, Roberts & Green, 1869; Bartleby.com, 1999.

Preparació del professorat

Recordeu als professors i a les profesores no només que participin amb la lectura abans de la classe, sinó també que marquin la caixa d'eines d'aquest capítol i considerin com podrien implementar les activitats suggerides dins del seu propi ensenyament.

Per a aquesta sessió en particular, el professorat hauria d'escriure un paràgraf sobre "què és la llibertat?". No hauria de ser un assaig ben investigat, sinó una descripció espontània a partir de les seves intuïcions bàsiques sobre la llibertat. La lectura escenogràfica els introduirà en el concepte políticofilosòfic de llibertat. Totes dues són lectures pesades: el professorat ha de triar i triar capítols d'interès i intentar obtenir l'essència general de la seva argumentació.

Esquema per a la sessió d'entrenament en directe de 90 minuts

Primers 30 minuts:

Què és la llibertat? Què és la llibertat? En primer lloc, emparellar el professorat o posar-lo en petits grups per discutir aquestes qüestions fonamentals i què han fet dels conceptes de llibertat i llibertat descrits en la lectura establerta.

Següents 30 minuts:

A continuació, demaneu als professors i a les professores que presentin els seus paràgrafs prescrits que exposin la seva pròpia idea del que és la llibertat. Converteix-ho en un debat.

Últims 30 minuts:

Activitat d'avaluació: en l'últim terç de la classe, apliqueu aquests conceptes a l'aula i al propi entorn de cada professor demanant-los que comparteixin idees sobre com durien a terme una activitat de joc de rol basada en l'activitat 2 de la caixa d'eines.

L'activitat 2 consisteix a demanar als i les alumnes que adoptin personatges que s'han d'adaptar en contextos diferents, per exemple, són un amic en un cercle i un pare en un altre. Per exemple, la sala s'ha de configurar per atendre diversos jocs de rol simultanis de diferents contextos. Com ho facilitaria cada professor? Com poden fer-ho rellevant per als seus propis continguts docents?

Finalment, recordeu als i les alumnes què han de preparar per a la següent sessió.

Capítol 1.7 - Majories, minories, guerres, migracions i murs... Acollir refugiats?

Visió general

En aquest capítol s'analitza la migració, no només com a moviment de persones, sinó també com a circulació, confrontació i enriquiment d'idees.

La caixa d'eines proporciona exemples de com relacionar la migració amb el coneixement de diverses matèries diferents impartides a secundària. L'esperança és que el professor pugui abordar el tema de la intersecció de cultures, i la contribució de les diferents cultures, en les seves respectives assignatures escolars.

Llista de lectura del capítol 1.7

1. Wellman, Christopher Heath, "Immigration", *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (edició de primavera de 2020), Edward N. Zalta (ed.).
2. Paul Statham, Reflexions sobre els reptes d'ensenyar migracions en un món canviant, *Estudis sobre migracions*, Volum 6, número 2, juliol de 2018, pàgines 306–311,
3. Timothy Patterson i Yoonjung Choi (2018) Ciutadania global, migració i currículum nacional: Un conte de dues nacions, *British Journal of Educational Studies*, 66:4, 477-496.

Preparació del professorat

Recordeu als professors i a les professores no només que participin amb la lectura abans de la classe, sinó que també revisin la caixa d'eines d'aquest capítol i considerin com podrien implementar les activitats suggerides dins del seu propi ensenyament. Per a la sessió d'aquest capítol en particular, el professorat hauria de llegir sobre l'artista Ai Wei Wei, incloent-hi veure alguns dels documentals 'Human Flow', i mirar les últimes notícies sobre migració. Quines zones del món són políticament sensibles pel que fa a les migracions ara mateix?

Esquema per a la sessió d'entrenament en directe de 90 minuts

Primers 30 minuts:

Migració ara mateix: pregunteu al professorat què ha vist en les notícies recents sobre migracions i feu que comparteixi alguns d'aquests debats i temes actuals.

I els refugiats? En què es diferencien, o fins i tot *són* diferents, del que anomenem "migrants"? Alguna discussió sobre l'ús dels termes podria ser útil aquí.

Segon 30 minuts:

Migració i alteritat: de manera similar a l'activitat d'avaluació per a l'aula descrita per a aquest capítol a la caixa d'eines, demaneu als professors i a les professores que facin una llista de com s'assemblen a un migrant que és com ells (suposem que tenen la mateixa feina, la mateixa edat, etc.) i com són diferents. Tenen més en comú que no pas els divideix? Demaneu als professors i a les professores que comparin les llistes amb un company mitjançant la funció de sala de reunions.

Últims 30 minuts:

Activitat d'avaluació: a partir de l'activitat 1 de la caixa d'eines d'aquest capítol, pregunteu als professors i a les professores *com dissiparíeu la visió "altres" dels migrants a la vostra aula?* En altres paraules, com portaries els teus estudiants a adonar-se que els migrants són com qualsevol altra persona, però pel seu conjunt únic de problemes relacionats amb la migració, especialment amb el fet de ser refugiat. Demaneu als professors i a les professores que comparteixin les seves idees en grups de divisió i després algunes d'elles amb tot el grup.

Finalment, recordeu als estudiants què han de preparar per a la propera sessió.

Capítol 1.8 - Els drets humans i les contradiccions dels éssers humans al segle 21

Visió general

Aquest capítol se centra en la cultura de la globalització i les oportunitats i conflictes que comporta "convertir-se en global". Utilitzarà testimonis i fets reals per documentar els límits d'un món que creu que no té límits (ja que tots estem connectats). No fa que les injustícies semblin encara més greus quan es poden produir davant dels nostres ulls?

Llista de lectura del capítol 1.8

1. Ulrich Beck, *Què és la globalització?*, 1997
2. Zygmunt Bauman, *La globalització: les conseqüències humanes*, 1998

Preparació del professorat

Recordeu als professors i a les professores no només que participin amb la lectura abans de la classe, sinó també que marquin la caixa d'eines d'aquest capítol i considerin com podrien implementar les activitats suggerides dins del seu propi ensenyament. Per a la sessió d'aquest capítol en particular, el professorat hauria de llegir sobre globalització, segons la llista de lectura; seleccionant alguns capítols que prenen com a importants d'aquestes obres destacades.

Esquema per a la sessió d'entrenament en directe de 90 minuts

Primers 30 minuts:

Obrir un debat sobre *què és la globalització*, com ha afectat l'educació i com ensenyem als estudiants que formen part d'un globus, no només d'una nació? O, per contra, hi ha molt poc enfocament en la ciutadania global en el seu pla d'estudis?

Següents 30 minuts:

Convideu els i les mestres a debatre sobre la globalització en petits grups, i després cada petit grup retroalimenta a tothom "el que hem après".

Últims 30 minuts:

Avaluació: L'activitat 2 tracta d'ensenyar a compartir recursos quan els recursos són escassos. És una lliçó de fer. Com portarà el professorat aquest missatge?

Demaneu a cada professor/a que expliqui com comunicarien aquest missatge al final de la tasca i com fossilitzar aquests valors en els seus alumnes en les activitats de seguiment.

Finalment, recordeu al professorat què ha de preparar per a la següent sessió.

Capítol 1.9 - Acció social i canvi social... Per què preocupar-se pels altres. La vida no és prou dura per a tothom?

Visió general

En aquest capítol s'introdueix el concepte d'"acció social" i s'aplica a les diferents matèries escolars apreses d'11 a 17 anys.

Lectura del capítol 1.9

- La seva pròpia investigació sobre com celebrar una recaptació de fons amb èxit.

Preparació del professorat

Recordeu als professors i a les profesores no només que participin amb la lectura abans de la classe, sinó que també revisin la caixa d'eines d'aquest capítol i considerin com podrien implementar les activitats suggerides dins del seu propi ensenyament. Per a la sessió d'aquest capítol en particular, el professorat hauria de preparar-se amb idees sobre com portar la recaptació de fons a l'aula.

Esquema per a la sessió d'entrenament en directe de 90 minuts

Primers 30 minuts:

Feu que els professors i les comparteixin amb el grup: com aconseguir la seva escola que els alumnes participin en la recaptació de fons? En què entenen que ha d'implicar "acció social"? Com s'integra l'acció social a l'aula o està absent del tot?

Següents 30 minuts:

Ara passem a idees concretes: com pot la vostra classe involucrar-se en la recaptació de fons? On podeu fer espai al vostre currículum i com duríeu a terme la planificació i la realització de la recaptació de fons? Demaneu al professorat que generi idees individualment primer i després tingueu almenys 10 minuts de discussió en grup.

Últims 30 minuts:

Avaluació: el professorat retorna les seves idees a tot el grup i cada vegada, l'altre professorat participants fa preguntes que els ajudaran a millorar el seu pla.

Finalment, recordeu al professorat què han de preparar per a la següent sessió.

Mòdul 2 - ESDEVENIR CIUTADANS EMOCIONALMENT INTEL·LIGENTS

Visió general

El segon mòdul pretén conscienciar el professorat del paper essencial de l'educació emocional, així com de les implicacions del benestar de l'"alfabetització emocional"; o el que ara es coneix universalment com "ser emocionalment intel·ligent". Els treballs de la dècada de 1980 sobre "Intel·ligències Múltiples" i "Intel·ligència Emocional" estan ara en plena vigència en aquesta àrea. Aquestes qüestions també es valoren en el món empresarial perquè un treballador contribueixi a un procés, és important que pugui adaptar-se al canvi i tolerar diferents maneres de pensar i fer. Aquest mòdul ha de proporcionar al professorat de secundària una visió general del paradigma de la intel·ligència emocional.

Pel que fa a les competències, aquest mòdul pretén:

- Dotar al professorat d'una visió simplificada, però sòlida, de la intel·ligència emocional que els permeti i motivi establir un fort vincle afectiu amb els seus alumnes, i amb eines pràctiques que ho facin possible.
- Proporcionar les eines per reforçar la connexió entre la gestió emocional saludable i els escenaris educatius d'eficàcia i benestar.
- Proporcionar pautes per ajudar el professorat en el seu autocontrol i prevenir l'estrès, utilitzant tècniques de relaxació-meditació que també puguin ensenyar als seus alumnes.

El missatge central del mòdul és: a la vida, a la societat, tot implica emoció; des de la nostra relació amb nosaltres mateixos quan escoltem les nostres cançons preferides a l'autobús fins a les relacions que tenim amb les persones que ens envolten a l'escola, i fins i tot amb persones que no coneixem a l'altra punta del país, el tipus de valors que defensem com a consumidors, etc. Per tant, l'actitud clau que s'ha de fomentar per part del professorat de Toolbox (i per part dels seus alumnes posteriorment) és la consciència d'establir connexions emocionalment saludables amb els altres i amb un mateix.

Capítol 2.1 - Com et sents?" Aspectes intrapersonals i interpersonals de la nostra experiència emocional

Visió general

Aquesta lliçó proporciona al professorat de secundària eines i recursos per guiar els seus estudiants a respondre el que sembla ser la pregunta més difícil per a molts de nosaltres: "Com et sents?" La consciència i l'expressió de les pròpies emocions i sentiments és una experiència complicada per a la majoria de les persones, joves o grans. La consciència de les seves experiències interiors i la connexió amb un mateix (intel·ligència intrapersonal) i les seves implicacions per a l'autoconeixement i el benestar s'abordaran aquí *de manera experiencial*.

El Toolkit proporciona recursos per guiar el professorat de secundària a través de la pràctica de desenvolupar habilitats de consciència emocional i gestió mitjançant tècniques d'autoobservació. És important que ho practiquin, per després poder utilitzar-lo com a tècnica per enfortir l'autoconsciència dels seus alumnes d'11 i 17 anys.

Llista de lectura del capítol 2.1

1. Quassim Cassam, *Autoconeixement per a humans* (2014). Especialment el capítol 13, *Conèixer-se a si mateix*.
2. Scarantino, Andrea i Ronald de Sousa, "Emoció", *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (edició d'estiu de 2021), Edward N. Zalta (ed.), de pròxima <https://plato.stanford.edu/archives/sum2021/entries/emotion/>
3. Jaume, Guillem. "Què és una emoció?" *Mind*, vol. 9, núm. 34, 1884, pp. 188–205. *JSTOR*, www.jstor.org/stable/2246769.

Preparació del professorat

Recordeu als professors i a les professores no només que participin amb la lectura abans de la classe, sinó també que marquin la caixa d'eines d'aquest capítol i considerin com podrien implementar les activitats suggerides dins del seu propi ensenyament.

Per a la sessió d'aquest capítol en particular, es convida el professorat a trobar un petit videoclip d'algú mostrant una emoció que funcionaria bé en una classe sobre la interpretació dels sentiments dels altres.

Cada professor també ha d'escriure una definició ràpida i no planificada de l'emoció. Després, han de llegir la literatura prescrita anteriorment sobre què són les emocions i com podem saber què sentim.

Esquema per a la sessió d'entrenament en directe de 90 minuts

Primers 30 minuts:

Comenceu amb el professorat compartint els clips de vídeo escollits i veient si tots descrivim l'emoció mostrada de la mateixa manera, o no. Intenta, com a entrenador, observar tant els punts de vista contrastats com els punts en comú.

Següents 30 minuts:

L'activitat 2 de la caixa d'eines demana al professorat que involucrin els seus i les seves estudiants en respondre: *Què entenem per emocions? I què diuen les definicions sobre l'enteniment humà?* En preparació, hem de tenir a mà algunes definicions estàndard, com suggereix la caixa d'eines.

També necessitem algunes definicions intuïtives per ser desafiades o afirmades. Per fer els deures, el professorat hauria d'haver escrit la seva idea intuïtiva del que és una emoció. Ara poden compartir-la en petits grups i la definició amb la qual més estiguin d'acord es pot presentar a tot el grup.

Últims 30 minuts:

Com a activitat d'avaluació, el professorat adapta l'activitat 1 de la caixa d'eines a la seva pròpia docència. Quins escenaris podrien plantejar i en quin context? Com es pot incloure aquest tipus d'exercici com a part natural del seu pla d'estudis?

Finalment, recordeu al professorat què ha de preparar per a la següent sessió.

Capítol 2.2 - Estratègies de vinculació emocional saludables i benestar professional en educació

Visió general

Cada vegada hi ha més evidències que la manca de vincle emocional entre l'estudiantat i el professorat (especialment professorat/tutors/res de classe) és un detonant de l'abandonament escolar prematur i, possiblement, també de l'esgotament del professorat. Un entorn educatiu i estratègies de gestió de l'aula que tinguin com a objectiu fomentar un vincle saludable entre educadors/res i alumnat pot redundar en el benestar emocional de tota la comunitat educativa.

A la caixa d'eines, les activitats estan dissenyades per proporcionar al professorat estratègies que els ajudin a enfortir el seu enfocament i pràctica centrats en l'estudiant. En aquest curs, intercanviarem opcions i percepcions entre docents sobre estratègies de vinculació emocional saludables.

Llista de lectura del capítol 2.2

1. Bücken, Susanne, Sevim Nuraydin, Bianca A. Simonsmeier, Michael Schneider i Maike Luhmann. "Benestar subjectiu i rendiment acadèmic: una metaanàlisi". *Revista d'Investigació en Personalitat* 74 (2018): 83-94.
2. Lin, Y., Mutz, J., Clough, P. J., & Papageorgiou, K. A. (2017). Duresa mental i diferències individuals en l'aprenentatge, el rendiment educatiu i laboral, el benestar psicològic i la personalitat: una revisió sistemàtica. *Fronteres en psicologia*, 8, 1345.
3. Morrish, Lucy, Nikki Rickard, Tan Chyuan Chin i Dianne Anne Vella-Brodrick. "La regulació de les emocions en el benestar adolescent i l'educació positiva". *Revista d'Estudis de la Felicitat* 19, núm. 5 (2018): 1543-1564.

Preparació del professorat

Recordeu als professors i a les professores no només que participin amb la lectura abans de la classe, sinó també que marquin la caixa d'eines d'aquest capítol i considerin com podrien implementar les activitats suggerides dins del seu propi ensenyament. Per a la sessió d'aquest capítol en particular, es professoats hauran de planificar una activitat, sigui dins d'una lliçó o sencera, per exemple, una classe d'una hora, que promogui el benestar del seu estudiant.

Esquema per a la sessió d'entrenament en directe de 90 minuts

Primers 30 minuts:

L'entrenador/a dirigeix una sessió de mostra d'un exercici de benestar adequat per a una plataforma en línia, per exemple: ioga o meditació en grup o un exercici de teràpia de grup.

Següents 30 minuts:

Liderar una discussió (en una ronda o en grups de reunió, si hi ha més de 20 participants en la sessió): ha estat efectiva la sessió de mostra? Què va promoure exactament? Què és el benestar i per què és important a l'escola? Què podem fer els i les docents per promoure el benestar des de l'aula?

Últims 30 minuts:

Per acabar, donar als i les professores l'oportunitat de compartir l'activitat proposada amb tot el grup, i deixar espai per a un feedback constructivament crític.

Finalment, recordeu als i les professores què han de preparar per a la següent sessió.

Capítol 2.3 - La diversitat emocional i individual que ens envolta ... És un món extravertit per aquí!

Visió general

Com afecta la diversitat de tipus de personalitat al funcionament d'un grup? Treballarem els tipus de personalitat A i B, així com la introversió/extraversió i com això es pot traduir en dinàmiques de lideratge dins d'un grup.

La caixa d'eines d'aquest capítol inclou exercicis pràctics d'activitats destinades a sensibilitzar sobre els tipus de personalitat, i a obtenir recursos que ajudin i animin els seus alumnes a ser conscients d'aquest fet i a comprendre les seves implicacions per al treball en grup i la convivència en la societat.

Llista de lectura del capítol 2.3

1. Rebecca E. Olson, Jordan McKenzie, Kathy A. Mills, Roger Patulny, Alberto Bellocchi, Fiona Caristo, *Gestió de les emocions de gènere i resultats del professorat en l'ensenyament secundari: una revisió*, Ensenyament i formació del professorat, Volum 80, 2019, p.128-144.
2. Kaiqi Shao, Reinhard Pekrun, Laura J. Nicholson, *Emotions in classroom language learning: What can we learn from achievement emotion research?*, System, Volum 86, 2019.

Preparació del professorat

Recordeu als professors i a les professores no només que participin amb la lectura abans de la classe, sinó també que marquin la caixa d'eines d'aquest capítol i considerin com podrien implementar les activitats suggerides dins del seu propi ensenyament. Per a la sessió d'aquest capítol en particular, els professors i les professores han de venir preparat amb una tasca que aconseguixi que el seu alumnat mostri un bon treball en equip.

Esquema per a la sessió d'entrenament en directe de 90 minuts

Primers 30 minuts:

Què sabem dels trets de personalitat? Preguntar als professors i a les professores si sabem prou sobre els trets de personalitat dels nostres alumnes, i les implicacions que aquest

coneixement (o la manca d'aquests) té en l'aprenentatge. Com afecta també això a les relacions de l'alumne entre iguals, i també a la seva relació amb el professor?

A continuació, demaneu als professors i a les professores individualment que escriguin els trets de la seva pròpia personalitat i després els comparteixin en un petit grup en una sala de reunions. Hi ha trets de personalitat que els seus companys professors puguin afegir a la llista, trets que els mateixos individus no van identificar ni declarar?

Següents 30 minuts:

En diferents grups reduïts de 3 o 4 membres: demanar als professors i a les professores que discuteixin, a partir de la seva pròpia experiència a l'aula, quines estratègies han funcionat millor per proposar treballs en grup. Per exemple:

- Depenent de les edats, és bo deixar que els grups els determini el professor, o els alumnes poden formar grups ells mateixos? (pros i contres)
- Quin és el nombre òptim d'alumnes en cada grup de treball? Per què?
- Com es té en compte la diversitat a l'aula a l'hora de formar grups?

Després, involucreu els grups en una discussió de tota la classe sobre això.

Últims 30 minuts:

Pràctica del treball en grup: demanar als professors i a les professores que intercanviïn les seves idees per parelles per un bon exercici de treball en equip. El seu company professor/a ha de proporcionar comentaris entre iguals, abans de compartir alguns dels suggeriments amb tothom al final.

Finalment, recordeu al professorat què han de preparar per a la següent sessió.

Capítol 2.4 - Podem ensenyar creativitat?

Visió general

La creativitat, la imaginació, no tenir por ni vergonya d'equivocar-se. Aprendre dels errors propis i dels altres són pilars de l'aprenentatge personal i de la nostra aportació com a persona i ciutadà a casa, a classe i a la feina. Aquest concepte brillantment presentat en la dècada de 1970 per Edward de Bono és el tema d'aquest capítol d'aquest mòdul i de la caixa d'eines.

Aquest capítol proporciona exercicis que conviden l'usuari de la caixa d'eines a pensar fora del marc establert com a pas previ per inspirar els seus estudiants a fer-ho. El capítol connecta la imaginació, l'atreviment i la supervivència de les dificultats trobades amb el tema de la felicitat. Intel·ligència fluida, el concepte de "Flow", activitats orientades a processos.

En aquesta sessió, treballeu amb el professorat estratègies per fomentar la creativitat entre els i les estudiants, però també per potenciar les seves tècniques pedagògiques i habilitats de lideratge grupal practicant l'enfocament en el procés més que en els objectius.

Llista de lectura del capítol 2.4

1. Thompson T. *Ensenyar creativitat a través de la ciència de la indagació*. Nen superdotat avui, 2017; 40(1): p.29-42.
2. Svanborg R. Jónsdóttir, Narratives de la creativitat: *Com vuit professors de quatre nivells escolars integren la creativitat en l'ensenyament i l'aprenentatge*, Habilitats de pensament i creativitat, Volum 24, 2017, pàgines 127-139.

Preparació del professorat

Recordeu als professors i a les professores no només que participin amb la lectura abans de la classe, sinó també que marquin la caixa d'eines d'aquest capítol i considerin com podrien implementar les activitats suggerides dins del seu propi ensenyament. Per a la sessió d'aquest capítol en concret, el professorat hauria de venir preparats amb un exemple d'una activitat que fomenti *la creativitat* a la seva aula.

Esquema per a la sessió d'entrenament en directe de 90 minuts

Primers 30 minuts:

Liderar un ampli debat d'obertura: *què és la creativitat?* És una habilitat que es pot treballar? Tot infant o jove pot ser creatiu o és una cosa que a uns els ve de manera natural però no a d'altres? Qualsevol tasca pot ser creativa o només certs tipus de tasques? Es pot ensenyar?

Següents 30 minuts:

Convideu el professorat a compartir l'activitat proposada que promogui la creativitat i proporcioneu comentaris, involucrant altres professors a afegir comentaris útils cada vegada.

Últims 30 minuts:

Convideu un professor més gran i experimentat d'una escola de bona reputació a unir-se a la sessió. Haurien de parlar una mica sobre com aporten creativitat als seus plans de lliçons i, a continuació, deixar espai perquè el professorat faci preguntes al presentador.

Finalment, recordeu als professors i a les professores què han de preparar per a la següent sessió.

Capítol 2.5 - Benestar emocional i societat

Visió general

El professorat aprendrà estratègies per introduir els i les estudiants en diferents conceptes i perspectives històriques sobre la felicitat i la seva pràctica. Per fer-ho, s'obtindrà definicions de felicitat des de diferents disciplines i també es discutirà la naturalesa de la felicitat en la societat: tot això, utilitzant (i ensenyant a utilitzar) una eina per construir coneixement cooperatiu com el pensament creatiu.

Llista de lectura del capítol 2.5

1. Bencze L., Krstovic M. (2017) Resistint als Borg: ensenyament de ciències per al benestar comú. A: Bencze L. (eds) Science and Technology Education Promoting Wellbeing for Individuals, Societies and Environments. Estudis Culturals d'Educació Científica, vol 14. Springer, Cham.
2. Maccagnan, A., Wren-Lewis, S., Marró, H. *et al.* Benestar i societat: cap a la quantificació dels cobeneficis del benestar. *Soc Índic Res* 141, 217–243 (2019).

Preparació del professorat

Recordeu als professors i a les professores no només que participin amb la lectura abans de la classe, sinó també que marquin la caixa d'eines d'aquest capítol i considerin com podrien implementar les activitats suggerides dins del seu propi ensenyament. Per a la sessió d'aquest capítol en particular, el professorat hauria de buscar un altre país, com la definició de felicitat de Bhutan, i observar com aquest concepte difereix de la idea de felicitat present al seu país d'origen.

Assigneu-los diferents països amb antelació (per exemple, envieu-los un correu electrònic o publiqueu una llista al fòrum en línia) per aconseguir una bona difusió de diferents països sense solapar-vos. Amb un grup molt gran, per evitar tenir massa països per discutir adequadament, assignar un país a tres estudiants i unir els seus esforços.

Esquema per a la sessió d'entrenament en directe de 90 minuts

Primers 30 minuts:

Com a entrenador, familiaritzeu-vos primer amb diverses definicions diferents de felicitat a tot el món i diferents cultures. Obre la sessió demanant als professors i a les professores que expliquin a tothom el país que han buscat i el seu concepte de felicitat. Com contrasta o es compara amb la percepció que té el seu país sobre en què consisteix la felicitat?

Següents 30 minuts:

Bhutan va ser el primer país del món a perseguir la felicitat com a política d'estat. Però sembla que el concepte bhutanès de felicitat és diferent del que comunament s'entén per "felicitat" als països industrialitzats. Debatre sobre el concepte de felicitat en la nostra societat. Quins aspectes valorem i determinen la felicitat individual?

Últims 30 minuts:

Activitat d'avaluació: com ensenyar el concepte de felicitat? En particular, com fer-ho rellevant per a la teva pròpia assignatura docent? En aquesta ocasió, les activitats proposades no seran preparades prèviament, sinó que el professorat haurà de compartir idees en grup i després, en grup, explicar a la resta de professors l'activitat proposada (segons decideixi el grup).

Capítol 2.6 - "Qui seré de gran?" La creació d'un jo professional infantil

Visió general

Les implicacions emocionals de l'orientació professional han estat objecte de moltes investigacions. I és que sovint les habilitats i competències personals són desconegudes pels mateixos nens quan necessiten començar a rebre assessorament professional bàsic per encaminar els seus propers passos acadèmics cap a un futur al seu gust. L'elecció professional és una fase molt delicada per als joves, des del nivell neurològic fins a l'emocional i social. El professorat pot fer molt per donar suport als seus estudiants en aquest sentit.

Llista de lectura del capítol 2.6

1. Johnson LS. La rellevància de l'escola per a la carrera: un estudi sobre la consciència dels estudiants. *Revista de Desenvolupament de Carrera*. 2000;26 (4): 263-276.
2. Deirdre Hughes, Bill Law i Frans Meijers (2017) Nova escola per a la vella escola: orientació professional i assessorament en educació, *British Journal of Guidance & Counselling*, 45:2, 133-137.
3. Julie Moote i Louise Archer (2018) No entregueu? Explorant l'estat actual de la provisió d'educació professional a Anglaterra, *Research Papers in Education*.

Preparació del professorat

Recordeu als professors i a les professores no només que participin amb la lectura abans de la classe, sinó també que marquin la caixa d'eines d'aquest capítol i considerin com podrien implementar les activitats suggerides dins del seu propi ensenyament. Per a la sessió d'aquest capítol en particular, el professorat ha de preparar un pla de lliçons per als seus estudiants que els proporcioni orientació professional.

També hauria de llegir sobre el tema de com abordar l'orientació professional en el context escolar, començant per alguns dels articles de recerca de la llista de lectura. Això els prepararà per als debats de la sessió d'entrenament en directe.

Esquema per a la sessió d'entrenament en directe de 90 minuts

Primers 30 minuts:

Comenceu amb una activitat de reflexió personal, demanant als professors i a les professores que s'entrevistin entre ells en parelles de sales de reunions sobre quina professió van triar per a ells mateixos abans d'ensenyar. Aquí teniu algunes preguntes orientatives:

- Quan et vas decidir per la teva professió, eren plenament conscients de les implicacions?
 - Qui em va guiar en la presa de decisions? (pares, escola, altres?)
 - Com em sento amb l'orientació professional que he rebut a la meua escola?
 - Què em va portar a optar per l'assignatura cursada escollida? (per exemple, seguir la professió familiar, inspirar-se en un professor, amics, visitar universitats? etc.).
 - Eres plenament conscient de l'elecció?
 - Vertader o fals?...
-
- En el procés de presa de decisions, vaig descartar qualsevol professió o professions a causa del meu gènere.
 - En el procés de presa de decisions es va abordar el tema de la responsabilitat associada a la professió (sí / no).
 - Donada la professió, hauria d'haver triat altres estudis?
 - M'he plantejat mai canviar de professió?
 - Al llarg de la meua docència, he rebut informació del professor sobre la utilitat de l'assignatura per construir una base sòlida per a futurs aprenentatges per a la vida professional futura?
 - A l'inici dels teus estudis universitaris i en la teua carrera acadèmica, volies dedicar-te a la docència? Si la resposta és no, la pregunta és: Què et va fer inclinar-te per la professió?

Següents 30 minuts:

Conduir el professorat en un debat en petit grup: Quin paper ha de tenir el professor en l'orientació professional dels estudiants? Quin paper han de jugar les famílies? Com es pot combatre la idea que hi ha determinades professions per a dones i determinades professions per a homes? S'ha de respectar sempre la decisió de l'estudiantat per la seva pròpia carrera? Després, retroalimenteu alguns dels punts discutits en conjunt com a grup.

Últims 30 minuts:

Finalment, els i les docents presentaran una proposta de sessió d'orientació professional que podrien fer al seu centre, que haurien d'haver preparat abans de la sessió formativa. Com a entrenador, lidereu els comentaris dels seus companys i proporcioneu comentaris útils vosaltres mateixos. Vetllar perquè el professorat tingui present que l'entorn social pot ser crucial en l'elecció dels estudis per part de l'estudiant, i que l'escola també ha d'orientar sobre les ajudes econòmiques a les quals es pot accedir perquè els i les estudiants puguin seguir estudis postobligatoris.

Finalment, recordeu al professorat què ha de preparar per a la següent sessió.

Capítol 2.7 - Assertivitat, proactivitat i resiliència: un kit de supervivència emocional?

Visió general

L'assertivitat és una habilitat social que consisteix a conèixer els propis drets i defensar-los, respectant els altres. La proactivitat, o el comportament proactiu dels individus es refereix al comportament anticipatori, orientat al canvi i autoiniciat en una varietat de situacions. Significa prendre el control i fer que les coses passin, en lloc d'ajustar-se a una situació o esperar que passi alguna cosa. La resiliència, per la seva banda, és la capacitat d'adaptar-se amb resultats positius davant de situacions adverses, capacitat que es veu afectada per factors individuals, familiars, comunitaris i culturals.

La proactivitat i la resiliència són habilitats bàsiques per a la ciutadania, ja que informen de la contribució positiva que un individu pot fer a si mateix, a la seva família, al seu grup d'amics a l'escola i, posteriorment, a la seva vida social i laboral en l'edat adulta. Aprendre sobre la ciutadania i aprendre a assumir les responsabilitats pròpies de l'exercici dels drets i llibertats és, per tant, quelcom que vincula la millora constant de l'educació amb la creació de relacions socials sanes i exitoses.

Llista de lectura del capítol 2.7

1. Tavakoli S, Lumley MA, Hijazi AM, Slavin-Spenny OM, Parris GP. Efectes de l'entrenament en assertivitat i l'escriptura expressiva sobre l'estrès aculturatiu en estudiants internacionals: Un assaig aleatori. *J Couns Psychol.* 2009;56 (4): 590-596.
2. Penny Clunies-Ross, Emma Little i Mandy Kienhuis, Ús autoinformat i real d'estratègies proactives i reactives de gestió de l'aula i la seva relació amb l'estrès del professorat i el comportament dels estudiants, *Psicologia Educativa* Vol. 28, No. 6, octubre de 2008, 693–710.
3. Gabriela López-Aymes, Santiago Roger Acuña i Gabriela Ordaz Villegas, Resiliència i creativitat en adolescents amb altes capacitats intel·lectuals. Una experiència d'enriquiment de secundària en contextos vulnerables, *Sostenibilitat* 2020, 12, 7670.

Preparació del professorat

Recordeu als professors i a les professores no només que participin amb la lectura abans de la classe, sinó també que marquin la caixa d'eines d'aquest capítol i considerin com podrien

implementar les activitats suggerides dins del seu propi ensenyament. Per a la sessió d'aquest capítol en particular, el professorat hauria de preparar algunes idees d'activitats que podrien introduir a la seva aula que podrien ajudar els i les estudiants a practicar i enfortir la seva assertivitat, proactivitat i resiliència.

Esquema per a la sessió d'entrenament en directe de 90 minuts

Primers 30 minuts:

Com a formador, presenteu aquestes preguntes, obertament al grup:

Tots entenem el mateix per "assertivitat" o "actuar assertivament"?

Què vol dir actuar de manera assertiva?

El caràcter d'una persona pot influir en la capacitat d'actuar de manera proactiva?

Quins són els trets més significatius en una actitud proactiva?

Finalment, sobre la resiliència: creiem que podem aprendre a ser resilents?

Recolliu les respostes del professor en una funció de "pissarra" compartida en pantalla cada vegada, de manera que tothom pugui veure la diversitat de punts de vista.

Següents 30 minuts:

Poseu el professorat en grups de desdoblament. En aquests grups, demaneu als professors i a les professores que descriguin breument algunes situacions i accions que creuen que s'han resolt de manera assertiva, proactiva i/o on l'ús de la resiliència ha ajudat. O, per contra, descriure un cas en què ha sorgit un conflicte i arribar a qualsevol solució ha estat complicat per no actuar de manera assertiva, proactiva i/o amb resiliència.

Retroalimenta després alguns dels punts clau per a tot el grup.

Últims 30 minuts:

Poseu el professorat en diferents grups de només 3 o 4 persones. Ara bé, el professorat hauria de descriure algunes accions proposades que farien o haurien pres a l'aula (utilitzant escenaris reals o hipotètics a l'aula) per ajudar *els mateixos estudiants* a resoldre determinades situacions a les quals es poden enfrontar de manera assertiva, proactiva i resilient.

Quin tipus d'activitats poden ajudar els i les estudiants a practicar i enfortir aquestes habilitats? Demaneu als professors i a les professores que comparteixin les seves idees, incloses algunes d'elles amb tota la classe.

Finalment, recordeu al professorat què ha de preparar per a la següent sessió.

Capítol 2.8 - L'ensenyament de valors... Quin sentit té?

Visió general

Aquest capítol aporta al mòdul d'intel·ligència emocional exemples de com incorporar les normes de conducta en el procés d'aprenentatge de totes i cadascuna de les assignatures que han de cursar els infants i joves d'11 a 17 anys. A la caixa d'eines, aquest capítol proporciona exemples de com fer-ho, que es discutiran a la sessió d'entrenament en directe.

Llista de lectura del capítol 2.8

1. Elisabete dos Santos Freire, Bruna Gabriela Marquès i Maria Luiza de Jesús Miranda (2018) Ensenyar valors a les classes d'educació física: la percepció del professorat brasiler, *Esport, Educació i Societat*, 23:5, 449-461
2. Barni, Daniela, Francesca Danioni i Paula Benevene. "Autoeficàcia del professorat: El paper dels valors personals i les motivacions per a l'ensenyament." *Fronteres en psicologia* 10 (2019): 1645.

Preparació del professorat

Recordeu als professors i a les professores no només que participin amb la lectura abans de la classe, sinó també que marquin la caixa d'eines d'aquest capítol i considerin com podrien implementar les activitats suggerides dins del seu propi ensenyament.

Esquema per a la sessió d'entrenament en directe de 90 minuts

Primers 30 minuts:

El formador comença la sessió compartint en pantalla part de la introducció de les competències bàsiques en l'àmbit de l'educació en valors publicada pel Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya:

"Les competències bàsiques de l'àrea d'educació en valors socials i cívics fan referència a les capacitats que permeten a l'alumnat viure plenament i contribuir al benestar de les persones que l'envolten, tant d'aquelles que tenen més a prop com d'aquelles que estan més allunyades d'ells. En el complex món actual, és imprescindible treballar actituds que, partint de principis

morals compartits, contribueixin a la convivència, al respecte als drets humans i a la consecució d'unes condicions de vida dignes per a tothom. L'alumnat, en el marc d'una escola inclusiva, ha d'aprendre a ser competent per viure i convida d'acord amb els valors propis d'una societat democràtica: llibertat i responsabilitat personal, solidaritat, respecte, igualtat i equitat.

Ser competent en aquest àmbit significa ser capaç de detectar situacions de la vida quotidiana, a casa, a l'escola, al barri, etc., que et permetin respondre i actuar des d'una perspectiva ètica. L'enfocament de l'àrea ha de posar especial èmfasi en l'assoliment d'actituds i hàbits de comportament al llarg de l'etapa i en l'adquisició d'habilitats mentals, autoconeixement, autocontrol, d'empatia i assertivitat."

<http://ensenyament.gencat.cat/web/.content/home/departament/publicacions/colleccions/competencies-basiques/eso/ambit-cultura-valors.pdf>

El formador pregunta als professors i a les professores si estan d'acord amb el punt de vista definit en aquest document, o si editarien o ometeren alguna cosa.

Següents 30 minuts:

Temps de discussió: Es poden ensenyar valors? Quin és el paper del mestre en l'educació en valors?

En grups de 4, a les sales de descans, pregunteu als professors i a les professores que reflexionaran sobre:

- El professorat pot ensenyar valors? Quines dificultats ens hi podem trobar?
- L'actitud del professorat a l'escola, un mirall per a l'alumnat. El professorat és conscient de la importància del seu rendiment a l'aula?
- Sabem què diuen les propostes dels programes educatius?

En acabar, demaneu a un representant de cada grup que presenti les seves conclusions.

Últims 30 minuts:

Comparar perspectives en una situació de conflicte (això es pot avaluar): El formador exposa una situació com la següent:

Clara: Vas deixar la bici a la Martina i va tenir un petit accident. A la moto, però, la cadena estava trencada i també es va punxar una roda. Ara has discutit perquè no et vol pagar la

reparació. Martina diu que la cadena ja estava espatllada, però, penses que si hagués anat amb compte no hauria passat absolutament res. Ara mateix no tens estalvis i els teus pares et culparan de tot el que ha passat. No és la primera vegada que Martina et trenca alguna cosa, té molt mals dits. Si fos un amic de veritat, intentaria ocupar-me de les teves coses.

Martina: La Clara es va deixar la bicicleta amb ella, i sembla que tenia la cadena a punt d'esquerdar-se. Va caure i després es va punxar una roda i també es va trencar la cadena. Ara has discutit amb la Clara perquè vol que li arreglis la moto. No creus que sigui responsabilitat teva que la Clara no repari la seva moto quan la toca i li molesta que estigui més preocupada per la reparació que pels danys que vas fer a la caiguda. La Clara sempre tracta les seves coses com si fossin tresors i penses que es preocupa més per les seves coses que pels seus amics.

(Adaptat de Temps de mediació, de Carme Boqué)

Poseu el professorat en grups de divisió per analitzar el conflicte junts, utilitzant una taula com la següent:

	CLARA	MARTINA
Fets		
Sentiments		
Interessos		
Expectatives		

Com veuen la situació les noies de manera diferent? Això provoca una mica de discussió i punts d'avaluació.

Finalment, recordeu als professors i a les professores que han de preparar per a la següent sessió. En concret, perquè el professorat se senti còmode en la propera sessió amb activitats de meditació i exercici, demaneu-li que es prepari per posar-se roba esportiva i crear un espai segur i relaxant a casa, o allà d'on aprengui a distància, on pugui moure's amb més llibertat.

Capítol 2.9 - Meditació, consciència, ioga ...

Visió general

Convertir-se en ciutadans emocionalment intel·ligents en el procés d'aprenentatge és possible, però no es pot donar per descomptat. Aquest capítol incorpora exercicis que no necessàriament s'espera que s'apliquin durant les hores de classe, sinó que poden ser extraescolars. Se centren més en el desenvolupament en les sessions de tutoria de les capacitats del nen i el jove per afrontar amb èxit el seu nombre creixent de responsabilitats i obligacions a mesura que s'acosten a l'edat adulta.

Les antigues tradicions i tècniques d'autorealització espiritual s'han convertit en recursos de les societats globals contemporànies de benestar psicològic i la seva aplicació a la vida quotidiana és més que mai una realitat familiar. Tothom sap que algú que medita és un meditador o practicant de ioga d'algun estil específic. Per tant, el professorat probablement ja té un coneixement conscient d'això, o fins i tot pot practicar alguna forma de meditació que sigui original per a la seva cultura (meditació suffi al voltant, per exemple, en musulmana).

No obstant això, les tècniques de meditació no estan necessàriament vinculades a cap pràctica religiosa i són formes naturals de conèixer-se profundament, relaxar-se i autocontrolar el nostre sistema nerviós, d'una manera sana i expansiva de consciència. Amb aquest capítol, la caixa d'eines proporciona tècniques de meditació pas a pas senzilles i específiques que el professorat pot dominar i aplicar a la seva vida diària a l'escola i transmetre als seus estudiants, i en la sessió de formació intercanviaran idees i reflexionaran sobre les seves tècniques.

Llista de lectura del capítol 2.9

1. Amy L. Accardo (2017) *El ioga com a suport conductual positiu a tota l'escola*, Educació infantil, 93: 2, 109-113.
2. MacQuarrie, M., Blinn, N., MacLellan, S., Flynn, M., Meisner, J., Owen, P., & Spencer, B. (2021). *Començant des del mateix lloc: explorant la meditació mindfulness i les transicions dels estudiants a l'aula d'introducció a la promoció de la salut*. Canadian Journal of Education/Revue canadienne de l'éducation, 44 (1), 256-276.

Preparació del professorat

Recordeu als professors i a les professores no només que participin amb la lectura abans de la classe, sinó també que marquin la caixa d'eines d'aquest capítol i considerin com podrien implementar les activitats suggerides dins del seu propi ensenyament. Per a la sessió d'aquest capítol en particular, el professorat hauria de buscar, i fins i tot practicar, algunes tècniques per portar la meditació, el ioga i altres activitats a l'escola. El professorat hauria d'arribar al suggeriment en directe preparat amb una meditació suggerida o una activitat d'exercici suau que pugui explicar l'ús en el context escolar.

Esquema per a la sessió d'entrenament en directe de 90 minuts

Primers 30 minuts:

Aquesta sessió tracta sobre les tècniques de meditació i els beneficis que aporten a l'escola i al personal. L'objectiu és que el formador iniciï el professorat en el coneixement de les tècniques de meditació, relaxació i ioga. És possible que vulguin demanar ajuda externa a un expert aquí, que podria unir-se a la sessió en directe (subjecte a comprovacions d'antecedents) i dirigir una mediació.

Una possible manera de començar la sessió seria fer alguns petits exercicis de relaxació: per exemple, exercicis de respiració.

Següents 30 minuts:

Com ens vam sentir? En una ronda d'intervenció, donar la paraula a cada professor perquè pugui expressar com s'ha sentit durant l'exercici anterior.

Últims 30 minuts:

Ara demaneu als professors i a les professores les activitats que els suggereixin. Com poden promocionar-se a l'escola a través d'una activitat d'aquest tipus? Com funcionaria, qui l'hauria d'executar? Quin és el lloc de la meditació i l'exercici suau dins de la jornada escolar? Què es necessita per configurar-ho?

Cada professor hauria de poder discutir la seva activitat almenys dins d'un grup reduït, si no a tota la classe si el temps / mida del grup ho permet.

Mòdul 3 - PARTICIPACIÓ ACTIVA I CIUTADANIA RESPONSABLE

Visió general

En aquest mòdul, el professorat aprendrà com aconseguir que els seus alumnes desenvolupin l'autoresponsabilitat com a base per a la democràcia i la cohesió. En aquest curs, basat en l'ús i desenvolupament de la caixa d'eines, els participants desenvoluparan habilitats que els permetran crear estratègies per a cada grup d'edat i grau, de manera que els i les estudiants prenguin consciència de la seva condició d'agents socials dins del procés educatiu.

La primera part del mòdul repassa els conceptes bàsics relacionats amb la participació democràtica: quina diferència hi ha entre el concepte d'"autoritat" i el concepte de "poder"? Quin és el valor de la "democràcia" en relació amb el benestar i la riquesa de les societats? Com es poden crear marcs democràtics a través de l'acció col·lectiva?

Per a la segona part del mòdul, la caixa d'eines conté propostes sobre com promoure el desenvolupament de la presa de decisions en els i les estudiants. S'anima el professorat participant a desenvolupar exercicis en grup que portin els seus estudiants a interioritzar com l'aprenentatge col·lectiu es converteix en una forma d'acció participativa.

Un dels aspectes més importants a entendre és la importància de les normes formals per fer possible una dinàmica regular de participació democràtica: les funcions, processos i rituals que fan possible la participació ordenada de cadascú.

Les competències a desenvolupar són:

- Comprendre la capacitat de l'alumnat per actuar com a actors i actrius protagonistes en el seu entorn social.
- Implementar processos democràtics de presa de decisions.
- Foment del treball en equip a l'aula.
- El foment del respecte als diferents punts de vista, el foment de la participació i la recerca de la millor solució possible a través del consens.

Capítol 3.1 - Qui té el poder? La importància de l'autoritat

Visió general

Aquest capítol ajuda el professor a veure que aquests dos conceptes no són oposats. Amb aquesta finalitat, la caixa d'eines proporciona al professorat un conjunt d'exercicis per facilitar el treball en grup que es promourà durant les seves classes. En definitiva, aquest mòdul ajuda al professor de secundària a fomentar l'exercici diari en totes i cadascuna de les classes que imparteix dels conceptes de "llibertat", "drets" i "transparència" així com la càrrega de responsabilitat.

La caixa d'eines proporciona exercicis perquè, a les classes de matemàtiques, física, química, literatura, història, llengües, filosofia, art, esports, etc., el professorat pugui promoure pràctiques per impartir cada matèria alhora que demostrin la diferència entre poder i autoritat i l'absència de democràcia.

Durant el curs d'educació participativa es desenvoluparan amb el professorat alguns dels exercicis inclosos en el capítol. Practicaran breus "reptes" com a activitats que fomentin la participació democràtica en el procés d'aprenentatge de les matèries tant de ciències com de literatura, com a part d'un procés educatiu cap a l'educació cívica.

Llista de lectura del capítol 3.1

1. Graham, Eliot J. "Autoritat o democràcia? Integrant dues perspectives sobre la gestió equitativa de l'aula a les escoles urbanes". *La Revisió Urbana* 50.3 (2018): 493-515.
2. Graham, B., i Weingarten, R. (2018). El poder de la ciutadania activa: un enfocament renovat en l'ensenyament de l'educació cívica. *Educador americà*, 42 (2), 4.

Preparació del professorat

Recordeu als professors i a les professores no només que participin amb la lectura abans de la classe, sinó també que marquin la caixa d'eines d'aquest capítol i considerin com podrien implementar les activitats suggerides dins del seu propi ensenyament. Per a la sessió d'aquest capítol en particular, el professorat hauria de considerar com ensenyar als seus propis estudiants sobre el concepte o conceptes d'autoritat.

Esquema per a la sessió d'entrenament en directe de 90 minuts

Primers 30 minuts:

Comenceu modelant l'activitat 1 des de la caixa d'eines demanant als professors i a les professores que completin les frases següents utilitzant les seves pròpies opinions i idees:

- Per a mi el poder és ...
- L'autoritat és ...
- Aquests conceptes em fan pensar en valors com ...

Poden escriure'ls a la funció de xat i, a continuació, l'entrenador pot dirigir una discussió.

Següents 30 minuts:

A continuació, proveu la segona activitat proposada amb els professors. Mostreu-los (i llegiu en veu alta) el següent extracte de John Boyne (2006) "*The Boy In The Striped Pajamas*.", p. 145:

"Fills, si us plau", va dir la mare.

"El pare va tocar la taula amb el ganivet i tots van callar. El Bruno va mirar el seu pare. No semblava gens enfadat, però era obvi que no toleraria més discussions."

A partir d'aquest breu extracte, feu que el professorat respongui primer les següents preguntes en petits grups i, a continuació, discuteixin junts com a grup sencer:

- Qui té el poder?
- Qui té l'autoritat?
- És poder d'autoritat?
- Quina diferència hi ha entre el concepte d'autoritat i el concepte de poder?
- Això és democràcia?
- És possible tenir una situació diària sense autoritat, sense normes...?
- I un estat democràtic sense autoritat, sense normes...?
- Quin llenguatge utilitza el poder?

Últims 30 minuts:

Activitat d'avaluació: demaneu als professors i a les professores que discuteixin en grup les activitats planificades que han preparat per fer els deures, i en grup han d'escollir una proposta d'activitat per proposar a tota la classe. Explicar com funciona, com ensenya als i a les alumnes sobre l'autoritat.

Finalment, recordeu al professorat què ha de preparar per a la següent sessió.

Capítol 3.2 - No hi ha drets sense responsabilitat

Visió general

La participació i la ciutadania estan profundament interrelacionades, ja que inclou la comprensió i la responsabilitat dels drets i deures que tenen tots els membres de la comunitat política. En aquest capítol, continuem suggerint maneres de fer que les classes de secundària es converteixin en laboratoris d'aprenentatge participatiu. Una manera d'aconseguir-ho és relacionant l'activitat de classe amb els plans d'activitats quotidianes de les empreses, la societat civil i les organitzacions de polítiques públiques dels governs locals, regionals i estatals.

La caixa d'eines proporciona eines per promoure el coneixement pràctic en el marc de la participació democràtica. Serà molt important entendre que "participació" i "ciutadania" estan profundament interrelacionades, ja que això implica la comprensió i la responsabilitat dels drets i deures de tots els membres de la comunitat política. En aquest curs d'educació participativa es demanarà al professorat que consideri quines d'aquestes tècniques són les més adequades per a la matèria i el grup d'edat que imparteixen i, per descomptat, per ajudar els alumnes a aprendre en termes d'igualtat: independentment de l'edat, el gènere, l'ètnia o l'origen social.

Llista de lectura del capítol 3.2

1. Talbert, Matthew, "Moral Responsibility", *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (edició d'hivern de 2019), Edward N. Zalta (ed.)
2. Wenar, Leif, "Drets", *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (edició de primavera de 2021), Edward N. Zalta (ed.)

Preparació del professorat

Recordeu als professors no només que participin amb la lectura abans de la classe, sinó també que marquin la caixa d'eines d'aquest capítol i considerin com podrien implementar les activitats suggerides dins del seu propi ensenyament.

Per a la sessió d'aquest capítol en particular, el professorat podria dedicar una estona a pensar com ensenyar drets i responsabilitat a la seva aula. Com a treball de preparació, ha de venir a la classe amb una activitat suggerida per implementar-ho.

Esquema per a la sessió d'entrenament en directe de 90 minuts

Primers 30 minuts:

Comenceu discutint el concepte de regles. Poseu el professorat en parelles mitjançant la funció de sala de reunions, i demaneu-los que citin dues regles no escrites de les sessions de formació, per respondre per a què serveixen les normes i, finalment, quines són les regles.

Recollir les respostes en grup i veure quines opinions diferents han sorgit.

Segons 30 minuts:

Inventar un conjunt de normes: posar el professorat en petits grups i demanar-los que elaborin un conjunt de normes que es puguin utilitzar a l'aula per evitar la propagació d'un virus. Després, com a grup conjunt, reflexionar sobre el procés de presa de decisions per a l'elaboració de normes. Com es van acordar? Quines eren les prioritats?

Últims 30 minuts:

Avaluació entre iguals: Poseu el professorat en diferents parelles on intercanviïn les seves idees d'activitats preparades prèviament pels drets docents i la responsabilitat a la seva aula. Com els uneixen i sembla que és efectiu?

Acabeu demanant als professors i a les professores que presentin voluntàriament la idea d'activitat pròpia o de la parella.

Finalment, recordeu al professorat què ha de preparar per a la següent sessió.

Capítol 3.3 - Actuar com a individu o actuar com a col·lectiu? - Tu decideixes, jo decideixo, nosaltres decidim

Visió general

La participació és essencialment un concepte pràctic. Aquest capítol proporciona al conjunt d'eines tècniques addicionals per prendre decisions dins de l'aula. En aquest curs, el professorat participant i el professorat de secundària practicaràn tècniques de "treball per projectes", incidint especialment en els protocols estructurats de presa de decisions en grup.

Llista de lectura del capítol 3.3

1. Smiley, Marion, "Collective Responsibility", *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (edició d'estiu de 2017), Edward N. Zalta (ed.)
2. Ogutu, Joel Peter, Peter Odera i Samuel N. Maragia. "Autoeficàcia com a predictor de la presa de decisions professionals entre estudiants de secundària al comtat de Busia, Kenya." *Revista d'Educació i Pràctica* 8.11 (2017): 20-29.

Preparació del professorat

Recordeu als professors i a les professores no només que participin amb la lectura abans de la classe, sinó també que marquin la caixa d'eines d'aquest capítol i considerin com podrien implementar les activitats suggerides dins del seu propi ensenyament. Per a la sessió d'aquest capítol en particular, el professorat hauria de planificar com celebraria una elecció a la seva classe o grup de tutors per a un delegat de classe.

Esquema per a la sessió d'entrenament en directe de 90 minuts

Primers 30 minuts:

Comparteix a la teva pantalla el següent extracte:

"La petita república va començar fa dos anys sense cap regulació. Els nens podien fer absolutament tot el que volguessin. Després d'un curt període d'anarquia, van sentir la necessitat de la llei i l'ordre. Una assemblea legislativa va ser presidida per un d'ells. Tot ciutadà tenia dret a contribuir a fer lleis. " (pàg.76)

Adolphe Ferrière de "L'autonomia dels escolars" Vic: Eumo Editorial

Poseu el professorat en petits grups i demaneu-los que discuteixin el significat del següent:

- Anarquia
- Assemblea
- Tot ciutadà té dret a contribuir a fer lleis.

Tornant al grup principal, demaneu-los que comparteixin idees amb tothom: hi havia opinions diferents sobre el significat?

Següents 30 minuts:

Imagineu-vos que el professorat participants nomines o escollis un delegat de classe. Com l'escolliria? Demaneu-los que discuteixin en grup la figura del delegat de classe i les seves funcions:

- Què significa ser delegat?
- Quines són les seves responsabilitats?
- Com es farien les eleccions?
- És una manera efectiva d'escollir un delegat?

Una vegada més, convertiu això en una discussió de grup sencer en els darrers deu minuts més o menys.

Últims 30 minuts:

Consells per celebrar una elecció de classe: avaluar el professorat perquè comparteixi els seus plans preparats; primer amb un company i després nominar algú del professorat perquè comparteixi el seu pla amb tot el grup.

Finalment, recordeu als professors i a les professores que han de preparar per a la següent sessió.

Capítol 3.4 - Les regles del joc en una democràcia

Visió general

No hi ha democràcia sense regles. En aquest curs, els i les estudiants aprendran a aplicar aquí estratègies basades en la gamificació que ofereixen una experiència pràctica real sobre com establir regles col·lectives per treballar perquè la nostra democràcia es converteixi en una pràctica real. A la caixa d'eines, aquest capítol proporciona als professors i a les professores diversos recursos per aplicar posteriorment a les seves aules per introduir la idea de democràcia i la seva relació amb les normes i la presa de decisions.

Llista de lectura del capítol 3.4

1. Christiano, Tom, "Democracy", *The Stanford Encyclopaedia of Philosophy* (edició de tardor de 2018), Edward N. Zalta (ed.)
2. Donovan, Todd i Jeffrey Karp. "Regles electorals, corrupció, desigualtat i valoracions de la democràcia". *European Journal of Political Research*, 56.3 (2017): 469-486.

Preparació del professorat

Recordeu als professors i a les professores no només que participin amb la lectura abans de la classe, sinó també que marquin la caixa d'eines d'aquest capítol i considerin com podrien implementar les activitats suggerides dins del seu propi ensenyament. Per a la sessió d'aquest capítol en particular, el professorat hauria d'arribar a la sessió amb un suggeriment d'un joc de taula que es podria utilitzar eficaçment per ensenyar democràcia a la seva aula, inspirant-se en la caixa d'eines.

Esquema per a la sessió d'entrenament en directe de 90 minuts

Primers 30 minuts:

En una ronda amb tota la classe, pregunteu-los com s'organitza la seva escola. Si el grup és de més de 20 professors, poseu-los en grups dividits. Pregunteu, per exemple:

- Com s'organitza la vostra escola?
- La vostra escola té una junta on alumnes i professors es poden reunir per decidir què passa?
- La junta ajuda a fer de l'escola un lloc millor?
- Feu assemblees escolars?
- Poden els alumnes expressar les seves inquietuds i sentir-se escoltats?

Següents 30 minuts:

A continuació, considereu amb el professorat com es poden incorporar els i les estudiants als processos de presa de decisions.

En grups, el professorat hauria de discutir tàctiques per empoderar els seus estudiants i garantir que les seves veus siguin escoltades. Podeu mostrar-los primer algunes preguntes suggerides de l'enquesta que poden fer a la seva pròpia classe:

- Què et semblen les normes de l'escola sobre aparença i codi de vestimenta? Són correctes, justos, massa estrictes? Hi hauria d'haver més regles al respecte?
- T'escolta la mestra? Es creuen el que dius?
- Creus que a l'escola els alumnes tenen molts drets? Massa? Massa pocs?
- Creus que a l'escola hi ha un bon equilibri entre respectar cada persona i tenir en compte els drets de tota l'escola?

Últims 30 minuts:

Activitat d'avaluació: utilitzar jocs de taula a l'aula per ensenyar democràcia.

Cada professor hauria de tenir un suggeriment preparat, inspirant-se en la caixa d'eines, de com fer servir els jocs de taula de manera efectiva en el seu ensenyament. Si el grup és prou petit, feu una ronda d'escolta dels suggeriments; si no, col·loqueu el professorat en grups per compartir les seves idees.

Finalment, recordeu als professors i a les professores què han de preparar per a la següent sessió.

Capítol 3.5 - Junts: els rituals de la cooperació

Visió general

Un altre pas que s'ha de fer cap a la creació d'un entorn participatiu dins de l'aula és la implementació d'alguns "rituals organitzacionals". Per tal que els docents legitimin l'aula i l'escola com a espai de participació, és imprescindible establir normatives com l'elecció dels alumnes per dur a terme determinades tasques, o per representar els seus companys. Això pot implicar, per exemple, la celebració de cerimònies i esdeveniments especials com eleccions, presentacions de candidats, actes de celebració de resultats, etc. Les formes i els rituals, com ens diu Richard Sennet, són essencials per convertir la cooperació en una experiència d'aprenentatge significativa. La caixa d'eines recull sistemes regulars de selecció i suport als delegats de classe perquè puguin tenir un camp d'acció específic.

Llista de lectura del capítol 3.5

1. Niemi, Reetta i Tomi Kiilakoski. "Vaig aprendre a cooperar amb els meus amics i no hi va haver picabaralles": experiències de participació dels alumnes en un mòdul d'aprenentatge multidisciplinari." *Revista escandinava d'investigació educativa* 64.7 (2020): 984-998.
2. Duran, David i Ester Miquel. "Preparar el professorat per a aules col·laboratives". *Oxford Research Encyclopedia of Education*. 2019.

Preparació del professorat

Recordeu als professors i a les professores no només que participin amb la lectura abans de la classe, sinó també que marquin la caixa d'eines d'aquest capítol i considerin com podrien implementar les activitats suggerides dins del seu propi ensenyament. Per a aquesta sessió, el professorat hauria de mirar l'activitat d'avaluació de la caixa d'eines del capítol 3.5 i pensar en una activitat que pugui utilitzar a la seva pròpia aula per ensenyar als seus estudiants la cooperació.

Esquema per a la sessió d'entrenament en directe de 90 minuts

Primers 30 minuts:

En primer lloc, obriu una discussió sobre la solució de conflictes interculturals amb un cas quotidià (compartir pantalla/descriure-la):

"Jo i Ai estan col·laborant en un projecte escolar amb un estudiant d'un altre país, Mike. Van muntar un xat de vídeo en una plataforma web per generar idees, però en el moment de la reunió no troben Mike en línia. Unes hores més tard, els tres alumnes aconsegueixen connectar-se a la plataforma web. Jo li retreu a Mike que no presentar-se a la primera reunió no és la millor manera de començar, i ella s'enfada quan no dona cap explicació. Està en silenci a l'altra banda de la línia.

Aquí, la IA demostra una competència completa i redueix amb èxit la tensió del conflicte. Sap que el silenci s'utilitza en algunes cultures com a estratègia per fer front a l'agressió percebuda, i que no és necessàriament una admissió de culpa o indiferència. També és conscient que hi ha persones que prefereixen no parlar directament, per por a un desacord que pugui ferir els sentiments de l'altra persona i amenaçar la relació. Per tant, Ai rebutja qualsevol opinió que pugui tenir sobre el comportament de Mike i li pregunta educadament per què no el van poder trobar en línia.

Mike explica que això es deu probablement a un malentès sobre l'hora de la reunió, ja que el país de Jo i Ai va fer l'horari d'estiu la nit anterior, mentre que el seu país no. La intervenció d'AI permet als estudiants fer broma sobre el petit incident i començar a treballar amb èxit en el seu projecte".

Debate en grup sencer: quin és el conflicte aquí? Com es va resoldre? Podem pensar en situacions similars de conflicte i diferents maneres d'afrontar-les?

Següents 30 minuts:

Foment de la cooperació: llegir/compartir en pantalla la següent cita:

"Mira, des de fa dies hi ha un tema que em preocupa i que vull compartir amb tots vosaltres. Vinc d'una escola on ho fèiem tot junts, és a dir, podíem comptar amb els altres nois i noies per resoldre dubtes, per ajudar-nos a classe, decidim coses junts, organitzàvem festes, sortíem junts: passàvem una bona estona junts. Ara mateix trobo a faltar tot això, perquè veig que aquí cadascú va pel seu camí, no pensem en els altres companys. En els tres mesos que portem junts, mai hi ha hagut una situació de cooperació entre alumnes ni de participació en cap activitat de l'institut. Només ens importa venir a classe, prendre apunts, sortir al pati i parlar de coses com què fem amb els companys, com ens ha anat el cap de setmana o com ha anat el partit de la setmana. Tot és tan individual! I quan fem coses junts, sempre ens relacionem amb la mateixa gent, i de vegades fins i tot discriminem entre nosaltres, els heavies tots junts, les discoteques d'altra banda, etc. Hem de pensar que no estem sols, que som 28 nens i nenes, i 200 alumnes de tot l'institut. Tots molt diferents, però segur que se'ns acudeixen fer coses junts. No ho sé. Això és el que penso. Com ho veus?"

Poseu el professorat per parelles mitjançant la funció de sala de reunions perquè tingui l'espai per discutir:

- Com a resposta, què li diries a Sonia?
- Alguna vegada has tingut la mateixa sensació? Quan?

A continuació, porteu tothom de nou a tot el grup per compartir les seves reflexions sobre els problemes derivats de la *manca* de cooperació.

Últims 30 minuts:

Activitat d'avaluació: Compartir idees per a la cooperació docent. En els grups de desdoblament, el professorat treballa conjuntament, a partir de les idees que ha preparat, per planificar una activitat que pugui ensenyar a la cooperació (especificar l'assignatura, el grup d'edat, etc.). A continuació, presenteu el pla de grup a tothom.

Finalment, recordeu als professors i a les professores què han de preparar per a la següent sessió.

Capítol 3.6 - El temps de participació: "Com organitzar l'horari?"

Visió general

En l'àmbit escolar, la gestió del temps és un actiu bàsic. Ens permet vincular assoliments amb resultats. Per exemple, hi ha dos tipus de resultats dirigits a aquest curs: que el professorat ensenyin el currículum de la seva assignatura, d'una banda, i també que inculquin als seus estudiants valors de ciutadania al mateix temps.

Aconseguir tots dos requerirà una planificació eficaç. En el curs d'educació participativa, el professorat practicarà exercicis en aquest capítol de la Caixa d'Eines, valorant per igual el "quan", el "què" i el "com" incloure en els processos participatius, i per ajudar a mesurar la seva contribució als dos resultats previstos.

Llista de lectura del capítol 3.6

1. Page, Nigel, et al. "Com és un horari inclusiu en STEM?". (2019).
2. Müller, Sara. "La tirania de l'espai temporal: examinar l'horari de les activitats escolars com a interfície entre la política i els ritmes quotidians". (2020).

Preparació del professorat

Recordeu als professors i a les professores no només que participin amb la lectura abans de la classe, sinó que també revisin la caixa d'eines d'aquest capítol i considerin com podrien implementar les activitats suggerides dins del seu propi ensenyament. Per a la sessió d'aquest capítol en particular, el professorat hauria de mirar el seu horari escolar per veure com s'omple. També ha de reflexionar sobre quin és el seu propi enfocament de la gestió del temps. Finalment, hauria de considerar maneres en què poden inculcar una gestió eficaç del temps als seus estudiants a través de les seves tasques a l'aula.

Esquema per a la sessió d'entrenament en directe de 90 minuts

Primers 30 minuts:

Què ha d'entrar en l'horari escolar? Això variarà entre diferents escoles en funció del seu enfocament, ethos, fons, etc. Juntament amb tot el grup de professors, compartiu la pantalla

com una pissarra digital editable amb un horari que podeu omplir. Demana a cada professor que suggereixi alguna cosa per omplir una franja horària fins que hagi creat un horari complet junts.

Següents 30 minuts:

Com podem ensenyar la gestió del temps? El professorat hauria d'haver dedicat un temps a pensar-hi abans de la sessió d'entrenament en directe. Organitzeu-los en grups reduïts a les sales de reunions i deixeu que aquest sigui un espai per discutir maneres efectives d'inculcar habilitats de gestió del temps als estudiants de l'escola. Després, retro-alimenteu aquestes idees a la classe.

Últims 30 minuts:

El professorat hauria d'haver llegit prèviament les activitats proposades a la caixa d'eines per a la versió 3.6. L'activitat 1 anima els alumnes a definir objectius comuns i a fer una cronologia per assolir-los. Com pot el professorat adaptar aquesta activitat a la seva pròpia aula? Poseu el professorat en parelles per comparar els seus suggeriments i, després, discutiu-ne alguns com a grup sencer.

Finalment, recordeu als professors i a les professores que han de preparar per a la següent sessió.

Capítol 3.7 - Treball en equip sense discriminació

Visió general

La prevenció de la discriminació requereix un treball proactiu per part del professor, i és especialment important per a la transició de l'alumne de la infància a l'adolescència. No hi ha problema sense causa, i els casos de discriminació i exclusió social es produeixen per diversos motius. Com a forma d'identificar aquestes diverses causes, es pot mantenir una llista de verificació o registre que us ajudarà a treballar en la prevenció de les causes fonamentals i us ajudarà a distingir entre les causes i els efectes de cada cas de discriminació. També es poden proporcionar pautes per prevenir el lideratge negatiu i promoure el lideratge positiu dins de la vostra aula.

Els i les docents han d'assegurar que cadascú jugui rols diferents en el treball en equip, emfatitzant els avantatges de la pròpia personalitat de cada alumne en l'exercici de cada rol. Treballar això ajuda els joves a construir mecanismes de sensibilització, de manera que no participin en assetjament escolar de tercers, ni a l'escola ni a la feina més endavant.

La caixa d'eines inclou ajudes perquè el professor ensenyi a treballar en equip. El formador ha de donar-los orientacions sobre com evitar la creació de grups basats en nivells o rendiment que puguin implicar greus desigualtats en el procés d'aprenentatge, i com promoure la cooperació entre iguals, de manera que tothom treballi per igual i no només per si mateix.

Llista de lectura del capítol 3.7

1. Eva Hammar Chiriak, *El treball en grup com a incentiu per a l'aprenentatge – Experiències dels alumnes de treball en grup*, Front. Psicol., número 5 article 558, de 5 de juny de 2014.
2. Linda Riebe, Antonia Girardi, Craig Whitsed, *A Systematic Literature Review of Teamwork Pedagogy in Higher Education*, Small Group Research Volume: 47 número: 6, p.619-664.
3. Richard Tucker i Neda Abbasi, *Males actituds: Per què als estudiants de disseny no els agrada el treball en equip*, Journal of Learning Design (2016) Vol. 9 No.1.

Preparació del professorat

Recordeu als professors i a les professores no només que participin amb la lectura abans de la classe, sinó que també revisin la caixa d'eines d'aquest capítol i considerin com podrien implementar les activitats suggerides dins del seu propi ensenyament. Per a la sessió d'aquest capítol en particular, el professorat ha de llegir els articles de recerca establerts i reflexionar sobre la naturalesa del treball en equip. A més, ha de planificar una activitat que pugui generar i fomentar el treball en equip dins de la seva pròpia aula.

Esquema per a la sessió d'entrenament en directe de 90 minuts

Primers 30 minuts:

Comenceu la sessió amb una discussió oberta sobre la naturalesa del treball en equip. Demaneu als professors i a les professores que discuteixin en grups reduïts el següent:

- Què creus que pots aportar a les diferents tasques que exerceixes en la teva docència escolar? I en altres llocs?
- Com sents que treballes en equip?
- Per exemple, si formessis part d'un equip que es presentés a un càrrec, com treballaries dins d'aquest equip? Discutir algunes situacions diferents i anàlogues de treball en equip.

Següents 30 minuts:

Qui forma part de l'equip? Comparteix la pantalla per llegir una cita sobre la idea de "qui s'inclou" de l'Antiga Grècia:

"La gent d'Atenes no era igual i no gaudia dels mateixos drets. Només uns pocs eren considerats ciutadans i podien votar a l'Assemblea i participar en el govern de la ciutat. Per tant, la majoria de la població atenesa va ser exclosa de la vida política. Se'ls pot demanar que busquin informació i expliquin entre tres i quatre característiques de cada grup social. (dones, nens, esclaus, militars, ciutadans)".

- Un extracte d'un dossier de l'Escola Súnion de Barcelona a 1r d'ESO, Educació Secundària Obligatòria, per a alumnes d'uns 12 anys.

Obrir un debat sobre la inclusió. Pregunteu als professors i a les professores què han après dels articles de recerca que s'han proposat per llegir, pel que fa a portar el treball en equip a l'aula, en primer lloc, ensenyant als estudiants què és el treball en equip.

Últims 30 minuts:

Finalment, el professorat ha de compartir i ser avaluat sobre les activitats recomanades per portar el treball en equip a la seva aula. Demaneu al professorat que comparteixi primer les seves idees en grups reduïts i després torneu a portar tota la classe per airejar algunes d'aquestes idees per a tothom. Finalment, recordeu als professors i a les professores què han de preparar per a la següent sessió.

Capítol 3.8 - Més enllà de l'escola: famílies

Visió general

El treball amb les famílies dels i les alumnes és delicat, complex i important. L'agenda que es promou en aquesta caixa d'eines pot entrar en conflicte amb algunes de les formes de pensar i de vida que els i les alumnes comparteixen amb les seves famílies. El procés de suport a l'infant perquè assumeixi responsabilitats i participi en les obligacions i tasques també és complex, ja que s'ha de fer simultàniament a l'escola i a casa. I, finalment, el treball amb les famílies és rellevant perquè si el treball no es fa coordinadament amb els pares, gran part de la seva feina acabarà sent inútil.

La caixa d'eines incorpora un conjunt de directrius sobre aquest tema en aquest capítol. En aquest curs d'educació participativa, reflexionar amb el professorat sobre models i habilitats per incloure les famílies en la pastoral dels seus alumnes.

Llista de lectura del capítol 3.9

1. Kraft, M. A., & Dougherty, S. M. (2013). *L'efecte de la comunicació professor-família en la participació dels estudiants: evidències d'un experiment de camp aleatori*. Revista d'Investigació sobre Eficàcia Educativa, 6 (3), 199-222.
2. Chrispeels, Janet H. "Avaluar les relacions dels professors amb les famílies: un estudi de cas d'un districte". *The Elementary School Journal*, vol. 97, núm. 2, 1996, pp. 179–200.
3. Eva Patrikakou, *Relacions entre pares, estudiants i professors: El comodí tecnològic*, Procedia - Ciències Socials i del Comportament 174 (2015) 2253–2258.

Preparació del professorat

Recordeu als professors i a les professores no només que participin amb la lectura abans de la classe, sinó que també revisin la caixa d'eines d'aquest capítol i considerin com podrien implementar les activitats suggerides dins del seu propi ensenyament.

Per a la sessió d'aquest capítol en particular, el professorat hauria de pensar maneres d'adaptar tant l'activitat 1 com l'activitat 2 a la seva pròpia aula.

Esquema per a la sessió d'entrenament en directe de 90 minuts

Primers 30 minuts:

Dirigir una discussió a tota classe sobre el paper del professorat i les famílies en l'educació, i com aquests rols es creuen. Preguntar al professorat, per exemple, sobre quin tipus de comunicació té amb els professors i les professores dels seus alumnes. Què hi funciona bé actualment? Com es pot millorar aquesta comunicació?

Següents 30 minuts:

Adaptació de l'activitat 1: Com es pot portar els avis a l'aula, o almenys aportar les seves idees, perquè puguem aprendre d'ells? Dividiu els+ professorat en sales de reunions per discutir-ho en grups reduïts, abans de demanar feedback.

Últims 30 minuts:

Adaptació de l'activitat 2: com es pot portar els pares a l'aula, o almenys intercanviar i implicar les seves opinions i idees? Com a dalt, però en grups nous, que això es discuteixi i després es comparteixi.

Finalment, recordar als professors i a les professores el que han de preparar per a la següent sessió

Capítol 3.9 - Més enllà de l'escola: comunitat

Visió general

En aquest capítol es pretén que l'alumnat analitzi quins són els interessos i problemàtiques del barri en el qual es troba la seva escola o llar, i el grau de participació que tenen i/o podrien tindre en la seva comunitat local, així com contribueixen al seu desenvolupament.

La caixa d'eines incorpora pautes perquè el professorat ajudi els seus estudiants a descobrir la importància de ser capaços d'adaptar-se als canvis i ser membres creatius i proactius de la seva comunitat. També s'anima el professorat a promoure i gestionar visites d'entitats i empreses que permetin als seus alumnes veure com les seves assignatures escolars tenen un ús pràctic fora de l'escola, de la seva comunitat.

Llista de lectura del capítol 3.8

1. Tammy Jones, *Community in the Classroom: An Approach to Curriculum and Instruction as a Means for the Development of Student Personal Engagement in a High School Classroom*, Perspectives educatives Volum 44, números 1 i 2.
2. Leighninger, Matthew i Niedergang, Mark, *Educació : Com poden les escoles i les comunitats treballar juntes per afrontar el repte? Una guia per involucrar els membres de la comunitat en el diàleg públic i la resolució de problemes* (1995). Associacions/Comunitat, núm. 39.

Preparació del professorat

Recordeu als professors i a les professores no només que participin amb la lectura abans de la classe, sinó que també revisin la caixa d'eines d'aquest capítol i considerin com podrien implementar les activitats suggerides dins del seu propi ensenyament.

Per a la sessió d'aquest capítol en particular, el professorat hauria de llegir els articles de revista prescrits i considerar els beneficis de portar la comunitat a l'aula. Com es pot fer això? Hauria d'assistir a la sessió de formació en línia amb algunes respostes preparades, incloses idees d'activitats que apropin la comunitat i la classe.

Esquema per a la sessió d'entrenament en directe de 90 minuts

Primers 30 minuts:

Obriu amb una discussió de tot el grup sobre el seu paper a la comunitat com a professors. Per exemple, com a entrenador, podeu preguntar-los:

- Què aportem cadascú de nosaltres a la comunitat?
- Algú de vosaltres és voluntari o coneixeu algú que ho faci?
- Penseu en organitzacions a les quals us agradaria convidar a l'escola perquè ens expliquin què fan per millorar la societat.

Següents 30 minuts:

Com planificar una visita d'una ONG? A la caixa d'eines d'aquest capítol, una activitat suggerida és convidar un representant d'una ONG a l'escola. Com es podria dur a terme i fer-ho efectiu?

Demaneu als professors i a les professores que primer ho discuteixin en grup i després que comparteixin les propostes del seu grup amb tots els altres.

Últims 30 minuts:

Activitat d'avaluació: el professorat, que aquesta vegada treballa en diferents grups, han d'elaborar una proposta d'activitat perquè els seus alumnes arribin a la comunitat. Amb què podrien implicar-se? Com es podria aprofitar molt el seu talent? De nou, demaneu a alguns professors que presentin les seves idees per a tota la classe.

Finalment, recordeu als professors i a les professores que han de preparar per a la següent sessió.

Mòdul 4 - GÈNERE: DIFERÈNCIES, IGUALTAT I DRETS. EL PODER DE LA COEDUCACIÓ

Visió general

Aquest mòdul té com a objectiu sensibilitzar l'alumnat sobre qüestions relacionades amb el gènere i les seves implicacions per a l'educació. Des de la dècada de 1970, quan l'accés a l'educació es va fer universal en molts països, va sorgir la qüestió de la igualtat de les dones en l'accés a l'educació: poden les nenes seguir els mateixos currículums que els nens?

Els i les estudiants del programa hauran d'adquirir una sensibilitat especial per tal de donar suport al dret de les nenes a accedir a l'educació i fer-ho en termes d'igualtat. Encara que en el nostre món actual sembli obvi que els nens i les nenes tenen els mateixos drets, les circumstàncies locals creen moltes situacions de desigualtat. Hi ha situacions evidents i implícites que pertanyen a patrons inconscients i generalment acceptats en una societat determinada que dirigeixen les nenes cap a un itinerari educatiu més limitat o menys valorat socialment.

Per entendre les causes d'aquestes desigualtats i poder afrontar-les correctament a l'aula, el professorat ha de desenvolupar les habilitats següents:

1. Comprensió dels processos de socialització intervenint en la creació de codis de gènere i diferències socials connectades a cada gènere.
2. Comprendre com els "currículums ocults" a l'escola afecten l'educació, el rendiment i el disseny de les trajectòries educatives dels nens.
3. Coneixement pràctic de la coeducació com a mitjà d'integració, per tal de millorar la igualtat educativa dels gèneres.

L'objectiu principal del mòdul 4 és capacitar l'alumnat perquè esdevingui agent actiu en l'aplicació de pràctiques igualitàries a través de la comprensió de la desigualtat i l'establiment d'estratègies encaminades a desmuntar-la i promoure la inclusió educativa i l'èxit de les nenes.

Capítol 4.1 - La universalització de l'educació: la dona a l'escola

Visió general

La qüestió de gènere és un dels eixos més importants de la desigualtat en la societat. Per tant, és fonamental començar el mòdul amb un procés de sensibilització a través del qual el professorat de secundària pugui il·lustrar, en totes les matèries impartides per nois i noies d'11 a 17 anys, les maneres en què les dones han estat al marge de l'educació, històricament, i encara avui.

Com diu Malala (Premi Nobel de la Pau 2014), "l'educació de les nenes és essencial per al desenvolupament dels països i els drets humans de tot el món". Les oportunitats educatives i professionals per a nenes i nens són tan diferents que la desigualtat en elles pot perjudicar la cohesió social, així com la capacitat d'adquirir amb èxit projectes i objectius d'interès nacional.

Part de l'èxit del canvi educatiu per a les dones és la conscienciació dels i de les mestres d'escola. El Curs d'Educació Participativa presenta una oportunitat per prendre consciència de la dificultat que suposa per a les nenes accedir a l'educació i de com l'educació general pot ser discriminatòria per a elles.

A la Caixa d'eines, el professorat trobarà exemples que ajudin a il·lustrar casos de discriminació de la participació de les dones en el desenvolupament de la matèria escolar impartida, utilitzant eines per detectar i anomenar la desigualtat de gènere, des de les formes més subtils fins a les més òbvies. També inclou històries de dones que van triomfar nedant contra el corrent dels estereotips socials.

Llista de lectura del capítol 4.1

1. Jacobs, J. A. 1996. Desigualtat de gènere i educació superior. *Revista Anual de Sociologia* 22.1: 153–185.
2. King, E. M., i M. A. Hill, eds. 1997. *L'educació de les dones als països en desenvolupament: barreres, beneficis i polítiques*. Baltimore: Johns Hopkins Univ. Premsa.
3. DiPrete, T. A., i C. Buchmann. 2013. *L'auge de les dones: La creixent bretxa de gènere en l'educació i el que significa per a les escoles nord-americanes*. Nova York: Fundació Russell Sage.

Preparació del professorat

Recordeu als professors i a les professores no només que participin amb la lectura abans de la classe, sinó també que marquin la caixa d'eines d'aquest capítol i considerin com podrien implementar les activitats suggerides dins del seu propi ensenyament. Per a la sessió d'aquest capítol en particular, el professorat hauria de llegir, tal com es proposa sobre gènere i educació. Els professors i les professores haurien d'enumerar algunes tàctiques per augmentar la inclusió de gènere a l'aula, preparades per compartir amb tota la classe.

Esquema per a la sessió d'entrenament en directe de 90 minuts

Primers 30 minuts:

Comenceu, com se suggereix per a la primera activitat d'exemple de la caixa d'eines d'aquest capítol, amb algunes preguntes introductòries a discutir:

- Quin era el paper de la dona en pel·lícules o anuncis publicitaris fa 50 anys? I avui?
- Per què els principis bàsics que guiaven l'educació eren la separació i la diferenciació en funció del sexe? Creus que abans les escoles de nens i nenes tenien el mateix currículum i els mateixos llibres de text?
- Quina constitució, reforma constitucional o llei va garantir primer els drets bàsics (dret de vot, drets de propietat, etc.) per a les dones del vostre país? Quins drets van obtenir?

Següents 30 minuts:

En grups, demaneu als professors i a les professores que canviïn les seves tàctiques per a la inclusió de gènere a l'aula. Compartiu alguns d'aquests consells entre tota la classe després.

Últims 30 minuts:

Portar heroïnes femenines a l'aula: L'activitat 1 de la caixa d'eines proposa incorporar dones inspiradores al pla d'estudis. Es divideixen en tres categories, amb alguns suggeriments:

Grup 1: Dones que van lluitar pel dret al vot i els drets laborals en igualtat de condicions amb les dones blanques; dones que han lluitat contra la injustícia, per exemple, per combatre la mutilació femenina, que encara es practica avui en molts països africans.

Grup 2: Dones filosòfiques, que treballen en un camp que s'ha dedicat principalment als pensadors homes; Les poques dones que han escrit i ensenyat filosofia sovint han estat marginades.

Grup 3: Dones científiques dels segles 19 i 20.

Com podeu portar aquestes dones a les vostres classes? Es tracta d'una oportunitat perquè les docents comparteixin les activitats previstes, en les seves respectives assignatures, que han de posar les dones al centre.

Intenteu agrupar el professorat per la seva assignatura si és possible, mitjançant grups de divisió preassignats (algunes plataformes de videoconferència tenen aquesta funció). En cas contrari, assegureu-vos que els grups de divisió aleatoris generin un intercanvi fructífer d'idees visitant cada sala per supervisar i fomentar la discussió.

Finalment, recordeu als professors i a les professores que han de preparar per a la següent sessió.

Capítol 4.2 - Gènere i rols: com aprenem a ser home o dona

Visió general

Cada societat té els seus codis de gènere, i en cada societat i cultura aquests estan en constant evolució. Per a aquest capítol, la Caixa d'eines inclou pautes perquè el professorat reflexioni amb el seu alumnat sobre les possibles barreres que es poden trobar les dones en el procés d'aprenentatge i pràctica de les diverses matèries que s'imparteixen a l'educació secundària. A continuació, el professor pot convidar els seus i les seves estudiants a confirmar o refutar les estadístiques oficials sobre la participació de les dones en cada professió analitzada.

En aquest curs, es formarà el professorat per il·lustrar-ho amb exemples de dones que han destacat tant en el camp de les ciències com de les humanitats. Els models a seguir s'han de mantenir tan relacionables i rellevants com sigui possible, i han de servir per diferenciar entre les causes i els efectes de les diferents percepcions de les dones en ambdós àmbits.

Llista de lectura del capítol 4.2

1. Poltera, Jacqui, "Les dones i l'esperit de la filosofia: llum sobre la mentoria i la competència". *Hipàtia*, vol. 26, núm. 2, 2011, pp. 419–428.
2. Linda L. Carli, Laila Alawa, YoonAh Lee, 6 de gener de 2016, Volum: 40 número: 2, p.244-260. *Estereotips Sobre Gènere i Ciència : Women ≠ Scientists*
3. Irina Zamfirache, *Dones i política - El sostre de vidre*, Journal Of Comparative Research in Anthropology And Sociology (2010) Volum 1 (1): 175-185.

Preparació del professorat

Recordeu als professors i a les professores no només que participin amb la lectura abans de la classe, sinó també que marquin la caixa d'eines d'aquest capítol i considerin com podrien implementar les activitats suggerides dins del seu propi ensenyament. Per a la sessió d'aquest capítol en particular, el professorat hauria de considerar l'estat actual de la igualtat de gènere, i com es pot sensibilitzar sobre ella a l'aula.

Esquema per a la sessió d'entrenament en directe de 90 minuts

Primers 30 minuts:

Comenceu dirigint una discussió oberta utilitzant preguntes de mostra de l'activitat 1:

- Dones i homes tenen els mateixos drets?
- Hi ha professions vetades a les dones?
- Quines professions tenen les dones de la teva família?
- Les dones han jugat el mateix paper que els homes en diferents etapes de la història?
- Una dona guanya el mateix que un home per la mateixa feina?
- Quantes dones governants hi ha avui al món?

Següents 30 minuts:

A continuació, demaneu als professors i a les professores que discuteixin com plantejarien aquestes preguntes i supervisin les seves respostes dins de la seva pròpia aula. Això es pot discutir en grups de ruptura.

Últims 30 minuts:

Basat en l'activitat 3: compartiu el vídeo "It doesn't matter, it't matter" (8 minuts de durada): <https://www.youtube.com/watch?v=VGDTpOBv3EQ&feature=related>

Demaneu als professors i a les professores que enumerin algunes de les principals diferències que observen en el món laboral entre homes i dones. A continuació, torneu-los a posar en grups de divisió (diferents) per discutir les seves pròpies tàctiques per utilitzar aquest vídeo o un dispositiu similar per desafiar idees sobre la igualtat de gènere a la seva aula.

Finalment, recordeu als professors i a les professores què han de preparar per a la següent sessió.

N. B.: El **capítol 4.10 *Persones transgènere*** pot constituir un bon complement del present capítol, ja que amplia la perspectiva de gènere i permet una aproximació més matisada, incorporant nous elements per a la reflexió.

Capítol 4.3 - Els currículums ocults

Visió general

Els estudis han demostrat que nois i noies realment no passen temps junts, ni tan sols a l'aula, perquè creen diferents espais de relació social segons el seu gènere. En aquestes relacions, els alumnes reproduïxen els codis de gènere del món adult d'una manera molt subtil però persistent. L'anàlisi dels materials escolars ha mostrat com el sexisme articula la interpretació del món, que es descriu en els currículums explícits. L'anàlisi dels "currículums ocults" demostra la invisibilitat de les nenes a l'escola.

El paper del docent és crucial per combatre la discriminació en el context escolar i per ajudar als canvis educatius pel que fa al gènere. La participació escolar és el primer requisit per adonar-se de les conseqüències de la discriminació de gènere en l'educació.

Llista de lectura del capítol 4.3

1. Michela Carlana, Implicit Stereotypes: Evidence from Teachers' Gender Bias, *The Quarterly Journal of Economics*, Volum 134, número 3, agost de 2019, pàgines 1163–1224.
2. Oana-Rica Popaac, Norica-Felicia Bucur, *professionals de la discriminació de gènere i l'educació. Realitat, percepció, possibles solucions*, Procedia - Ciències Socials i del Comportament 127 (2014) 459 – 463.

Preparació del professorat

Recordeu als professors i a les professores no només que participin amb la lectura abans de la classe, sinó que també revisin la caixa d'eines d'aquest capítol i considerin com podrien implementar les activitats suggerides dins del seu propi ensenyament.

En aquesta sessió en concret, els professors i les professores haurien de fixar-se en alguns dels llibres de text o continguts digitals que utilitzen a l'aula. Hi ha biaixos de gènere ocults en els seus materials didàctics o presenten una paritat de gènere completa? Enumereu algunes maneres en què es podria millorar la paritat de gènere o, almenys, presentar-la millor.

El professorat també hauria de venir a la sessió de formació amb algunes idees preparades sobre com desfer els biaixos i estereotips de gènere a l'aula. Quin tipus d'activitats poden ajudar-hi?

Esquema per a la sessió d'entrenament en directe de 90 minuts

Primers 30 minuts:

Hi ha paritat de gènere en els teus materials didàctics? Com a formador, convideu cada professor a descriure algunes de les coses que van enumerar quan van analitzar els seus llibres de text i altres formes d'ensenyament de continguts per a la paritat de gènere. Això hauria de provocar una mica de discussió.

Següents 30 minuts:

Com podem trencar els estereotips i percepcions de gènere a l'aula? En grups, demaneu als professors i a les professores que primer enumerin alguns estereotips, proposin d'on podrien haver après aquests estereotips i intercanviïn tàctiques per desfer aquestes percepcions dins de l'aula.

Últims 30 minuts:

Activitat d'avaluació: el professorat ha d'exposar a la classe les seves idees, o almenys apunts, sobre la lluita contra el biaix de gènere dins de la seva aula i desfer les percepcions amb què els seus alumnes arriben a l'escola respecte al gènere.

Finalment, recordeu als professors i a les professores què han de preparar per a la següent sessió.

Capítol 4.4 - Què significa coeducació?

Visió general

La invisibilitat de les dones afecta la percepció de la realitat de l'alumnat en els entorns escolars. Coeducar significa no només fer possible la convivència de les nenes i els nens a l'escola, sinó també visibilitzar els valors vinculats a les dones. L'educació en valors és una manera d'introduir algunes dimensions socials a l'escola (promoció de la pau, l'educació, la igualtat, la solidaritat, etc.).

Aquest tipus d'enfocament educatiu ha de fer possible un canvi real. Treballar per la igualtat implica afavorir canvis en l'organització del procés escolar. Els alumnes han d'aprendre a ser més iguals i respectuosos en la seva vida quotidiana, en les seves relacions amb els altres, i les seves pròpies normes han d'expressar els valors esmentats anteriorment. Per exemple, combatre els estereotips de gènere significa aprendre tècniques d'intervenció sense impedir que l'alumnat es desenvolupi lliurement, oferir alternatives i suggerir noves possibilitats.

En aquest curs, els i les docents aprendran tècniques específiques per intervenir, basades en la intel·ligència emocional. Aprendran a dissenyar activitats que s'allunyin dels prejudicis i estereotips entre nens i nenes.

Llista de lectura del capítol 4.4

1. Clark. Ian, *coeducació i gènere: el final de l'experiment?* Gener 2004. Arxius d'Anàlisi de Polítiques Educatives, Vol.12 N ° 41.
2. Erin Pahlke, Janet Shibley Hyde i Carlie M. Allison, *Els efectes de l'escola diferenciada comparada amb l'escola coeducativa en el rendiment i les actituds dels estudiants: una metaanàlisi*, Psychological Bulletin, 2014, vol. 140, núm. 4.
3. Fabes RA, Martin CL, Hanish LD, DeLay D. La integració de gènere a les aules coeducatives: avançar en la investigació i la pràctica educativa. Sch Psychol Q. 2018 Jun;33(2):182-190.

Preparació del professorat

Recordeu als professors i a les professores no només que participin amb la lectura abans de la classe, sinó també que marquin la caixa d'eines d'aquest capítol i considerin com podrien

implementar les activitats suggerides dins del seu propi ensenyament. Per a la sessió d'aquest capítol en particular, el professorat hauria de venir a la sessió de formació en línia amb alguns suggeriments de mitjans de comunicació, com ara cançons o videoclips que promoguin el debat sobre feminisme. També hauran de llegir sobre el tema de la coeducació, segons la llista de lectura.

Esquema per a la sessió d'entrenament en directe de 90 minuts

Primers 30 minuts:

Comenceu amb les grans preguntes! Poseu el professorat en grups de ruptura per debatre: què és el feminisme? Què és la masculinitat? Per què hi ha un Dia Internacional de la Dona, però no un dia internacional per als homes?

Això hauria de provocar algunes respostes contundents que hi hauria d'haver prou respecte i compenetració perquè se sentin lliures de compartir dins del grup.

Següents 30 minuts:

Utilitzar els mitjans de comunicació per provocar el debat sobre el feminisme a l'aula: en l'activitat 2 del capítol, la caixa d'eines suggereix alguns vídeos i cançons que posaran en marxa la necessitat de promoure els drets de les dones. El professorat hauria d'haver vingut preparat amb les seves pròpies idees sobre alguns mitjans de comunicació que podrien provocar discussions i canviar les percepcions dins del seu propi ensenyament.

Últims 30 minuts:

Debat de tot el grup: s'han d'educar nens i nenes per separat, o no?

Per dur a terme aquest debat, el formador ha de posar el professorat a les sales de reunions i assignar-los un costat del debat, de manera que tinguin temps per preparar alguns arguments. Poden acabar argumentant en contra del que realment creuen, però aquest és un bon exercici per experimentar altres tipus de punts de vista. Després, tornar a portar els grups a mantenir un debat constructiu, alternant arguments de diferents bàndols.

Finalment, recordeu als professors i a les professores què han de preparar per a la següent sessió.

Capítol 4.5 - L'exercici de les llibertats fonamentals... Sense discriminació de gènere

Visió general

Aquest capítol aprofundeix en l'aplicació de la intel·ligència emocional i la participació com a forma de promoure la pràctica de les llibertats fonamentals. Una manera d'aconseguir-ho és confrontant el que li agrada i el que no li agrada a l'estudiant. La investigació ha demostrat que aquesta és una bona manera de permetre que els valors de les nenes emergeixin per si soles (quins són els seus jocs preferits, qui són els seus amics, en quines activitats participen on només hi ha nens o només nenes, o tots dos, quin comportament consideren discriminatori, etc.). Això també es pot aconseguir, per exemple, discutint les tasques que assumeixen i quins valors aprenen en la realització d'aquestes tasques.

La caixa d'eines inclou estratègies per fomentar el debat i el diàleg perquè el professorat pugui suscitar les preocupacions dels seus i de les seves estudiants sobre les seves llibertats i les barreres que es poden derivar de les qüestions de gènere. Això es pot fer no de manera abstracta o general, sinó en relació directa amb el desenvolupament d'activitats d'aprenentatge de les diverses matèries escolars. Es tracta de desenvolupar tècniques pedagògiques en els i les docents perquè els seus i les seves alumnes interioritzin la pràctica quotidiana de les seves llibertats fonamentals sense discriminació de gènere.

Llista de lectura del capítol 4.5

1. Nogget Matope, *La discriminació de gènere en el personal educatiu: un estudi de cas de les escoles secundàries del districte urbà de Gweru, Zimbabwe*, EUA-Xina Education Review B 7 (2012) p.689-696.
2. Cogburn, Courtney D et al. "Discriminació racial i de gènere basada en l'escola entre adolescents afroamericans: exploració de la variació de gènere en freqüència i implicacions per a l'ajust". *Raça i problemes socials* vol. 3,1 (2011): 25-37.
3. Susan Finding, "Gènere, educació i ocupació en l'educació a Gran Bretanya", *Observatoire de la société britannique* [14 | 2014].

Preparació del professorat

Recordeu als professors i a les professores no només que participin amb la lectura abans de la classe, sinó també que marquin la caixa d'eines d'aquest capítol i considerin com podrien

implementar les activitats suggerides dins del seu propi ensenyament. Per a la sessió d'aquest capítol en particular, el professorat hauria de considerar maneres d'ensenyar amb sensibilitat temes difícils i potencialment desencadenants, com ara sobre la violència de gènere.

L'activitat 2 de la caixa d'eines ofereix als estudiants de l'escola l'oportunitat de documentar i avaluar l'equilibri de gènere de les tasques a la seva llar; es recomana que ho facin escrivint una taula. El professorat participant hauria de pensar una manera d'adaptar aquest exercici al treball a la seva pròpia aula. També haurien de considerar com es pot utilitzar el joc de rol per ensenyar als i les alumnes sobre la discriminació de gènere i portar aquestes idees a debats a la sessió en directe.

Esquema per a la sessió d'entrenament en directe de 90 minuts

Primers 30 minuts:

Com ensenyem temes delicats? Demaneu als professors i a les professores que ho discuteixin en grups reduïts, utilitzant com a estímul els suggeriments de l'activitat 1 de la caixa d'eines.

A continuació, feu que el professorat intercanviï tàctiques com a grup sencer, assenyalant els problemes de salvaguarda que envolten el plantejament de qüestions com la violència de gènere a l'aula.

Següents 30 minuts:

Com podem fer servir els jocs de rol a l'aula per ensenyar a l'alumnat sobre la discriminació de gènere? Aquesta pot ser una discussió a tota la classe, dirigida pel formador.

Últims 30 minuts:

Activitat d'avaluació: col·locar de nou el professorat en petits grups de divisió per compartir les seves idees d'activitats per aconseguir que els seus estudiants avaluin l'equilibri de gènere en la distribució de tasques a la llar. Reuniu tothom al final per discutir el que han trobat.

Finalment, recordeu als professors i a les professores què han de preparar per a la següent sessió.

Capítol 4.6 - Taxes d'abandonament escolar i projeccions professionals de nenes i dones joves

Visió general

Sabem que els rols de gènere són l'educació femenina. Per tant, és important que el professorat sigui conscients de com s'ha d'abordar. No es tracta només d'assegurar-se que les noies acabin el batxillerat, també es tracta de donar-los el suport que necessiten perquè puguin tenir la mateixa projecció i ambició de desenvolupament acadèmic i professional que qualsevol noi pot tenir.

Per a aquest capítol, la caixa d'eines i el curs es poden utilitzar per ajudar es professorat a interioritzar una noció de drets, deures i responsabilitats en els seus estudiants. La caixa d'eines incorpora exercicis diferenciats per al primer i l'últim curs de l'educació secundària. Durant els primers anys, es proporciona al mestre eines perquè el nen visualitzi professions en què tant homes com dones tinguin èxit. Durant els últims anys, s'ha animat als professors a analitzar i presentar possibles oportunitats professionals als seus estudiants.

És una eina útil perquè l'infant i la seva família s'adoni que tant l'estudi actual com el futur és un esforç que pot donar fruits per al desenvolupament personal i professional. En aquest curs, s'animarà els i les participants a presentar estratègies per evitar que els plans de futur d'un menor es vegin truncats per ser dona, inclosa la prevenció de l'abandonament escolar.

Llista de lectura del capítol 4.6

1. S. M. Shahidul, A. H. M. Zehadul Karim, *Factors que contribueixen a l'abandonament escolar entre les nenes: una revisió de la literatura*, European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences
2. Declaració Universal dels Drets Humans (1948) (article 26.1).
3. Rachel D. Uche, La síndrome d'abandonament entre les nenes a les escoles secundàries i el desenvolupament dels recursos humans a Nigèria Journal of Education and Practice, Vol.4, No.2, 2013.

Preparació del professorat

Recordeu als professors i a les professores no només que participin amb la lectura abans de la classe, sinó també que marquin la caixa d'eines d'aquest capítol i considerin com podrien implementar les activitats suggerides dins del seu propi ensenyament. Per a la sessió d'aquest capítol en particular, es professorat hauria de mirar "Punt. Fi de la sentència", i pensar en maneres efectives d'utilitzar els mitjans de comunicació per estimular el debat sobre les causes de l'abandonament escolar de les nenes a tot el món.

Esquema per a la sessió d'entrenament en directe de 90 minuts

Primers 30 minuts:

Comenceu fent pluja d'idees i discutint en grup sencer algunes de les raons per les quals les nenes abandonen l'escola. Aquests són alguns casos d'exemple:

- La desescolarització en el pas de l'alumnat de primària a secundària que, en acabar l'educació primària, retalla la seva trajectòria educativa.
- Absència per maternitat: adolescents que es queden embarassades i abandonen els estudis.
- Alumnat amb discapacitat: casos excepcionals en què el centre pren la decisió d'inhabilitar un alumne.
- Cessament en el lloc de treball: l'escola destitueix un alumne després de dos mesos d'inassistència injustificada, en compliment de la normativa vigent.

Següents 30 minuts:

Activitat d'avaluació: Com es poden utilitzar eficaçment els mitjans de comunicació a l'aula per plantejar temes difícils al voltant d'algunes causes de l'abandonament escolar de les nenes?

A la Caixa d'eines, se suggereix que el professorat pugui mostrar a la seva classe el documental *Període. End of Sentence*, en què Rayka Zehtabchi, d'un poble d'Hapur, Índia, explica la història d'un grup de dones dedicades a fer compreses. En aquest vídeo, podeu veure clarament com l'estigma de la menstruació encara persisteix a tot el món. Un testimoni explica com durant el seu primer any de menstruació es va haver d'amagar al poble i com

això la va portar a prendre la decisió de no anar més a l'escola per no haver de deixar classe per canviar-se.

Després del visionament del documental, hi ha moltes preguntes que es poden fer per mantenir un debat. El professorat hauria d'haver vist el documental abans de la sessió d'entrenament en directe, així que ara és el moment de preguntar-los com es podria utilitzar efectivament aquest vídeo a l'aula, o convidar-los a suggerir un clip, cançó o escrit alternatiu que estimulés un debat similar.

Últims 30 minuts:

Com evitem que les nenes abandonin els estudis? Després d'haver identificat algunes de les causes clau de l'abandonament escolar femení, tanqueu la sessió liderant un debat en profunditat sobre les mesures de prevenció. Això hauria de ser constructiu i fructífer, amb algunes conclusions grupals escrites en una pantalla de "pissarra" compartida.

Finalment, recordar als professors i a les professores el que han de preparar per a la següent sessió.

Capítol 4.7 - Abandonament escolar per baix rendiment

Visió general

Paradoxalment, tot i que sembla que les noies tenen menys accés a l'educació a tot el món, els resultats participatius globals (informe PISA) indiquen una clara diferència en el rendiment acadèmic que situa els nois per sota de les seves companyes. Així, acabem tenint, d'una banda, noies que no poden accedir a l'educació i, de l'altra, nois que tenen itineraris educatius més curts a causa del baix rendiment.

El capítol 4.7 presenta un mètode per identificar llacunes en les habilitats per a la vida, com ara l'autoestima, la capacitat de treballar en equip, la capacitat de concentració i la capacitat d'emocionar i esforçar-se per assolir objectius que van més enllà dels objectius immediats.

En aquest curs es treballa amb el professorat l'adaptació d'aquests continguts a la realitat i limitacions dels centres on imparteixen les seves classes. Se'ls demanarà que presentin exercicis sobre com assolir l'objectiu d'identificar i donar suport als nens amb baix rendiment, de manera que no només puguin completar amb èxit la seva educació secundària, sinó també que aquests nens puguin continuar assolint els seus objectius.

Llista de lectura del capítol 4.7

1. Estratègies de Polirstok S. per millorar el rendiment acadèmic en estudiants de secundària: perspectives sobre el gra i la mentalitat. *SAGE Obert*. Octubre 2017.
2. Graeff-Martins AS, Oswald S, Comassetto JO, Kieling C, Gonçalves RR, Rohde LA; Grup de treball sobre prevenció del programa presidencial WPA sobre Salut Mental Infantil Global. Paquet d'intervencions per reduir l'abandonament escolar a les escoles públiques d'un país en vies de desenvolupament. Un estudi de viabilitat. *Eur Psiquiatria Infantil Adolescent*. 2006 des; 15(8): p. 442-9.

Preparació del professorat

Recordeu als professors i a les professores no només que participin amb la lectura abans de la classe, sinó també que marquin la caixa d'eines d'aquest capítol i considerin com podrien implementar les activitats suggerides dins del seu propi ensenyament. Per a aquest capítol en particular, el professorat hauria de buscar qualsevol altre article relacionat que consideri útil per avaluar maneres de prevenir l'abandonament escolar, disposas a aportar idees a la

discussió a classe. També hauria de considerar una activitat a classe que podria treballar activament per reduir les taxes d'abandonament mitjançant la sensibilització sobre els riscos.

Esquema per a la sessió d'entrenament en directe de 90 minuts

Primers 30 minuts:

La caixa d'eines d'aquest capítol proposa una tasca que examina els casos d'abandonament escolar i les seves diverses causes. Obriu la sessió d'entrenament en directe discutint 5 d'ells, per exemple:

1. Un nen d'11 anys deixa d'anar a l'escola perquè està cansat d'haver de recórrer sis quilòmetres d'anada i tornada per arribar a l'escola, als afores d'un poble rural.
2. Tomàs, de 7 anys, pateix assetjament escolar. Cansat d'intentar canviar el comportament dels seus companys per diversos motius, deixa l'escola i no vol provar sort en un altre.
3. El pare de Matías, de 14 anys, abandona la família. En Matías deixa d'anar a l'escola per quedar-se a casa amb la seva mare.
4. Félix, de 14 anys, viu en un país on l'educació pública no existeix. La seva família no té molts diners i les beques demanen un rendiment acadèmic que no té. Ha de deixar l'escola.
5. El pare i la mare del Carles, de nou anys, s'estan divorciant. Un viu al centre de la ciutat i l'altre als afores. Carles ha de viatjar molt sovint. Amb aquest ritme de vida, sembla impossible que Carles pugui continuar els seus estudis com cal.

Assigneu un cas per grup i feu que el professorat discuteixi un cas determinat entre ells. La pregunta és: com es podria evitar que aquest nen abandonés? Què pot fer l'escola? Què pot fer el professor?

Següents 30 minuts:

Tornant a la discussió com un grup sencer, reviseu cada cas i intercanvieu tàctiques de prevenció. Aquí teniu algunes pautes generals que podeu presentar: identificar el cas i fer un treball individualitzat per a l'alumne.

Promoure la idea que completar l'educació obligatòria és essencial per trobar feina. Motivar els alumnes canviant estratègies educatives o manuals (treball per projectes, grups cooperatius, etc.) i formar els alumnes en treballs manuals o professionals per evitar que deixin els estudis per formar-se en una fàbrica, per exemple.

Últims 30 minuts:

Activitat d'avaluació: quin tipus d'activitats pot fer el professorat a classe per conscienciar explícitament els nens dels riscos de l'abandonament escolar?

El professorat hauria d'haver generat algunes idees per a les activitats com a treball de preparació, i ara pot compartir aquestes idees per tal de rebre feedback, sigui de tota la classe o de grups més petits (depenent del nombre de participants).

Finalment, recordeu als professors i a les professoresquè han de preparar per a la següent sessió.

Capítol 4.8 - Com obtenir i mantenir una feina al segle XXI

Visió general

Tot i el bon rendiment acadèmic de les noies, hi ha una tendència a orientar-les cap a carreres del bloc d'humanitats, tot i que moltes poden destacar i gaudir del seu desenvolupament professional en ciències. Aquest capítol posa l'accent en el que aportem com a persones en l'avanç i desenvolupament de la producció, del tipus que no tenen les màquines.

La caixa d'eines està equipada amb eines per analitzar la importància de la creativitat, la imaginació i la capacitat d'adaptació al lloc de treball: com a atributs que les màquines no poden proporcionar. L'objectiu és que tant el professorat d'humanitats com el de ciències reforci les seves habilitats per convèncer els seus i les seves estudiants que els coneixements tècnics i teòrics per si sols no són suficients per aconseguir i mantenir una feina al segle XXI.

Llista de lectura del capítol 4.8

1. Rios JA, Ling G, Pugh R, Becker D, Bacall A. Identificació d'habilitats crítiques del segle 21 per a l'èxit en el lloc de treball: una anàlisi de contingut dels anuncis de feina. *Investigadora educativa*. 2020;49 (2): 80-89.
2. Chopra, A., & Bhilare, P. (2020). Future of Work: Un estudi empíric per entendre les expectatives dels millennials de les organitzacions. *Perspectives empresarials i recerca*, 8 (2), 272–288.
3. Andrea Gentili, Fabiano Compagnucci, Mauro Gallegati, Enzo Valentini, Les màquines ens roben els llocs de treball?, *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*, Volum 13, número 1, març de 2020, pàgines 153–173,

Preparació del professorat

Recordeu als professors i a les professores no només que participin amb la lectura abans de la classe, sinó també que marquin la caixa d'eines d'aquest capítol i considerin com podrien implementar les activitats suggerides dins del seu propi ensenyament. Per a la sessió d'aquest capítol en particular, el professorat hauria de considerar els mecanismes actuals d'assessorament professional de la seva escola i si són suficients per al mercat laboral actual

i per preparar els i les estudiants per al futur. Penseu en com es poden utilitzar els antics alumnes i les entrevistes de feina simulades per promoure aquestes disposicions.

Esquema per a la sessió d'entrenament en directe de 90 minuts

Primers 30 minuts:

Què passa a la vostra escola per preparar els i les estudiants per al mercat laboral? Aquí, obriu una àmplia discussió sobre els consells professionals actuals que s'ofereixen a l'escola de cada professor. Això pot ser amb tot el grup, si la mida no és massa gran.

Següents 30 minuts:

Ús d'antics alumnes a l'aula: organitzeu el professorat en grups dividits per intercanviar idees sobre com poden tornar els antics alumnes de l'escola d'alt perfil i inspirar els estudiants actuals discutint els camins que els condueixen al seu èxit professional actual. Com podries configurar-los com a mentors dels teus alumnes?

Últims 30 minuts:

En aquesta ocasió, demaneu al professorat que intercanviï plans per fer simulacres d'entrevistes de feina a l'aula. Com es podria configurar això millor per preparar els i les estudiants per al mercat laboral del futur? Una vegada més, torneu a portar els grups de ruptura al final per compartir algunes d'aquestes idees amb tothom.

Finalment, recordeu als professors i a les professores què han de preparar per a la següent sessió.

Capítol 4.9 - Treball amb famílies en coeducació

Visió general

Un element clau de l'assessorament escolar és el diàleg amb les famílies. Està comprovat que el diàleg amb els pares dels alumnes contribueix a ampliar els seus coneixements sobre l'entorn educatiu dels seus fills i les possibilitats que els ofereix. Això ajuda a construir estratègies per a l'assessorament acadèmic i professional de les noies, ja que trenca algunes de les barreres inicials que poden trobar. Així, en la batalla contra la discriminació de les nenes, és fonamental assegurar la participació dels seus pares. L'accés de les dones al món professional necessita, com a mínim, la no oposició de la família; I tan aviat com la dona aporta ingressos a la llar, les possibilitats de violència mental i física contra ella es redueixen significativament.

Aquest capítol recull un conjunt de pautes sobre com treballar amb les famílies per generar espais que ajudin a mantenir i projectar la vocació de l'infant de manera coordinada a casa i a l'escola, i ho fa amb especial atenció a mirar com fer un seguiment continuat, de manera que les nenes puguin superar amb èxit casos en què la pressió social i familiar les inclini a renunciar a preparar-se i després practicar en els seus desitjos professió. No es tracta d'enfrontar les famílies sinó de buscar, il·lustrar i mostrar maneres en què la professió desitjada és compatible amb qualsevol altra funció i paper de la dona en la societat i en la família.

Llista de lectura del capítol 4.9

1. Lilia Halim, Norshariani Abd Rahman, Ria Zamri, Lilia Mohtar, Els rols dels pares en el cultiu de l'interès dels nens cap a l'aprenentatge i les carreres científiques, *Kasetsart Journal of Social Sciences*, Volum 39, Número 2, 2018, p. 190-196.
2. Max Antony-Newman (2019) La implicació familiar dels pares immigrants: una metasíntesi, *Educational Review*, 71:3, 362-381.
3. Lester, L., Pearce, N., Aigües, S. *et al.* Implicació familiar en una intervenció d'assetjament escolar a tota l'escola: comunicació i influència de mares i pares amb els fills. *J Nen Fam Stud* 26, 2716–2727 (2017).

Preparació del professorat

Recordeu als professors i a les professores no només que participin amb la lectura abans de

la classe, sinó també que marquin la caixa d'eines d'aquest capítol i considerin com podrien implementar les activitats suggerides dins del seu propi ensenyament. Per a la sessió d'aquest capítol en particular, el professorat hauria de considerar com es relaciona amb els pares per implicar-los en l'educació dels seus fills.

Esquema per a la sessió d'entrenament en directe de 90 minuts

Primers 30 minuts:

La importància de les relacions pares-professors: obrir un debat a tot un grup sobre com d'implicats han d'estar els pares en l'educació dels seus fills i de quina manera implicar-los.

Següents 30 minuts:

Demostrar les relacions pares-professors mitjançant entrevistes de role-play. Assigneu el professorat per parelles mitjançant la funció breakout; on un professor serà el pare i l'altre l'alumne.

Objectius: conèixer millor l'alumne a través de la visió dels pares; informar sobre els aspectes socials acadèmics de l'alumne a l'escola; establir una col·laboració en el procés educatiu de l'estudiant; Establir directrius.

Pautes per a l'entrevista: com perceben els pares la relació de l'alumne amb l'escola? Aprofitar el coneixement de la situació familiar; per exemple, informació sobre el caràcter del nen; Informació sobre qualsevol aspecte relacionat amb la salut de l'estudiant i informació sobre els deures.

Últims 30 minuts

Reflexions sobre els simulacres d'entrevistes: què hem après?

Com a grup sencer, pregunteu a cada parella com ha anat el seu joc de rol, què s'ha après i què canviarien si realitzessin una entrevista d'aquest tipus a la vida real. Finalment, recordeu als professors i a les professores què han de preparar per a la següent sessió.

Capítol 4.10 - Persones transgènere i no binàries

Visió general

A mesura que la formalització, consolidació i aplicació dels drets de les dones ha augmentat amb el temps, s'han obert nous escenaris per al debat no només sobre com han de figurar les dones i els homes en la societat, sinó també sobre com s'han de considerar certes formes d'identitat de gènere i orientació sexual. Aquest s'ha convertit en un tema cada vegada més controvertit, amb gent discutint molt àvidament com abordar aquest canvi fonamental en l'impuls polític d'alguna cosa orientada al voltant de l'home-dona, l'estat del matrimoni i el divorci entre aquests 2 etc., a altres discussions que no se centren en les relacions "Heteronormatives" i "Cis".

No obstant això, per abordar aquest tema complex, hem d'entendre alguns dels conceptes bàsics sobre el que significa tot això. Hem discutit durant tot aquest mòdul majoritàriament les 2 identificacions de gènere més omnipresents, "universals", i sens dubte més nombroses: Home i Dona (Nen i Noia, Fill i Filla, Pare i Mare etc....).

Hem discutit com, si bé hi ha hagut barreres cap a l'accés de les dones i les nenes al treball, al vot i a l'educació, això ha disminuït amb el temps a mesura que s'han desenvolupat els drets de les dones. Tanmateix... Hi ha altres tipus de gènere/s? De fet, a mesura que els vells models socials que discriminaven fortament aquells que no s'adherien a certes normes s'han dissipat una mica, han aparegut identitats més noves.

Les persones transgènere són aquelles que tenen una identitat o expressió de gènere diferent de la que se'ls va assignar en néixer. De la mateixa manera que una persona cisgènere, que conserva el gènere que se li va assignar en néixer, pot tenir qualsevol orientació sexual, també ho pot fer una persona transgènere. Per tant, les persones transgènere poden identificar-se com a homosexuals, heterosexuals, bisexuals o com a persones no binàries que no s'identifiquen amb cap orientació sexual.

De la mateixa manera que en el passat les dones van patir una severa discriminació en molts àmbits, la novetat de les persones transgènere en el punt de mira de la discussió pública fa que hi hagi molts àmbits en què les persones transgènere sovint són discriminades de manera similar a com ho van ser les dones, a la feina, a l'escola, a la salut, a la llei, etc. La discriminació contra les dones ha estat i està sent resolta i millorada amb el temps fins als nostres dies a través de moviments socials que han lluitat pels drets de les dones impulsant lleis o impulsant canvis socials. De la mateixa manera, és important ser conscients de la marginació contra les persones trans per posar-hi remei, tant en l'àmbit privat com en el públic.

A més, encara més recentment s'ha prestat més atenció cap a les persones que no s'identifiquen amb cap gènere, o tenen un gènere que barreja elements comunament associats a homes i dones, o un gènere diferent de ni masculí ni femení. El gènere d'algunes persones canvia amb el temps. No binari és un terme

que s'utilitza per descriure gèneres que no entren en una d'aquestes dues categories, home o dona, i gènere-fluid és una classificació menys comuna, normalment utilitzada per persones el gènere de les quals canvia amb el temps o canvia entre diverses identitats.

En general, per ser respectuosos i solidaris amb les persones no binàries és important no fer suposicions sobre el gènere de les persones, i és bo que les persones no binàries puguin viure, vestir-se i respectar el seu gènere a la feina, a l'escola i als espais públics, sempre que tot es faci de bona fe.

Llista de lectura del capítol 4.10

1. Susan Stryker, *Història transgènere*, Seal Press, 2008.
2. Rylan Tests & Deborah Coolhar, *The Gender Quest Workbook: A Guide for Teens and Young Adults Exploring Gender Identity*, Instant Help, 2015.
3. Matt Kailey, *Just Add Hormones: An Insider's Guide to the Transsexual Experience*, Beacon Press 2006.
4. Susan Stryker, Paisley Currah i Lisa Jean Moore, *trans, trans o transgènere?* Women's Studies Quarterly, Vol. 36, No. 3/4, Trans- (Tardor - Hivern, 2008), pp. 11-22
5. Centre Nacional per a la Igualtat Transgènere, *Comprendre les persones no binàries: com ser respectuós i solidari*, 2018.
<https://transequality.org/issues/resources/understanding-non-binary-people-how-to-be-respectful-and-supportive>
6. El missatge de Jack Markell a través del Centre Nacional per a la Igualtat Transgènere:
<https://www.facebook.com/100064861745463/videos/vb.40078161989/10153393468761990>

Preparació del professorat

Recordeu als professors i a les professores no només que participin amb la lectura abans de la classe, sinó que també revisin la caixa d'eines d'aquest capítol i considerin com podrien implementar les activitats suggerides dins del seu propi ensenyament. Per a la sessió d'aquest capítol en concret, el professorat ha de llegir els textos de la llista de lectura, també pot veure el discurs de Jack Markell i ha de veure la conferència de Susan Stryker al CCCB.

És important que el professorat conegui el concepte de transgènere per tal de transmetre als i les estudiants la diferència entre identitat de gènere i orientació sexual.

El professorat pot veure alguns dels vídeos amb entrevistes a la professora i activista Susan Striker: <https://www.sfu.ca/gsws/research/ruth-wynn-woodward-chair/meet-our-rww-chairs/susan-stryker.html>
També recomanem veure la conferència i l'entrevista que es va fer al CCCB per a més informació sobre el tema (la conferència comença a les 08:50): <https://www.cccb.org/es/multimedia/videos/susan-stryker/230976>

El professorat pot resumir i escriure les idees principals de la conferència.

Esquema de l'entrenament en directe de 90 minuts

Primers 30 minuts:

Mitjançant la visualització d'una o més seccions dels vídeos, els professorat/alumnat pot resumir i anotar algunes de les idees principals.

En grups, compartiu les que considereu que són algunes de les idees principals del vídeo del davant.

Discutiu si algunes de les idees són noves per a ells i si tenen clars els conceptes.

Següents 30 minuts:

Obrir la sessió amb un col·loqui entre tots els i les docents per aconseguir que tothom entengui el concepte i el fet que ser transgènere té a veure amb la identitat de gènere d'una persona, no amb la seva orientació sexual.

Discutir en grup quins tipus d'experiències han tingut amb persones transgènere en el context escolar o en altres contextos.

Últims 30 minuts:

Compartir les situacions viscudes i buscar en grups possibles maneres d'evitar la discriminació d'aquestes persones en diferents situacions concretes.

Fer intercanvis entre els grups per explicar les situacions discutides i les diferents estratègies proposades.

Finalment, recordeu als professors i a les professores què han de preparar per a la següent sessió.

Mòdul 5 - DIÀLEG INTERCULTURAL

Visió general

Una cultura és viva o morta. Si és viva, evoluciona i s'enriqueix amb el contacte amb altres cultures. No obstant això, perquè aquest enriquiment es produeixi, cal promoure una obertura de la vista que superi la por al diferent o al nou. El paper de l'escola és fonamental per ajudar en l'adaptació del migrant, l'immigrant i l'estudiant i treballador visitant.

El professorat ha de desenvolupar una actitud d'escolta activa sense jutjar (una mena d'"acceptació incondicional", en paraules de Carl Rogers). Els i les docents han de desenvolupar una actitud de foment del debat i la negociació a l'aula, així com una predisposició a veure l'educació de manera integral com un servei a la formació de la ciutadania. Aquests futurs ciutadans no són individus aïllats, viuen en societats, a través de comunitats culturals dotades d'un patrimoni cultural que mereix tot respecte.

A la caixa d'eines, el professorat trobarà maneres de donar suport als seus i les seves estudiants perquè estiguin preparats per percebre la diversitat en la societat i l'entorn educatiu que els envolta. La idea és guiar el professor a l'hora de donar suport als seus alumnes en la identificació de la diversitat com un *actiu*. Pel que fa a les competències, aquest mòdul pretén que el professorat sigui capaç de:

- Comprendre la relació entre cultura i educació de manera que la cultura popular, de base, comunitària i la diversitat de cultures individuals es puguin integrar a les aules com una característica més dels processos d'aprenentatge continu.
- Atendre les necessitats relacionades amb la diversitat a l'aula, l'escola i la comunitat.
- Fomentar un clima de diàleg respectuós entre l'alumnat de diferents cultures, religions i llengües maternes.

Capítol 5.1 - Patrimoni cultural

Visió general

El mòdul comença amb una mirada al patrimoni cultural. La caixa d'eines presenta propostes per inspirar el professorat a considerar el patrimoni cultural que hi ha darrere del seu ensenyament. En aquest curs, el professorat participant analitzarà els exercicis de la caixa d'eines i en presentarà versions personalitzades per a la seva pròpia assignatura, per inculcar la riquesa i el patrimoni cultural de la seva assignatura. Per tant, aquest capítol té dos grans objectius:

- 1) Introduir la cultura popular a l'aula, així com proporcionar les eines per presentar-la com un actiu inestimable que serveixi per a l'intercanvi d'aprenentatges.
- 2.) Il·lustrar com cada assignatura escolar contribueix a la cultura i a la tradició cultural.

Llista de lectura del capítol 5.1

1. Trang Thi Thuy Nguyen, *Integrating Culture into Language Teaching and Learning: Learner Outcomes*, The Reading Matrix: An International Online Journal Volum 17, número 1, abril de 2017.
2. Rizvic, S., Boskovic, D., Okanovic, V. *et al.* Narració digital interactiva: apropar el patrimoni cultural a l'aula. *J. Computació. Educ.* 6, 143–166 (2019).
3. Gómez-Carrasco, C.J.; Miralles-Martínez, P.; Fontal, O.; Ibáñez-Etxeberria, A. Patrimoni cultural i aproximacions metodològiques: una anàlisi a través de la formació inicial del professorat d'història (Espanya-Anglaterra). *Sostenibilitat* 2020, 12, 933.

Preparació del professorat

Recordeu als professors i a les professores no només que participin amb la lectura abans de la classe, sinó que també revisin la caixa d'eines d'aquest capítol i considerin com podrien implementar les activitats suggerides dins del seu propi ensenyament.

Per a la sessió d'aquest capítol en particular, el professorat hauria de pensar com destacaria el patrimoni cultural de la seva assignatura a través d'activitats planificades a l'aula.

Esquema per a la sessió d'entrenament en directe de 90 minuts

Primers 30 minuts:

Quin és el patrimoni cultural de la teva assignatura? Una activitat proposada per mostrar als estudiants el patrimoni cultural d'una assignatura escolar és mitjançant la creació d'una línia del temps: per exemple, anotant el descobriment del nombre zero pels indis o babilonis, o l'ús de l'àbac en l'ensenyament de les matemàtiques en molts països asiàtics.

Col·loqueu es professorat en grups basats en assignatures i demaneu-li que faci una cronologia cultural de la seva assignatura, per exemple, en un document que es pugui compartir amb pantalla.

Següents 30 minuts:

Presentar les línies del temps en una ronda sobre les diferents influències culturals en les matèries escolars. Demaneu a un professor representatiu de cada grup d'assignatura que introdueixi les cultures primàries que han influït en aquesta matèria i com.

Últims 30 minuts:

Activitat d'avaluació: Per als deures, el professorat hauria d'haver formulat algunes idees per destacar el patrimoni cultural de la seva assignatura a la seva aula. Ara és el moment que comparteixin aquestes idees; Primer per parelles, i després algunes d'aquestes idees es poden airejar perquè tot el grup les escolti i proporcioni comentaris.

Capítol 5.2 - Diversitat cultural

Visió general

Aquest capítol aprofundeix en el treball d'aquest mòdul passant del patrimoni cultural a la *diversitat cultural*. La caixa d'eines acompanya la sessió de formació en directe on el professorat intercanviarà idees sobre com incorporar la diversitat cultural al seu pla d'estudis i com inculcar-la com un valor als seus propis estudiants.

Llista de lectura del capítol 5.2

1. Karacabey, Mehmet Fatih; Ozdere, Mustafâ; Bozkus, Kivanc, *Les actituds dels professors cap a l'educació multicultural*, European Journal of Educational Research, v.8 núm.1 p. 383-393 (2019).
2. OPEZ C, Carolina, *Canvis en la tradició cultural i els valors en un món globalitzat: dinàmiques d'acceptació i contestació*. KATHA- The Official Journal of the Centre for Civilisational Dialogue, v.6, núm.1, p. 21 - 41, gener 2018.
3. Ginebra Gai (2013) Ensenyar a i a través de la diversitat cultural, *Investigació curricular*, 43:1, 48-70.

Preparació del professorat

Recordeu als professors i a les professores no només que participin amb la lectura abans de la classe, sinó també que marquin la caixa d'eines d'aquest capítol i considerin com podrien implementar les activitats suggerides dins del seu propi ensenyament.

Per a la sessió d'aquest capítol en particular, el professorat hauria de considerar com pot fer que el seu pla d'estudis sigui més divers culturalment. També hauria de planificar activitats que fomentin l'apreciació de la diversitat cultural dins de la seva aula.

Esquema per a la sessió d'entrenament en directe de 90 minuts

Primers 30 minuts:

Obre la sessió amb un debat entre tots els i les docents sobre què és la diversitat cultural i com forma part del currículum escolar. Aquí teniu algunes preguntes suggerides per fer-los:

- Què és la diversitat cultural? S'ha de valorar? Per què, o per què no?
- Ja forma part del teu pla d'estudis?
- Com podem celebrar la diversitat cultural de l'escola?

Següents 30 minuts:

Un pas cap a la diversitat cultural a l'aula és la *sensibilització*. Com es pot donar a conèixer als i les alumnes les diferents cultures que han informat aquesta assignatura escolar? Es tracta de mostrar la història, portar diferents pensadors i escriptors, etc. En grups d'uns quants professors, demaneu-los que comparteixin idees per fer el seu pla d'estudis més divers culturalment.

Últims 30 minuts:

Per als deures, es va demanar als professors i a les professores que planifiquessin una o dues activitats que fomentessin l'apreciació de la diversitat cultural dins de la seva aula. En l'última mitja hora, torneu a col·locar el professorat en alguns grups de reunions per compartir les activitats previstes i, a continuació, demaneu-los que retroalimentin a tot el grup algunes de les millors idees intercanviades.

Finalment, recordeu als professors i a les professores què han de preparar per a la següent sessió.

Capítol 5.3 - Migració i integració

Visió general

Aquest capítol tracta de les tècniques en dos àmbits: d'una banda, ajudar el professorat a gestionar una classe i un curs en què es reben nens d'altres comunitats i països amb diferents nivells d'escolarització, encara que sigui a mitjan curs escolar; de l'altra, per ajudar els alumnes a imaginar-se com a migrants en un altre país.

La caixa d'eines incorpora exemples i consells sobre com fer front a la dificultat afegida de l'escolarització dels nous nens. Així mateix, també s'incorporen ajudes per ajudar a xiquets i joves d'entre 11 i 17 anys a imaginar-se ser "estrangers" intentant aprendre en un altre país i cultura.

Durant aquest curs, treballeu amb el professorat el contingut de la caixa d'eines i discuteu la millor manera d'aplicar i adaptar els seus continguts a la realitat diària dels centres on ensenyen els participants i en les respectives assignatures que imparteixen.

Llista de lectura del capítol 5.3

1. Escayg, KA. "Qui té el poder?": Un examen crític del currículum antibiaix. *ICEP* 13, 6 (2019).
2. Robert Osadan i Elizabeth Reid (2016) Immigrants recents i educació a la Unió Europea, *Compare: A Journal of Comparative and International Education*, 46:4.
3. Kohli, Rita. "Trencar el cicle del racisme a l'aula: reflexions crítiques de raça dels futurs professors de color". *Teacher Education Quarterly*, vol. 35, núm. 4, 2008, pp. 177–188.

Preparació del professorat

Recordeu als professors i a les professores no només que participin amb la lectura abans de la classe, sinó també que marquin la caixa d'eines d'aquest capítol i considerin com podrien implementar les activitats suggerides dins del seu propi ensenyament. Per a la sessió d'aquest capítol en particular, el professorat hauria de llegir sobre la integració dels immigrants a la comunitat escolar. També hauria de llegir sobre el racisme a l'escola i considerar una activitat

similar a les de la caixa d'eines d'aquest capítol que pot promoure la integració positiva dels migrants i també dels nens de races minoritàries a la seva pròpia aula.

Esquema per a la sessió d'entrenament en directe de 90 minuts

Primers 30 minuts:

Donar un avís d'activació abans de l'ús de qualsevol llenguatge racialment sensible, i deixar clar que està dins del context educatiu. Demanar als professors i a les professores que busquin a Internet expressions racistes (verbals o físiques); Potser es pot censurar una mica el més ofensiu.

Penseu també en accions racistes i organitzeu alguns dels resultats de la cerca en una pissarra electrònica. Comenteu-ne l'origen i l'ús, la infracció que cometen i com, en tot cas, es poden prevenir (prohibint-ne l'ús, per exemple, i/o ensenyant explícitament en *contra* del seu ús).

Següents 30 minuts:

Mireu un cas clàssic de racisme a secundària (llegiu i compartiu la pantalla):

"Him-Li Chen i Adrian són dos nois de 15 anys. Són molt bons amics i sempre intenten fer plans junts. Him-Li va arribar a l'Institut fa relativament poc temps i encara té pocs amics. Amb l'Adrià, però, s'ho passa molt bé. L'Adrià, en canvi, ha viscut tota la vida en aquest poble i sempre ha anat al mateix institut. Him-Li no és el seu únic amic, sinó un dels millors. Un dia, al pati, un altre amic de l'Adrià, en Moha, convida l'Adrià a jugar una estona a futbol. Adrià li diu que no vol deixar-lo sol i li pregunta si també podria jugar amb ell. Moha respon que no: "És una puta xinesa", li diu. Adrià no se sent bé per deixar Him-Li, però té moltes ganes de jugar a futbol, així que el deixa fora.

L'endemà, Him-Li és a la porta de l'Institut amb Adrian, que anava acompanyat del Moha. I l'Adrià, per fer que en Moha s'ho passi bé, li diu que vagi al seu país "xinès de merda". Aquella mateixa tarda, Adrià reflexiona sobre aquest comportament racista i s'adona que és molt injust".

Com es pot canviar el comportament de l'Adrià? Què pot fer el professor?

Assigneu primer el professorat en parelles dividides i després torneu-los a destacar alguns dels punts de discussió per a tothom.

Últims 30 minuts:

Activitat d'avaluació: segons els deures, el professorat ha de proposar una de similar a les de la caixa d'eines d'aquest capítol, però adaptada a la seva pròpia classe, context i entorn escolar. Es pot compartir en petits grups de desdoblament de, si no hi ha massa professors i professores participants, amb tot el grup. Finalment, recordeu al professorat què ha de preparar per a la següent sessió.

N.B.: El capítol 5.10 es refereix al **concepte de raça** i al problema del racisme. Constitueix un bon complement del present capítol ja que ofereix una aproximació al racisme basada en la teoria **crítica de la raça TCR**, una eina per a rastrejar els diferents elements que constitueixen el racisme i poder-los identificar.

Capítol 5.4 - Habilitats multiculturals

Visió general

L'arribada d'un nen amb una cultura i llengua diferent pot ser una dificultat per al procés d'aprenentatge del nen i també per a qualsevol classe o aula. A la caixa d'eines, hi ha idees perquè el professorat desenvolupi diversos processos d'aprenentatge repetint les cinc fases del "design thinking": empatitzar, definir, idear, prototipar i provar.

L'objectiu és destacar diferents enfocaments que les diferents cultures aporten a una persona, fins i tot en la manera en què s'expressa i construeix i utilitza el seu llenguatge. En aquest curs, les pautes i models presentats a la caixa d'eines d'aquest capítol seran un model per desenvolupar activitats posteriors i similars adaptades a la matèria i àrea docent de cada professor.

Llista de lectura del capítol 5.4

1. Bancs JA, Cookson P, Gay G, et al. Diversitat dins de la unitat: principis essencials per a l'ensenyament i l'aprenentatge en una societat multicultural. *Phi Delta Kappan*. 2001;83(3):196-203.
2. Julia Resnik (2009) *Educació multicultural - Bo per als negocis però no per a l'estat? El currículum de l'IB i el capitalisme global*, *British Journal of Educational Studies*, 57:3, 217-244.
3. Nurwanto, Cusack, C.M. Adreçant-se a les societats multiculturals: lliçons de la política curricular d'educació religiosa a Indonèsia i Anglaterra. *Revista d'Educació Religiosa*. 64, 157–178 (2017).

Preparació del professorat

Recordeu als professors i a les professores no només que participin amb la lectura abans de la classe, sinó també que marquin la caixa d'eines d'aquest capítol i considerin com podrien implementar les activitats suggerides dins del seu propi ensenyament. Per a la sessió d'aquest capítol en particular, el professorat hauria d'escollir una de les activitats de la caixa d'eines aquí i adaptar-la a la seva pròpia aula, preparada per compartir a la classe.

Esquema per a la sessió d'entrenament en directe de 90 minuts

Primers 30 minuts:

Les situacions quotidianes de vegades plantegen dificultats en la comunicació. Tot i que la nostra intenció és dialogar, hem d'inventar estratègies i alternatives que ens ho facin més fàcil. Llegiu el cas següent en veu alta (el professorat us pot ajudar a llegir, compartir la pantalla).

"L'Imbran és un noi nou que va venir a l'escola al febrer. Va venir amb la seva família des del Pakistan fa uns dies i només parla urdú i una mica d'anglès. S'ha incorporat a 3r d'ESO, i tot i que rep classes particulars en català, encara no pot expressar-se i entendre gairebé res. El tutor els ha assegut amb el Lluís i la Maria, però a l'hora del treball en grup triguen més que la resta de la classe i en Lluís comença a queixar-se que l'Imbran "no entén" i que potser "seria millor que anés a un altre grup".

Després de llegir i representar la situació, feu als professors i a les professores (en grup sencer o, si hi ha massa participants, poseu el professorat a les sales de reunions) les preguntes següents:

- Qui no ho entén: Imbran o Luis?
- Quins recursos poden utilitzar en Lluís i la Maria per treballar junts?
- Com creus que se sent Imbran?
- Què faries si fossis Maria?
- Creus que només ens comuniquem a través de les paraules?
- Com parlaries amb un company que no parla la teva llengua?

Següents 30 minuts:

Llegiu el següent permès com a grup (de nou, compartiu la pantalla):

"Com és tractar les persones com a persones, és a dir, humanament? Es tracta d'intentar posar-se en la seva pell. Reconèixer algú com a humà implica sobretot la possibilitat d'entendre'l des de dins, d'adoptar el seu punt de vista. És una cosa que només d'una manera molt nova i dubtosa puc pretendre fer amb un ratpenat o un gerani, però, en canvi, s'imposa amb éssers capaços de manejar símbols com jo. Al cap i a la fi, sempre que parlem amb algú

el que fem és establir un terreny en què qui ara és "jo" sàpiga que es convertirà en "tu" i viceversa. Si no admetéssim que hi ha alguna cosa fonamentalment igual entre nosaltres (la possibilitat de ser per a un altre el que un altre és per a mi) no podríem creuar una paraula. On hi ha una cruïlla de camins, també hi ha el reconeixement que en certa manera pertanyem al contrari i al contrari ens pertany... I que encara que jo sigui jove i l'altre vell, encara que jo sigui un home i l'altre una dona, encara que sigui blanc i l'altre negre, encara que sigui un ximple i l'altre llest, encara que sigui sa i l'altre malalt, encara que sigui ric i l'altre pobre. "Soc humà", deia un antic poeta llatí, "i res del que sigui humà em pot semblar aliè". És a dir, ser conscient de la meua humanitat és adonar-me que, malgrat totes les diferències reals entre individus, jo també estic en certa manera dins de cadascun dels meus semblants".

Savater. F., *Ètica per a Amador*. Barcelona: Ariel (1991)

A continuació, demaneu als professors i a les professores en petits grups que responguin el següent:

- Creus que és fàcil posar-se al lloc dels altres?
- Per què, o per què no?
- Describeu una situació en què has exercit aquest paper (o més d'una, si el temps ho permet). Què va resultar?

Últims 30 minuts:

Activitat d'avaluació: els participants han d'adaptar les activitats suggerides d'aquest capítol a la seva pròpia classe, context o entorn. Una possible pauta d'exercici seria: En grups de tres o quatre professors (poden ser segons assignatures) organitzar, planificar i descriure com adaptar una de les activitats de la caixa d'eines per al capítol 5.4.

Finalment, recordeu als professors i a les professores què han de preparar per a la següent sessió.

Capítol 5.5 - Enfocaments interculturals

Visió general

El concepte d'interculturalitat és de gran importància per enfortir la capacitat d'aprendre sobre com es pensa i actua en altres països. També ajuda a preparar els joves per poder interactuar amb persones d'altres països. Dins de l'àmbit laboral, el coneixement d'altres cultures és de gran rellevància tant per contribuir amb èxit en una empresa internacional, com per als joves que poden viure com a estudiants o migrants en altres països. El mateix passa amb l'acollida de migrants al nostre entorn laboral, domèstic o social als nostres propis països.

L'objectiu d'aquest capítol és aprendre la diferència d'enfocament entre els conceptes d'"intercultural" i "multicultural". Des de l'enfocament intercultural, l'element clau és el *diàleg* per entendre'ns.

La caixa d'eines proporciona activitats model als professors i a les professores que poden recopilar informació sobre les diferents cultures en què viuen els seus estudiants. El professorat reb pautes d'anàlisi, de manera que pugui seleccionar aquells valors, actors i mètodes que coincideixin amb les diferents cultures que estan analitzant. També aprendrà estratègies per moderar discussions, per tal de permetre que sorgeixin diferents opinions dins d'una classe. En aquest curs, treballeu amb el professorat per ajudar a adaptar aquests exercicis suggerits a les seves pròpies assignatures impartides.

Llista de lectura del capítol 5.5

1. Peter Mesker, Hartger Wassink, Sanne Akkerman, Cok Bakker, *Diferències que importen: experiències frontereres en l'aprenentatge intercultural dels professors estudiants*, International Journal of Intercultural Relations, Volum 64, 2018 p. 54-66.
2. Lähdesmäki T., Koistinen AK., Ylönen S.C. (2020) Analitzar el diàleg intercultural a través de densitats conceptuals. A: El diàleg intercultural en les polítiques educatives europees. Palgrave Macmillan, Cham.
3. Petra Rauschert i Michael Byram (2018) Aprenentatge servei i ciutadania intercultural en l'educació en llengües estrangeres, Cambridge Journal of Education, 48:3, p. 353-369.

Preparació del professorat

Recordeu als professors i a les professores no només que participin amb la lectura abans de la classe, sinó també que marquin la caixa d'eines d'aquest capítol i considerin com podrien implementar les activitats suggerides dins del seu propi ensenyament. Per a la sessió d'aquest capítol en particular, el professorat ha de dissenyar una activitat a través de la qual s'aprenquin diferents estratègies de moderació, mentre discuteix les diferències entre els conceptes de multiculturalitat i interculturalitat dins de la seva assignatura.

Esquema per a la sessió d'entrenament en directe de 90 minuts

Primers 30 minuts:

Demostreu l'activitat 1 des de la caixa d'eines. Dividir el professorat en grups de 3 o 4. Cada grup tria dues cultures locals, i busca la major quantitat d'informació possible en el temps donat. Com a grup, poden omplir una taula com aquesta en equip:

	Cultura A	Cultura B
País		
Regió		
Organització social i política		
Llengua i escriptura		
Educació		
Oci: jocs, esports...		
Creences, mites		
Hàbits		
Altres		

Següents 30 minuts:

En els mateixos grups, després d'omplir la taula, discutiu:

- Quins són els trets més importants d'aquestes cultures?
- Com és el sistema educatiu d'aquestes cultures? Quines semblances o diferències hi ha amb les vostres?
- Creus que les cultures investigades entren en conflicte amb les teves? De quina manera(s)?
- El món és multicultural? Què vol dir això?
- Quina diferència hi ha entre multiculturalitat i interculturalitat?

Retroalimenteu algunes d'aquestes respostes a tota la classe.

Últims 30 minuts:

Activitat d'avaluació: els participants han d'adaptar les activitats suggerides d'aquest capítol a la seva pròpia classe, context o entorn. Una possible pauta d'exercici seria: En grups de tres o quatre professors (poden ser segons assignatures) organitzar, planificar i descriure com adaptar una de les activitats de la caixa d'eines per al capítol 5.5.

Finalment, recordeu als professors i a les professores què han de preparar per a la següent sessió.

Capítol 5.6 - Practicar el diàleg intercultural

Visió general

Els objectius d'aquest capítol són:

- 1) Practicar dos tipus de resolució de conflictes: persona a persona, amb altres estudiants com a "jurat" (mediació interpersonal); o bé, la mediació entre dos col·lectius que haurà d'arribar a acords a través de dos portaveus (mediació comunitària).
- 2) Identificar casos en què el diàleg intercultural ha estat important en l'avanç del coneixement tant en el món de la ciència com en el de les arts i les lletres.

Amb la caixa d'eines, el professorat pot desenvolupar models de confrontació constructiva en les diferents assignatures que imparteix i mentre les imparteix. Es presenten tècniques per promoure la mediació "persona a persona" amb observadors externs i la mediació entre dos grups (mediació comunitària). Així, els i les docents poden desenvolupar formes adequades de treballar sobre (i) xocs de cultures i idees per a l'avanç del coneixement i (ii) mètodes de mediació per canalitzar el coneixement a través de la confrontació d'idees.

Llista de lectura del capítol 5.6

1. Veronica Crosbie (2014) Capacitats per al diàleg intercultural, llenguatge i comunicació intercultural, 14:1, p.91-107.
2. Claudio Baraldi (2012) Educació intercultural i comunicació en interaccions de segones llengües, Educació Intercultural, 23:4, p.297-311.
3. Gertrud Tarp (2017) Influències en la comunicació intercultural a l'aula: veus dels estudiants, Pedagogies: An International Journal, 12:2, p.219-231.

Preparació del professorat

Recordeu als professors i a les professores no només que participin amb la lectura abans de la classe, sinó també que marquin la caixa d'eines d'aquest capítol i considerin com podrien implementar les activitats suggerides dins del seu propi ensenyament. Per a la sessió d'aquest capítol en particular, el professorat hauria de considerar com es poden adaptar les activitats de la caixa d'eines a la seva pròpia aula, i arribar a alguns exemples d'això.

Esquema per a la sessió d'entrenament en directe de 90 minuts

Primers 30 minuts:

Llegiu en veu alta la situació següent i compartiu la pantalla amb els i les mestres, que presenta un problema comú en moltes famílies difícil de resoldre sense apel·lar a la pàtria potestat:

"La Sílvia és una noia de tretze anys que està estudiant 2n d'ESO. El que més li agrada és l'educació física, ja que és una bona esportista i una part molt important del seu equip de bàsquet de l'institut. De fet, en un parell de setmanes hi haurà un torneig de cap de setmana, en el qual jugaran amb els equips millor classificats de les diferents lligues de la seva ciutat, i l'equip del seu institut és el primer classificat de la seva lliga.

La Sílvia està molt il·lusionada amb tot aquest cap de setmana dedicat al bàsquet. De vegades somia desperta i sembla una estrella del bàsquet femení. Però en aquest somni, acaba d'aparèixer un núvol. Més que un núvol, és una autèntica tempesta. Sylvia no esperava que els seus pares tinguessin plans per a aquest cap de setmana. I el pla és, ni més ni menys, que la celebració de la primera comunió de la seva cosina Ana. Si la Sílvia no participa en els dos partits que ha de disputar dissabte, no podrà jugar diumenge, si el seu equip es classifica. Les normes del torneig ho impedeixen: els equips han d'estar formats pels mateixos jugadors.

Quan la Sílvia se'n va assabentar, va reaccionar molt malament: es va enfadar, va cridar i va acabar dient als seus pares que li interessava anar a la comunió de la seva cosina, una "nena" de deu anys. Va trucar a la porta i es va tancar a la seva habitació. Després van venir les baralles, càstigs i sermons que Sylvia va suportar el millor que va poder, pensant que estaven tirant a terra el seu meravellós torneig i que si en lloc de tenir tretze anys hagués tingut quinze o setze anys, res d'això hauria passat".

Què li podríem dir a la Sílvia? Col·locats en un grup de quatre professors més o menys, feu que es preguntin els uns als altres:

- T'has trobat mai en una situació semblant a la de la narració anterior? Pots explicar-ho, recollint també el que vas fer i com va acabar el problema?
- Entrant en la situació de la Sílvia, el primer que farem serà imaginar possibles solucions: què pot fer? Fixeu-vos en les solucions o alternatives que se us acudeixin,

com més millor.

- Avalueu cadascuna de les solucions considerant almenys un avantatge i un desavantatge per a cadascuna.

Com a grup sencer, lidereu una discussió que reculli les respostes del grup.

Següents 30 minuts:

Ara demostreu l'activitat 2. Conviure significa, entre moltes altres coses, no fer tot el que estimem. En tota família hi ha unes normes i costums més o menys explícits que se'ns imposen i que hem d'obeir. Una família espera de cadascun dels seus membres certs comportaments. En la majoria dels casos, són els pares els que estableixen aquestes normes i costums.

Però hem d'obeir sempre als nostres pares? Podem "saltar-nos" algunes regles? Aquí teniu el dilema d'en Joan (llegiu en veu alta i compartiu la pantalla):

"Els pares d'en Joan, de 12 anys, es van casar quan eren més grans i pensaven que mai podrien tenir fills. El naixement d'en Joan els va omplir d'alegria i sempre l'han consentit i protegit en excés. En Joan els estima molt i mai no s'ha molestat amb ells, ja que evita fer coses que no els agraden. El mes passat, el pare d'en Joan va patir un infart i, tot i que l'ha superat, el seu estat és delicat. Per celebrar l'inici de les vacances d'estiu, els amics d'en Joan decideixen anar un cap de setmana a un poble de muntanya per anar a escalar i acampar. Els acompanyaran els seus dos germans grans, de 20 i 22 anys. En Joan està il·lusionat amb la idea, però sap que als seus pares no els agradarà que estigui dos dies fora de casa o escalant, ja que pensen que és un esport molt perillós. A més, el seu pare encara no s'ha recuperat del tot".

Pregunteu al professorat en grup sencer, per tal de generar debat:

- Què ha de fer en Joan? Haurien de mentir?
- És més important que en Joan faci el que li agrada o que faci el que volen els seus pares?
- Si en Joan els demana que se'n vagin de viatge, quins podrien ser els arguments dels seus pares per evitar que en Joan se'n vagi amb els seus amics?
- Si en Joan fos una nena, la reacció dels pares seria la mateixa que la d'un noi? Per què?
- S'ha de fer sempre el que volen els seus pares?

Últims 30 minuts:

Activitat d'avaluació: els participants han d'adaptar una de les activitats suggerides d'aquest capítol a la seva pròpia classe, context o entorn.

Una possible pauta d'exercici seria: En grups de tres o quatre professors (poden ser segons assignatures) organitzar, planificar i descriure com adaptar una de les activitats de la caixa d'eines per al capítol 5.6.

Finalment, recordeu als professors i a les professores què han de preparar per a la següent sessió.

Capítol 5.7 - L'ètica de viure en la diversitat

Visió general

Aquest capítol pretén analitzar els rumors que es difonen en els mitjans de comunicació o en l'entorn social per tal de detectar els prejudicis en què es basa (analitzar els processos de creació de ruptures és una manera de desmuntar-los). Proporciona al professorat propostes per desenvolupar i mantenir una actitud proactiva cap al respecte a la diversitat com a comunitats d'acollida d'immigrants i el seu dinamisme.

La Caixa d'eines inclou exemples d'estratègies de comunicació, sensibilització i formació amb l'objectiu de generar eines i recursos per desmuntar rumors i estereotips que dificulten el procés de convivència i respecte a la diversitat cultural. Són inputs que el professor pot utilitzar en qualsevol de les matèries impartides a batxillerat, de manera preventiva o reactiva davant casos d'assetjament escolar, intolerància o actituds d'exclusió de l'alumnat.

La Caixa d'eines també aporta propostes per ajudar el professor a treballar amb els seus alumnes per "disseccionar" discursos de la difusió de rumors en els mitjans de comunicació, o en l'entorn social, per detectar els prejudicis en què es basen (analitzar els processos de creació de rumors és una manera de desmuntar-los). Es faran servir jocs de rol i tècniques senzilles de discussió teatral cara a cara per ressaltar els estereotips subjacents "els uns sobre els altres".

Llista de lectura del capítol 5.7

1. John Ippolito (2010) *Ètica i pràctiques docents a les aules de minories lingüístiques*, *Pedagogies: An International Journal*, 5:2, 107-117.
2. Christine Brigid Malsbary, Samantha Espinoza i Lisa Bales (2016) *L'aprenentatge de Liana en una aula democratitzada*, *Pedagogies: An International Journal*, 11:3, 249-269.
3. Cynthia H. Brock i Julie L. Pennington (2014) *Explorant les posicions disposicionals de tres professors blancs americans cap a l'aprenentatge sobre la diversitat racial, cultural i lingüística*, *Pedagogies: An International Journal*, 9:4, 322-342.
4. Jürgen Habermas (1970) *Sobre la comunicació distorsionada sistemàticament*, *Investigació*, 13:1-4, 205-218.

Preparació del professorat

Recordeu als professors i a les professores no només que participin amb la lectura abans de la classe, sinó que també revisin la caixa d'eines d'aquest capítol i considerin com podrien implementar les activitats suggerides dins del seu propi ensenyament. El professorat també ha de preparar una versió adaptada d'una de les activitats de la caixa d'eines.

Esquema per a la sessió d'entrenament en directe de 90 minuts

Primers 30 minuts:

D'on és? Creeu un qüestionari de presentació de diapositives d'objectes on el professorat hagi d'endevinar els seus orígens (per exemple, pot endevinar en grups i marcar-los com a correctes o no quan doni les respostes com a grup sencer). Intenta triar alguns objectes l'origen dels quals pugui sorprendre, com ara: sistemes de reg: àrab; cafè: colombià, brasiler, etc. el sistema numèric occidental: àrab. Tecnologia Bluetooth: Suècia.

A continuació, lidereu el debat sobre preguntes com: Què ens diu això sobre el nostre món? Com podem comunicar als i les nostres alumnes que el nostre món és divers?

Següents 30 minuts:

Activitat 4: Passem la major part del temps parlant amb els que ens envolten. Però parlar no sempre significa *comunicar-se*. La comunicació requereix certes actituds en les persones implicades en un diàleg. Llegiu en veu alta el text següent:

"Tots els éssers capaços de comunicar-se són interlocutors vàlids i, per tant, a l'hora de discutir normes que els afecten, els seus interessos han de ser tinguts en compte i defensats, si és possible per ells mateixos; Excloure *a priori* qualsevol persona afectada distorsiona el suposat diàleg. És per això que els costums internacionals o les converses locals, en què no participen tots els afectats, ni es tenen en compte els seus interessos, no són més que pantomimes ... Un diàleg vàlid és aquell que té lloc en condicions de simetria, que considera persones capaces de participar en una discussió, de fer noves aportacions, capaces d'expressar les seves posicions i desitjos, mai a través de la coacció".

(Adaptat de J. Habermas i Martínez, M. Y Cortina, A. (1996). Ètica, Madrid: Akal, PÀG., 97)

Demaneu als professors i a les professores que posin títol a aquest text.

A continuació, demaneu als professors i a les professores, en grups dividits, que intentin respondre les preguntes següents. Han de pensar en situacions de diàleg quotidià per exemple a l'escola, a casa, amb els amics...:

- Es tenen en compte tots els implicats en un procés de diàleg?
- Es tenen en compte els interessos de tots?
- Algú intenta imposar el seu criteri?
- Es respecten totes les opinions?
- Creus que el diàleg s'ha dut a terme correctament?
- Es podria millorar aquesta situació de diàleg? Com?
- Quines serien les exigències d'un diàleg correcte en la nostra comunicació diària?
- Què creus que vol dir "condicions de simetria"? Posa alguns exemples.

Recollir respostes per a una discussió en grup sencer si hi ha temps.

Últims 30 minuts:

Activitat d'avaluació: els participants han d'adaptar les activitats suggerides d'aquest capítol a la seva pròpia classe, context o entorn. Una possible pauta d'exercici seria: En grups de tres o quatre professors (poden ser segons les assignatures) organitzar, planificar i descriure com adaptar una de les activitats de la caixa d'eines per al capítol 5.7.

Finalment, recordeu als professors i a les professores què han de preparar per a la següent sessió.

Capítol 5.8 - Diàleg amb les famílies

Visió general

A la caixa d'eines d'aquest capítol s'inclouen dos àmbits proposats: d'una banda, reforçar el diàleg de l'alumne amb la seva família, que es pot discutir mentre fa alguns exercicis de llengua i a les tutories amb els alumnes. En segon lloc, millorar la comunicació entre professors i pares de manera que es fomenti la voluntat d'interactuar amb altres cultures i idees, sense perdre l'orgull i la defensa de la pròpia cultura.

Llista de lectura del capítol 5.8

1. Jean-Paul Payet i Fabien Deshayes (2019) *'I quina llengua parles a casa?'* *Etnocentrisme i obertura cultural en les interaccions professor-pare en escoles desfavorides i ètnicament segregades*, *Etnografia i Educació*, 14:3, p. 344-359
2. Yan Guo i Bernard Mohan (2008) *ESL Pares i professors: Cap al diàleg?*, *Llengua i Educació*, 22:1, p. 17-33.
3. Anne Dorthe Tveit (2009) *Conflicte entre veracitat i tacte en conferències entre pares i professors*, *Scandinavian Journal of Disability Research*, 11:4, p. 237-256.

Preparació del professorat

Recordeu als professors i a les professores no només que participin amb la lectura abans de la classe, sinó també que comprovin la caixa d'eines d'aquest capítol. Per a la sessió d'aquest capítol en particular, es professorat hauria de venir amb idees per planificar un dia en què professors i estudiants es trobin amb els pares i els membres de la comunitat local.

Esquema per a la sessió d'entrenament en directe de 90 minuts

Tota la sessió

Els dos últims capítols d'aquest mòdul tenen com a objectiu preparar una jornada intercultural on les famílies de l'estudiant i els membres de la comunitat local són convidats a l'escola per al diàleg. Per aconseguir-ho, caldrà fer un treball de preparació previ perquè el dia indicat

sigui el més enriquidor possible per a tothom. En aquesta sessió de formació en línia, planifiquem què implicaria part d'aquest treball. Col·loqueu el professorat en grups de divisió per aconseguir-ho i, a continuació, compartiu els plans al final. Això requerirà molt de temps i necessitaria un descans de deu minuts aproximadament al mig.

A títol orientatiu, es van poder seguir els següents passos durant les dues sessions:

1. Establir el dia, l'hora i el lloc de celebració de l'esdeveniment.
2. Penseu en l'objectiu del dia (què voleu aconseguir) per desenvolupar un diàleg intercultural entre les famílies / membres de la comunitat.
3. Establir els diferents temes que poden ocupar el dia (pluja d'idees): festes, gastronomia, llengües i dialectes, etc.
4. Elaborar les activitats relacionades i la seva justificació (per què fer-ho?).
5. Elaborar el pla del dia: la sessió inaugural, diferents tallers/activitats/exposicions per franges horàries, etc.
6. Penseu en les persones a les quals us adreceu i les formes de comunicació/invitació (hi ha algun membre de la comunitat o famílies que ens pugui ajudar a organitzar i/o preparar un taller?)
7. Establir els rols per a cada participant del curs (qui s'encarregarà de què?)
8. Establir el material necessari per dur a terme la jornada (diners, cuines, menjar, mobiliari...)
9. Condicionament d'espais.
10. Establir qui netejarà i retornarà els materials o tornarà a condicionar els espais.
11. Pensar en els beneficis per a la comunitat i les famílies (què donarem a les famílies i a la comunitat a canvi? Fotos, escrits, records...)
12. Difusió de la jornada (diaris locals, institucions públiques...).

Finalment, recordeu als professors i a les professores que es preparin per a la pròxima sessió estant preparats per repetir la tasca però centrant-se a portar la comunitat a l'escola per al diàleg.

Capítol 5.9 - Diàleg amb la comunitat

Visió general

En aquest capítol, els i les docents reflexionaran sobre com connectar les assignatures que imparteixen amb els interessos i la vida quotidiana del barri i nucli urbà al voltant de l'escola on imparteixen classes. La idea és mostrar que l'evolució de qualsevol coneixement s'enriqueix amb el contrast d'idees i que aquest es pot fer tant macro com micro; tant en una recerca en equip, com en treball en xarxa amb altres escoles i en l'àmbit de la cooperació interuniversitària o intergovernamental

La Caixa d'eines incorpora propostes per al contrast d'idees i la recerca conjunta de respostes i concessions als problemes plantejats en el marc del desenvolupament de les tècniques d'investigació de cada matèria impartida a batxillerat. Les propostes podrien, per exemple, millorar el treball amb escoles d'altres països i cultures utilitzant les noves tecnologies per a reunions virtuals.

Llista de lectura del capítol 5.9

1. T. Bhengu (2007) *Enderrocar la tanca a través de l'associació escola-comunitat: un cas per al marc del Fòrum d'Educació Comunitària*, *Africa Education Review*, 4:2, p.131-143.
2. Philip J. Foreman, Ruth L. Gresham & Di James (1997) *Reunint la família, l'escola i la comunitat amb l'ajuda de voluntaris formats*, *Journal of Family Studies*, 3:1, p.109-120.
3. Ethel Troyer (1964) *Portant l'art escolar a la comunitat*, *Educació artística*, 17:7, p.9-11.

Preparació del professorat

Recordeu als professors i a les professores no només que participin amb la lectura abans de la classe, sinó també que comprovin la caixa d'eines d'aquest capítol. Per a la sessió d'aquest capítol en particular, el professorat hauria de venir amb idees per planificar un dia en què professors i estudiants es trobin amb els pares i els membres de la comunitat local.

Esquema per a la sessió d'entrenament en directe de 90 minuts

Els dos últims capítols d'aquest mòdul tenen com a objectiu preparar una jornada intercultural on les famílies de l'estudiant i els membres de la comunitat local són convidats a l'escola per al diàleg. Per aconseguir-ho, caldrà fer un treball de preparació previ perquè el dia indicat sigui el més enriquidor possible per a tothom. En aquesta sessió de formació en línia, planifiquem què implicaria part d'aquest treball. Col·loqueu el professorat en grups de divisió per aconseguir-ho i, a continuació, compartiu els plans al final. Això requerirà molt de temps i necessitaria un descans de deu minuts aproximadament al mig.

A títol orientatiu, es van poder seguir els següents passos durant les dues sessions:

1. Establir el dia, l'hora i el lloc de celebració de l'esdeveniment.
2. Penseu en l'objectiu del dia (què voleu aconseguir) per desenvolupar un diàleg intercultural entre les famílies / membres de la comunitat.
3. Establir els diferents temes que poden ocupar el dia (pluja d'idees): festes, gastronomia, llengües i dialectes, etc.
4. Elaborar les activitats relacionades i la seva justificació (per què fer-ho?).
5. Elaborar el pla del dia: la sessió inaugural, diferents tallers/activitats/exposicions per franges horàries, etc.
6. Penseu en les persones a les quals us adreceu i les formes de comunicació/invitació (hi ha algun membre de la comunitat o famílies que ens pugui ajudar a organitzar i/o preparar un taller?)
7. Establir els rols per a cada participant del curs (qui s'encarregarà de què?)
8. Establir el material necessari per dur a terme la jornada (dinners, cuines, menjar, mobiliari...)
9. Condicionament d'espais.
10. Establir qui netejarà i retornarà els materials o tornarà a condicionar els espais.
11. Pensar en els beneficis per a la comunitat i les famílies (què donarem a les famílies i a la comunitat a canvi? Fotos, escrits, records...)
12. Difusió de la jornada (diaris locals, institucions públiques...).

Finalment, recordeu als professors i les professores què han de preparar per a la següent sessió.

Capítol 5.10 - Teoria crítica de la raça

Visió general

El concepte de raça és una agrupació artificial d'elements basada en criteris de similitud fisiològica i sovint confosa amb atributs ètnics i culturals com la llengua, la religió o l'origen geogràfic, i utilitzada al llarg de la història amb finalitats identitàries o discriminatòries.

La Teoria Crítica de la Raça va sorgir a mitjan dècada de 1970 als Estats Units com un reconeixement als retrocessos en drets humans que patia el país malgrat la promulgació de la Llei de Drets Civils de 1964. Des dels àmbits del dret, l'activisme i la recerca universitària es van proposar noves estratègies per combatre el racisme en la societat. La TCR analitza amb quina freqüència en totes les jerarquies de poder trobem discursos que expressen actituds negatives o legitimen accions discriminatòries cap a determinats grups.

La TCR sí que reconeix el dret de l'individu a identificar-se amb una raça, especialment quan s'empra per explicar actes discriminatoris motivats pels aspectes definatoris del grup al qual estava adscrit.

La TCR també pretén rectificar situacions de privilegi en societats on les institucions no reflecteixen les opinions de grups particulars.

Llista de lectura del capítol 5.10

1. Delgado, Richard i Jean Stefancic. *Teoria crítica de la raça: una introducció*. 2^a ed. Nova York: New York University Press, 2012.
2. Bell, Derrick A. "Qui té por de la teoria crítica de la raça?" *Universitat d'Illinois Law Review* 4 (1995): 893-910.
3. Bonilla-Silva, Eduardo, *More than Prejudice: Restatement, Reflections, and New Directions in Critical Race Theory, Sociology of Race and Ethnicity*, , 1(1):73-87, gener 2015.
4. *Teoria crítica de la raça i educació: història, teoria i implicacions* Autoria: William F. Tate IV Font: *Review of Research in Education*, Vol. 22 (1997), pp. 195-247.

Preparació del professorat

Recordeu als professors i a les professores no només que participin amb la lectura abans de la classe, sinó que també revisin la caixa d'eines d'aquest capítol i considerin com podrien implementar les activitats suggerides dins del seu propi ensenyament. Per a la sessió d'aquest capítol en particular, el professorat hauria de llegir Delgado, Stefencic i Bonilla-Silva per tal que estigui informat sobre les premisses des de les quals parteixen els principals teòrics de la TCR.

Algunes de les principals troballes d'aquests estudiosos són:

En el seu llibre seminal, *Critical Race Theory: An Introduction*, Delgado i Stefencic van introduir la teoria crítica de la raça a les ciències socials més àmpliament. Delgado i Stefencic van afirmar que la teoria crítica de la raça es basa en les següents premisses:

- El racisme és **ordinari, no aberracional**.
- El racisme **té** finalitats importants.
- La raça **i les races són productes del pensament i** les relacions socials [i] categories que **la societat inventa**, manipula o retira **quan convé**".
- **Interseccionalitat**: "Cap persona té una identitat única, fàcilment declarada, unitària [...] tothom té identitats, lleialtats i lleialtats potencialment conflictives i superposades"

Més recentment, Bonilla-Silva ha redesenvolupat els principis de la TCR amb els següents:

- El racisme està "**incrustat en l'estructura** de la societat".
- El racisme té un "**fonament material**".
- El racisme canvia i es desenvolupa al llarg de diferents èpoques.
- Sovint s'atribueix al racisme **un cert grau de racionalitat**.
- El racisme té una **base contemporània**.

Esquema de la pràctica en directe de 90 minuts

Primers 30 minuts:

Podem partir de les premisses dels principals autors del moviment, Delgado i Stefencic, com alguns dels primers a teoritzar, i Bonilla, més recentment, per debatre les seves afirmacions. Els enunciatos dels teòrics es poden dividir en grups de 3 o 4 persones i cada grup s'encarrega de trobar situacions o realitats que puguin exemplificar els enunciatos. Es discuteix cadascuna de les afirmacions.

Següents 30 minuts:

Fer una llista de protagonistes racialitzats que apareixen en pel·lícules o novel·les i intentar definir com es caracteritzen i discutir si creiem que la caracterització és adequada. Podem recórrer a pel·lícules conegudes per tothom i també als contes tradicionals i a la literatura en general.

Reflexiona sobre alguns d'aquests punts:

- Quin tipus de personatges solen interpretar actors de diferents races?
- A quin tipus de persones se solen assignar els personatges principals o els papers importants?
- Els protagonistes dels contes infantils com solen ser?

Últims 30 minuts:

Posada en comú de conclusions.

Finalment, recordeu al professorat què ha de preparar per a la següent sessió.

Mòdul 6 - COMUNICACIÓ, RESOLUCIÓ DE CONFLICTES I CONNECTIVITAT

Visió general

Els humans som el producte de les interrelacions i de la cooperació; està tan arrelat en nosaltres mateixos que passem constantment de l'aïllament a la interacció a la recerca d'un o altre. Aquest mòdul se centra en estratègies per abordar algunes de les característiques de les societats urbanes actuals del segle XXI, que van des de l'aïllament fins a la necessitat d'una gestió reeixida dels conflictes. El medi ambient pot ser urbà o rural; sigui com sigui, totes les preguntes seran vàlides si s'adapten de manera intel·ligent al context de l'alumnat.

La cultura i els valors urbans actuals, a diferència dels rurals, tenen l'efecte d'acabar amb les tradicions i el patrimoni immaterial format per creences, cançons i visions del món que les nostres famílies també podrien haver recolzat en el passat.

Les competències que pretén desenvolupar aquest mòdul són:

- Desenvolupar estratègies de comunicació efectives.
- Adquirir un protocol bàsic per resoldre conflictes i ser capaç d'aplicar-lo.
- Ser capaç de reflexionar sobre la pròpia connexió o aïllament cap als altres en la societat, i també cap a la natura.

L'actitud que aquest mòdul convida a avaluar és la de la *comunicació efectiva*, les connexions amb els altres i amb el nostre entorn, i com afrontar els conflictes que comporta el contacte.

Capítol 6.1 - El nostre jo real en el món dels avatars ... Identitat i societat

Visió general

La qüestió de la identitat en la nostra complexa societat planteja la qüestió de qui som i quin és el nostre lloc. Existeix el coneixement si no es comparteix? Va lligat a l'excel·lència? De quines maneres? Com ens ignora la societat? De quina manera ens agradaria ser invisibles? Què compta com a èxit?

La caixa d'eines inclou un conjunt d'idees perquè el professorat treballi amb els seus alumnes en la identificació d'aspectes públics i privats de la vida quotidiana en qualsevol matèria. El professorat de ciències, matemàtiques, arts i humanitats trobarà aquí exemples que pot aplicar a la seva pròpia pràctica, per tal d'ensenyar als seus estudiants a contribuir al desenvolupament de la societat. En aquest curs es treballa amb el professorat perquè aquest es pugui incorporar, mitjançant exercicis adaptats, a totes les disciplines que s'imparteixen a secundària.

Llista de lectura del capítol 6.1

1. Eleni Lithari i Chrissie Rogers (2017) Espais sense cura i construcció de la identitat: transició a l'escola secundària per a nens discapacitats, *Geografies infantils*, 15:3, p. 259-273.
2. Keith C. Barton i Alan W. McCully (2005) Història, identitat i currículum escolar a Irlanda del Nord: un estudi empíric de les idees i perspectives dels estudiants secundaris, *Journal of Curriculum Studies*, 37:1, 85-116.
3. Analía Inés Meo (2011) La dimensió moral de la construcció de la identitat de classe i gènere: pobresa i agressió en un institut de secundària de la ciutat de Buenos Aires, *British Journal of Sociology of Education*, 32:6, p. 843-860.

Preparació del professorat

Recordeu als professors i a les professores no només que participin amb la lectura abans de la classe, sinó també que marquin la caixa d'eines d'aquest capítol i considerin com podrien implementar les activitats suggerides dins del seu propi ensenyament. Per a aquesta sessió, el professorat hauria de llegir sobre com pot ajudar els seus estudiants a formar la seva

identitat, que segurament varia molt d'una cultura a una altra. En particular, el professorat hauria de pensar com pot adaptar l'activitat 2 de la caixa d'eines per a aquest capítol per a la seva pròpia aula.

Esquema per a la sessió d'entrenament en directe de 90 minuts

Primers 30 minuts:

Comenceu demostrant l'activitat 2. Els mitjans de comunicació ens mostren referents que influeixen notablement en la nostra manera de comportar-nos, vestir-nos i fins i tot arribar a marcar estils de vida. Quantes vegades ens quedem bocabadats davant del televisor, el mòbil o els aparadors veient una persona o una model? Ens influeixen aquestes imatges?

Demaneu als professors i a les professores que reflexionin junts sobre totes aquestes qüestions. Col·loqueu els participants a la sessió en petits grups de divisió per executar algunes preguntes de discussió, com ara les següents:

- M'influeixen les persones que surten a la televisió o a les xarxes socials?
- Per què se'ls anomena influencers?
- Són persones que destaquen per alguna característica especial? Quin(s)?
- Quins valors representen els influencers?
- Són exemples? Si ho són, de què?
- Tenen èxit?

Torneu a portar els i les mestres a compartir algunes d'aquestes reflexions amb tot el grup.

Següents 30 minuts:

Com podria funcionar una activitat com l'anterior a la vostra aula? Com podem aconseguir que els i les estudiants es comprometin amb la idea que les estrelles dels mitjans de comunicació i els influencers donen forma al nostre sentit de si mateix, especialment per a les generacions més joves d'ara? Demaneu als professors i a les professores, en diferents grups de repartiment aquesta vegada, que comparteixin les seves idees.

Últims 30 minuts:

Ara passeu a l'activitat 3. Els mitjans de comunicació es poden utilitzar per entretenir-nos en el nostre temps lliure, i igualment es poden utilitzar per alimentar-nos de falsos somnis, falsos ídols i falses doctrines. En l'activitat 3 es demana als i les alumnes que analitzin els programes, posts i fotos a les xarxes socials de qualsevol dia i els classifiquin segons el seu contingut. Després, hi ha una sèrie de preguntes.

Podeu practicar-ho amb el professorat mostrant-los una mostra dels mitjans de comunicació del dia anterior, i demanar-los que responguin en grup o per torns en grup sencer:

- Quin contingut apareix més a les xarxes socials que has analitzat?
- Anuncien algun producte?
- Quins caràcters apareixen a l'anunci/publicació?
- Quines són les característiques d'aquestes persones?
- T'agradaria assemblar-te a ells? Per què?
- Si fossis influencer, de què tractaria el teu canal? Què publicaries i què no?
- Quins elements de la vida han de ser privats? Quins poden ser públics?
- Quins són els riscos de publicar la teva vida a les xarxes socials?
- Analitzar la influència que tenen els mitjans de comunicació en la teva manera de ser, vestir i actuar.

Finalitza la sessió amb un resum d'algunes de les idees que es van compartir. Finalment, recordeu al professorat què ha de preparar per a la següent sessió.

Capítol 6.2 - Les nostres opinions, mitjans de comunicació i societats polaritzades

Visió general

Aquest capítol té com a objectiu ajudar el professorat a treballar amb els seus estudiants el valor de fomentar l'autenticitat de l'opinió, i reconèixer i apreciar les nostres pròpies narratives individuals i les dificultats que podem trobar en la seva defensa.

La caixa d'eines inclou pautes perquè el professorat comparteixi amb els seus estudiants alguns factors que poden influir en els patrons i modes, utilitzant el seu pla d'estudis. L'objectiu és que els exercicis motivin els nens a investigar i assenyalar com algunes coses que avui són òbvies en el passat requerien persones tossudes per trencar motlles i defensar noves idees. En aquest curs, el professorat treballarà amb formadors sobre els exemples proposats a la caixa d'eines i presentarà els seus propis exemples addicionals.

Llista de lectura del capítol 6.2

1. A Gheorghită, *ensenyar als estudiants a pensar críticament i expressar activament les seves opinions*, Com ensenyar ciències polítiques?, p.27-29.
2. Kinney, D. (1993). *Dels nerds als normals: la recuperació de la identitat entre els adolescents des de l'escola mitjana fins al batxillerat*. Sociologia de l'Educació, 66 (1), 21-40.

Preparació del professorat

Recordeu als professors i a les professores no només que participin amb la lectura abans de la classe, sinó també que marquin la caixa d'eines d'aquest capítol i considerin com podrien implementar les activitats suggerides dins del seu propi ensenyament. Per a la sessió d'aquest capítol en particular, el professorat hauria de considerar com l'activitat 1 es podria adaptar i utilitzar de manera útil a la seva pròpia aula, per exemple, pot implicar triar una lectura diferent i preguntes diferents, però provocar discussions similars sobre "ser un mateix".

Esquema per a la sessió d'entrenament en directe de 90 minuts

Primers 30 minuts:

Obriu demostrant l'activitat 1, que fa una lectura que podeu fer amb pantalla compartida/lectura compartida en veu alta d'aquest conte indi:

Hi havia una vegada un país on tothom, durant molts anys, s'havia acostumat a utilitzar crosses per caminar. Des de ben petits, a tots els nens se'ls va ensenyar adequadament a utilitzar crosses per evitar que caiguessin, a cuidar-les, a enfortir-les a mesura que creixien, a envernissar-les perquè el fang i la pluja no les espatllessin. Però un dia, un inconformista va començar a preguntar-se si es prescindiria d'aquesta addició. Tan bon punt va expressar la seva idea, els ancians del lloc, els seus pares i professors, els seus amics, tots el van tornar boig: No veus que, sense crosses, cauries irremeiablement? Com et pot passar tanta estupidesa?

Però el nostre home no parava de fer la pregunta. Un vell se li va acostar i li va dir: Com pots anar contra tota la nostra tradició? Durant anys i anys, tots hem anat perfectament amb aquesta ajuda.

Et sents més segur i has d'esforçar-te menys amb les cames: és un gran invent. A més, com vas a menysprear les nostres biblioteques on es concreta tot el coneixement dels nostres majors sobre la construcció, ús i manteniment de la crossa? Com ignorareu els nostres museus on s'admoren exemplars atroços, utilitzats pels nostres líders, els nostres savis i mentors?

Lavors el seu pare se li va acostar i li va dir: "Mira noi, estic cansat de les teves excentricitats originals. Estàs creant problemes en la família. Si el teu besavi, avi i pare feien servir crosses, les has d'utilitzar perquè és el correcte".

Però el nostre home va continuar donant-li la volta a la idea, fins que un dia va decidir posar-la en pràctica. En un primer moment, tal com li havien advertit, va caure repetidament. Els músculs de les cames estaven atrofiats. Però, a poc a poc, va anar guanyant seguretat i, en pocs dies, va córrer pels camins, va saltar les tanques dels camps i va cavalcar pels prats.

El nostre home s'havia convertit en ell mateix.

A continuació, feu les següents preguntes als professors i a les professores:

- Quins sentiments t'ha despertat la lectura del conte?
- Quina és la idea central?
- Quines són les principals causes d'immobilitat aquí?
- Amb qui t'identifiques? Per què?
- On creus que troba el jove el motiu o els motius per deixar les crosses?
- Fer una llista de tot el que les crosses poden simbolitzar en les nostres vides.
- Fes una altra llista d'alternatives raonables als problemes que has plantejat.

Següents 30 minuts:

Després de la demostració de l'activitat 1, demaneu als professors i a les professores que intercanviïn i proporcionin comentaris sobre les idees dels altres sobre com adaptar aquesta activitat a la seva pròpia aula.

Últims 30 minuts:

Utilitzar la premsa a l'aula per parlar d'un conflicte de valors (Activitat 2): finalment, discutir amb el professorat (en grup o tots junts si el grup és prou petit) sobre com les notícies de diferents fonts poden presentar un conflicte de valors, i afectar les nostres pròpies valoracions morals. Aquesta és una altra manera de veure com adaptarien una activitat al seu propi entorn.

Finalment, recordeu als professors i a les professores que han de preparar per a la següent sessió.

Capítol 6.3 - Comunicació efectiva

Visió general

Aquesta lliçó introduirà els conceptes bàsics de la comunicació efectiva. El professorat experimentarà amb exercicis de comunicació basats en diferents tècniques, per comprovar de manera pràctica què fa que la comunicació funcioni.

La caixa d'eines proporciona exemples d'exercicis de comunicació per practicar en grup i individualment, que es poden vincular als conceptes que s'imparteixen al llarg de cada assignatura escolar d'11 a 17 anys. Durant aquest curs, el professorat pot practicar la implementació d'aquests exercicis a classe sense interrompre el currículum reglat. Els participants del curs poden suggerir exercicis adaptats compatibles amb les seves rutines diàries d'ensenyament.

Llista de lectura del capítol 6.3

1. Peter Kutnick i Lucia Berdondini (2009) *La millora del treball en grup a les aules pot proporcionar una base per a una comunicació eficaç en suport dels assoliments cognitius basats en l'escola a les aules dels joves estudiants?*, Cambridge Journal of Education, 39:1, 71-94.
2. Rosemary Sage (2002) *Comença a parlar i deixa de portar-te malament, Dificultats emocionals i de comportament*, 7:2, 85-96.
3. Rod Ellis, *Enfocaments informals i formals per a l'ensenyament comunicatiu de llengües*, ELT Journal, Volum 36, número 2, gener de 1982, pàgines 73–81.

Preparació del professorat

Recordeu als professors i a les professores no només que participin amb la lectura abans de la classe, sinó que també revisin la caixa d'eines d'aquest capítol i considerin com podrien implementar les activitats suggerides dins del seu propi ensenyament. Per a la sessió d'aquest capítol en particular, el professorat hauria d'elaborar les seves pròpies propostes per inculcar una comunicació efectiva als seus estudiants. El professorat també hauria de considerar com pot ensenyar l'habilitat de la comunicació assertiva, però educada.

Esquema per a la sessió d'entrenament en directe de 90 minuts

Primers 30 minuts:

Comenceu la sessió amb una metadiscussió sobre la naturalesa de la comunicació efectiva. Poseu el professorat en grups per respondre el següent:

1. Què significa realment dialogar i quines implicacions té? Feu una breu definició en tres línies cadascuna i vegeu si el grup està d'acord i en què difereixen.
2. Pensa en un exemple d'un diàleg genuí, com actuaven els protagonistes i per què et sembla que els que hi van participar es van entendre plenament.
3. Quins altres conceptes o paraules podrien ser sinònims de DIÀLEG? Per què?
4. És important el diàleg en la vida quotidiana? Com? Per què creus que funciona aquest diàleg?

Porteu de nou els grups per compartir algunes d'aquestes idees amb tota la classe.

Següents 30 minuts:

Penseu en com ensenyar *assertivitat*. En què es diferencia de la negativitat o la rudesia? El professorat ha d'intercanviar les seves idees preparades prèviament en grups reduïts.

Últims 30 minuts:

Activitat d'avaluació: el professorat hauria de compartir ara les seves pròpies propostes per inculcar una comunicació efectiva a la seva aula, i rebre alguns comentaris dels companys professors i del formador.

Finalment, recordeu als professors i a les professores què han de preparar per a la següent sessió.

Capítol 6.4 - Habilitats i competències d'alfabetització mediàtica

Visió general

Aquest capítol utilitza les xarxes socials com a eina d'aprenentatge de les matèries de secundària, i la Caixa d'eines inclou propostes per fer-ho, independentment de la matèria escolar impartida.

L'objectiu és aprendre els conceptes bàsics dels mitjans de comunicació "by doing", fent servir l'alfabetització com a habilitats que tothom hauria de gestionar en una societat en xarxa: habilitats socials; detectabilitat, analitzant la informació, avaluant i generant informació de manera responsable.

En aquest curs, es treballa amb professors de secundària per analitzar els paràmetres definits per autoritats nacionals i internacionals com NAMLE ("National American Media Literacy Education") i altres. Les propostes presentades a la Caixa d'eines es practicaran amb el professorat participant, de manera que surtin del curs amb una idea clara o reforçada de com emprar les xarxes socials en la seva docència.

Llista de lectura del capítol 6.4

1. Jane L. David, *Teaching Media Literacy*, Lideratge Educatiu Volum 66, Número 6, Març 2009.
2. David Considine, Julie Horton i Gary Moorman, *Ensenyar i arribar a la generació millennial a través de l'alfabetització mediàtica*, *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, Volum 52, Número 6, p. 471-481.
3. Mahmoudi, S., Rastgar, A., Imanifar, H. (2020). *Investigar els danys i els reptes de l'ensenyament de l'alfabetització mediàtica a les escoles*. *Societat Cultura Mitjans de Comunicació*, 8 (33), 83-100.

Preparació del professorat

Recordeu als professors i a les professores no només que participin amb la lectura abans de la classe, sinó també que marquin la caixa d'eines d'aquest capítol i considerin com podrien implementar les activitats suggerides dins del seu propi ensenyament. Per a la sessió d'aquest capítol en particular, el professorat hauria de mirar els vídeos de l'activitat 1 de la caixa d'eines

i pensar que algun d'aquests, o similars, es pot utilitzar a la seva aula per ensenyar alfabetització mediàtica.

Esquema per a la sessió d'entrenament en directe de 90 minuts

Primers 30 minuts:

Obrir una discussió general sobre com podem ensenyar alfabetització mediàtica, basant-nos en el que el professorat pot haver après de la lectura assignada.

Següents 30 minuts:

Demostra l'activitat 1: Compartiu la pantalla d'un dels vídeos següents per treballar el tema:

- (PRIMÀRIA) Enllaç: <https://www.youtube.com/watch?v=u5651tdwyXo>

"Convivència: ocells": una petita animació de 3 minuts i 25 segons, en què un ocell intenta relacionar-se amb ocells d'una altra espècie, però ho deixen de banda.

- (ESO-ADULTS) Enllaç: <https://www.youtube.com/watch?v=9x38r-mO4Tk>

"Ads: don't judge ahead of time", un curtmetratge humorístic que ens fa veure que no podem jutjar sense saber.

- (ESO-ADULTS) Enllaç: <https://www.youtube.com/watch?v=5Zo30Q10rjE>

"No t'enredis!": un curt de 2 minuts i 26 segons sobre la reproducció de rumors. Elements a tenir en compte: com alimenten els rumors la por, la inseguretat, etc., com es propaguen (a través dels mitjans de comunicació, polítics, coneguts, ...), les seves nefastes conseqüències (apartheid, genocidi, ...) i què hem de fer per acabar amb els rumors.

- (ADULTS) Enllaç: <https://www.youtube.com/watch?v=dOpXWpXdfn8>

"Humor contra els prejudicis": un fragment d'1 min 29 segons del programa "El Intermedio" en el qual, de manera còmica, veiem diferents prejudicis cap a la immigració com a idees preconcebudes i força esteses que no es basen en cap informació real.

A continuació, col·loqueu el professorat en grups de divisió per respondre a les preguntes següents:

- Resumir en una frase el que ens transmet el vídeo: posar-li un títol o un lema
- Quines són les dificultats en què es troben els protagonistes/personatges?
- Quines etiquetes / rumors identifiqueu al vídeo?
- De quines maneres es pot resoldre la situació?
- Se t'acudeixen altres opcions per superar-ho?

Si hi ha temps, envieu algunes d'aquestes idees a tot el grup.

Últims 30 minuts:

Activitat d'avaluació: demanar idees al professorat per adaptar l'activitat 1 al seu propi context docent. Podeu fer una ronda de preguntes a cada professor amb un grup prou reduït, o col·locar-los a les sales de reunions.

Finalment, recordeu als professors i a les professores que han de preparar per a la següent sessió.

Capítol 6.5 - La societat del coneixement i les noves modalitats d'aprenentatge

Visió general

Aquest capítol continua l'aplicació de les xarxes socials al procés de formació de les diverses matèries de la ciència i la literatura. En aquesta ocasió, l'enfocament se centrarà en experimentar amb el paper d'Internet com una gran universitat/escola. S'identificaran i practican en línia tota mena d'habilitats (interpersonals, de llenguatge, d'escriptura, aritmètiques que podem utilitzar en línia, etc.).

La caixa d'eines il·lustra exemples de models interactius desenvolupats en línia per al desenvolupament de diferents assignatures de secundària i consells sobre com combinar l'ús d'Internet com una cosa addicional per facilitar la comprensió i assimilació dels temes que els i les estudiants aprenen en cada assignatura i curs escolar.

En el curs d'especialització en educació participativa, cada professor ha d'ajustar les activitats als diferents nivells de coneixement que imparteix, de manera que puguin replicar-les a les seves classes.

Llista de lectura del capítol 6.5

1. Joelle Nagle, Twitter, *la ciberviolència i la necessitat d'una alfabetització crítica a les xarxes socials en la formació del professorat: una revisió de la literatura, l'ensenyament i la formació del professorat*, volum 76, 2018, pàgines 86-94.
3. Talib S. Pedagogia de les xarxes socials: Aplicar un enfocament interdisciplinari per ensenyar alfabetització digital crítica multimodal. *E-learning i mitjans digitals*. 2018;15(2):55-66.
4. Burchard, M.S., Konopasek, L., Layman, B., Myers, S., i Poston, L. (2021). Reconèixer el biaix en les notícies de les xarxes socials. Alfabetització mediàtica per a l'ensenyament de l'educació especial per l'Associació per a l'Alfabetització Mediàtica per a Poblacions Excepcionals, 2 (1). <https://mosaic.messiah.edu/>

Preparació del professorat

Recordeu als professors i a les professores no només que participin amb la lectura abans de la classe, sinó també que marquin la caixa d'eines d'aquest capítol i considerin com podrien implementar les activitats suggerides dins del seu propi ensenyament. Per a la sessió d'aquest

capítol en particular, el professorat hauria de considerar la urgència d'ensenyar habilitats a les xarxes socials, per exemple, combatre el ciberassetjament, mantenir-se al dia amb un mercat laboral en evolució. Hauria de planificar una proposta d'activitat per ensenyar les seves pròpies habilitats d'alfabetització a les xarxes socials.

Esquema per a la sessió d'entrenament en directe de 90 minuts

Primers 30 minuts:

Obriu-vos amb una discussió en grup sencer sobre per què (i com) hem d'ensenyar habilitats a les xarxes socials.

Següents 30 minuts:

A partir de l'activitat 1: A les parelles de la sala de reunions, el professorat participant decideix una habilitat que vol treballar i, a continuació:

- Crear una llista d'eines útils per a l'aprenentatge d'aquesta habilitat. Hauran de buscar en línia i demanar ajuda a la seva parella.
- Donar al seu company una breu explicació de la funció d'aquestes eines i rebre feedback.

Porteu tothom a la "sala" principal en línia i demaneu a alguns professors voluntaris que comparteixin les seves idees. Pregunteu en general: com ens ha ajudat Internet a trobar maneres de millorar-nos, d'aprendre noves habilitats?

Últims 30 minuts:

Activitat d'avaluació: compartir propostes d'activitats per ensenyar les habilitats en xarxes socials de l'alumnat.

Finalment, recordeu als professors i a les professores què han de preparar per a la següent sessió.

Capítol 6.6 - Valors intergeneracionals i diàleg... Persones analògiques i digitals treballant juntes

Visió general

L'objectiu d'aquest capítol és veure la diversitat intergeneracional com a basada en la diferència de percepcions entre les generacions. Els participants aprendran a utilitzar el coneixement intergeneracional com a suport per identificar la diferència de valors entre generacions.

La caixa d'eines ofereix suggeriments sobre com aprendre sobre la diversitat intergeneracional tot aprenent el temari establert per a cada assignatura de batxillerat. En aquest curs, els i les docents aprendran maneres d'enfortir el vincle generacional, els enfocaments i les parts dels temes escolars que poden ser un punt de connexió i col·laboració intergeneracional.

Llista de lectura del capítol 6.6

1. Generett, G. G., & Welch, O. M. (2018). Lideratge transformador: Lliçons apreses a través del diàleg intergeneracional. *Educació urbana*, 53 (9), 1102-1125.
2. Graham, A., Truscott, J., Simmons, C., Anderson, D., & Thomas, N. (2018). Explorar la participació dels estudiants en diferents àmbits de la vida escolar. *British Educational Research Journal*, 44 (6), p.1029-1046.
3. Hollingshead, B. P. (2017). Imaginant l'aprenentatge intergeneracional i l'ètica intergeneracional per al futur. *Preveient futurs per a l'educació ambiental i de sostenibilitat*, 63.

Preparació del professorat

Recordeu als professors i a les professores no només que participin amb la lectura abans de la classe, sinó també que marquin la caixa d'eines d'aquest capítol i considerin com podrien implementar les activitats suggerides dins del seu propi ensenyament.

Per a la sessió d'aquest capítol en particular, el professorat ha de preparar versions de les activitats de la caixa d'eines que ha adaptat per a les seves pròpies classes.

Esquema per a la sessió d'entrenament en directe de 90 minuts

Primers 30 minuts:

La societat està formada per persones de diferents edats. A grans trets, podem citar cinc generacions: nadons, nens i nenes, joves, gent de mitjana edat i gent gran. Cada etapa per la qual passen les persones és diferent, però totes són importants. En cadascuna d'elles tenim una sèrie de dificultats i problemes alhora que il·lusions i projectes. I també és cert que, entre persones de diferents generacions, de vegades hi ha conflictes i polèmiques que dificulten la convivència.

Per reflexionar sobre això, demaneu als professors i les professores que acabin les frases següents en parelles de sala:

- Els joves en general són ...
- La meva actitud cap a la gent gran és...
- Els joves estan satisfets amb ...
- Vull tenir més anys per ...
- Crec que els avis veuen els joves com ...
- M'agradaria que les relacions entre joves i adults fossin...

Demaneu a alguns professors que després comparteixin la seva frase amb tot el grup.

Següents 30 minuts:

Ara model Activitat 2. Convidar els i les mestres a pensar maneres de crear una convivència positiva entre pares i fills. En grups reduïts de 4 o 5, poden fer el següent exercici:

- Enumerar alguns desacords típics o situacions conflictives que es produeixen entre pares i fills. Seleccionen-ne alguns per determinar el desacord precís o les situacions controvertides que es produeixen en cada situació.
- Buscar les causes i conseqüències dels desacords, així com les possibles solucions. Poden omplir una taula com aquesta a continuació:

Situació	El desacord	Causes	Conseqüències	Possibles solucions
1				
2				
3				
4				
5				

Últims 30 minuts:

Com adaptar aquestes activitats? Demaneu als professors i a les professores que ofereixin els seus suggeriments en grup.

Finalment, recordeu als professors i a les professores què han de preparar per a la següent sessió.

Capítol 6.7 - Resolució de conflictes, mediació i cultura de pau

Visió general

El conflicte, el radicalisme i l'inconformisme social només són dolents en la mesura que són violents. Per a aquest capítol, la Caixa d'eines incorpora propostes per provocar conflictes a l'aula i per avançar diferents punts de vista possibles sobre el contingut del currículum escolar i com ensenyar-lo.

Es donen pautes als professors i a les professores per ajudar-los a pensar en diferents enfocaments en cada fase formativa de les seves assignatures i per a cada curs i grup d'edat. Consideraran quatre formes de resolució de conflictes: negociació, mediació, conciliació i arbitratge.

Llista de lectura del capítol 6.7

1. Turk, Fulya, *Avaluació dels efectes de la resolució de conflictes, educació per a la pau i mediació entre iguals: un estudi de metaanàlisi*, Estudis Internacionals d'Educació, v.11 no.1 p25-43, 2018.
2. Sánchez, A. D. V., & Chamucero, L. E. V. (2017). Educació en resolució de conflictes mitjançant les TIC: un estudi de cas a Colòmbia. *Revista de Casos sobre Tecnologies de la Informació (JCIT)*, 19 (2), 29-43.
3. Devi, M. S., & Bhagyashree, B. G. K. (2021). Impacte de les sessions d'assessorament preventiu en les habilitats de resolució de conflictes entre adults joves.

Preparació del professorat

Recordeu als professors i a les professores no només que participin amb la lectura abans de la classe, sinó també que marquin la caixa d'eines d'aquest capítol i considerin com podrien implementar les activitats suggerides dins del seu propi ensenyament. Per a la sessió d'aquest capítol en particular, el professorat hauria de pensar maneres d'adaptar els exercicis de la caixa d'eines a la seva pròpia aula.

Esquema per a la sessió d'entrenament en directe de 90 minuts

Primers 30 minuts:

Per parelles, demaneu als i les mestres per parelles que pensin en una situació quotidiana que presenti conflicte; per aclarir qui són els protagonistes i les causes del conflicte. Després, han

d'intentar analitzar les causes del conflicte, el seu desenvolupament i així podràs intentar resoldre'l. Per fer-ho, es poden seguir les pautes següents:

Tipus de conflicte:

- Personal o col·lectiu: identificar les persones implicades i els càrrecs que mantenen.
- Per què s'ha produït el conflicte? ESCRIU les causes i l'ordre.

Desenvolupament de conflictes:

- Com se senten els protagonistes? Ha canviat això?
- Hi ha hagut algun malentès?
- Quins factors podrien haver permès un canvi d'actitud?
- Es podria haver evitat el conflicte? Com?
- S'ha arribat a una solució? Com s'hauria pogut arreglar?
- Quins valors han entrat en joc durant el conflicte?

Solució:

- S'ha resolt el conflicte? Com?
- Tots els protagonistes creuen que s'ha solucionat?

Conseqüències:

- Quines han estat les conseqüències del conflicte?
- Imaginar altres possibles conseqüències del conflicte (personals i col·lectives).

Següents 30 minuts:

Per modelar l'activitat 2, busqueu una notícia relacionada amb un conflicte, en què una de les parts busqui la pau o el pacifisme. Presentar la notícia als professors i a les professores, i les quatre formes de resolució de conflictes:

1. **Negociació:** promoure el diàleg bilateral i directe entre dos estudiants o grups d'estudiants.
2. **Mediació:** un alumne pren nota de la posició de cadascuna de les dues parts, de manera que tingui constància del que s'ha dit i perquè els organitzi torns de proposta i repliqui perquè

tingui igualtat d'oportunitats per exposar els seus arguments. Quan arriben a un acord el dicten al mediador que li'l passa per a la signatura;

3. Conciliació: la persona mediadora intervé amb els seus propis resums per elaborar i presentar propostes de solucions que puguin ser acceptables per ambdues parts. Aquest exercici es repeteix i es va polint a mesura que el conciliador ajusta la seva proposta o en fa de noves en el procés de mesurar què és acceptable o no per a cada part. Finalment, si s'arriba a un punt en què les parts accepten alguna de les propostes presentades pel conciliador, llavors signen l'"acta de conciliació".

4. Arbitratge: el mediador lliura resums del seu consens i dissidència, prepara un dictamen de solució o "laude arbitral".

En grups, el professorat hauria de debatre sobre la millor d'aquestes quatre formes de resolució de conflictes per al conflicte en qüestió. Feu una votació al final per veure la vista majoritària (podeu utilitzar una funció de sondeig).

Últims 30 minuts:

Activitat d'avaluació: els i les participants han d'adaptar les activitats suggerides d'aquest capítol a la seva pròpia classe, context o entorn. Una possible pauta d'exercici seria: En grups de tres o quatre professors (poden ser segons assignatures) organitzar, planificar i descriure com adaptar una de les activitats de la caixa d'eines per al capítol 6.7.

Finalment, recordeu als professors i a les professores què han de preparar per a la següent sessió.

Capítol 6.8 - Aïllament, solitud i compromís associatiu

Visió general

Cada tema après a classe pot promoure la promoció del desenvolupament sostenible, la solidaritat amb els necessitats i fins i tot contribuir a la consecució dels objectius del mil·lenni.

La caixa d'eines incorpora un conjunt de propostes que ajudaran els i les docents a conduir els seus alumnes a exercitar tres fases d'estudi: estudi, reflexió i acció.

En el curs d'educació participativa, els i les docents poden aprofitar aquesta tècnica d'aprenentatge per aconseguir dos objectius: primer, trencar la monotonia i segon, ajudar els seus alumnes a gestionar-se bé i aprendre a combinar moments de reflexió i moments de treball en equip per validar, rebatre i adaptar el producte de la seva reflexió solitària.

Llista de lectura del capítol 6.8

1. Renée Kaufmann i Jessalyn I. Vallade (2020) *Explorant connexions en l'entorn d'aprenentatge en línia: percepcions dels estudiants sobre la relació, el clima i la solitud, Entorns interactius d'aprenentatge*.
2. Ahn, J. Soledat desigual a l'aula digitalitzada: dos efectes de solitud dels ordinadors escolars i lliçons per a una educació sostenible en l'era de l'e-learning. *Sostenibilitat* 2020, 12, 7889.
3. Laverick, V. T., E.D.D. (2017). Comprensió i ús de la reflexió per part del professorat de secundària: Un estudi exploratori. *Educació Secundària Americana*, 45 (2), 56-68.

Preparació del professorat

Recordeu als professors i a les professores no només que participin amb la lectura abans de la classe, sinó també que marquin la caixa d'eines d'aquest capítol i considerin com podrien implementar les activitats suggerides dins del seu propi ensenyament. Per a la sessió d'aquest capítol en particular, el professorat hauria de seleccionar una ONG per llegir i respondre les següents preguntes sobre aquesta ONG, disposat a compartir les seves respostes en la sessió en directe:

- Quina funció social tenen? Què busquen aconseguir? Què consideres important? A quins col·lectius o estaments concrets van dirigides les seves protestes o accions?
- Hi ha alguna altra organització que tingui la mateixa funció? Quin? En què es diferencien?
- Són efectives les accions d'aquestes ONG?
- Quins canvis han aconseguit?
- De qui reben ajuda?
- Creus que val la pena el que fan?

Esquema per a la sessió d'entrenament en directe de 90 minuts

Primers 30 minuts:

Comenceu modelant una metaactivitat sobre el que demanem quan demanem als estudiants que estudiïn. En grups de tres o quatre, demaneu als professors i a les professores que discuteixin a través del següent:

1. Estudi:

Definiu cadascuna de les paraules clau següents, especifiqueu les seves característiques i alguns exemples de com formen part del centre:

- Estudiar
- Reflex
- Acció

Explicar la relació entre tots tres, i quins elements són necessaris per introduir-los com a part de l'aprenentatge.

2. Reflexió:

Tant l'estudi com la reflexió impliquen necessàriament aïllament i solitud. L'atenció es pot establir més alta i es requereix tranquil·litat. Penseu en la importància de l'entorn en què es poden desenvolupar aquestes activitats. Com podem crear espais de reflexió?

3. Acció

Penseu com incorporar aquesta seqüència d'aprenentatge al dia a dia com a docents. Quins temes es podrien treballar d'aquesta manera? Quins entorns o llocs fora de l'escola poden proporcionar oportunitats d'aprenentatge als estudiants?

Després, compartiu aquestes idees amb tot el grup classe.

Següents 30 minuts:

Ara, vincular la reflexió i l'estudi amb l'aïllament. En diferents grups de repartiment aquesta vegada, demaneu als professors i a les professores que considerin un conjunt diferent de preguntes:

- Quan et sents aïllat o simplement quines són les formes en què connectes habitualment amb els altres (amics, familiars, veïns, coneguts)?
- Com creus que connecten els teus coneguts amb els altres?
- Quines són les maneres més habituals de connectar amb els altres?
- Estàs implicat en la vida comunitària?
- Coneixes alguna associació o grup comunitari a prop d'on vius?
- Si has respost positivament, quins? Quina funció tenen?

Últims 30 minuts:

Activitat d'avaluació: per als deures, els professors hauria d'haver llegit sobre una ONG i ara pot respondre les seves preguntes preparades prèviament, per a tota la classe si el grup és prou petit o en sales de descans:

- Quina funció social tenen? Què busquen aconseguir? Què consideres important? A quins col·lectius o estaments concrets van dirigides les seves protestes o accions?
- Hi ha alguna altra organització que tingui la mateixa funció? Quin? En què es diferencien?
- Són efectives les accions d'aquestes ONG?
- Quins canvis han aconseguit?
- De qui reben ajuda?
- Creus que val la pena el que fan?

Finalment, recordeu als professors i a les professores que han de preparar per a la següent sessió.

• Capítol 6.9 - L'últim nen al bosc - Valorant la nostra connexió amb la natura

Visió general

L'impacte del coneixement en la implementació d'accions en el nostre entorn immediat, i la capacitat d'aprendre i desenvolupar-se en harmonia amb l'hàbitat que ens envolta són qüestions directament relacionades amb la Declaració del Mil·lenni de les Nacions Unides, signada el setembre de 2000. Compromet els líders mundials amb la lluita contra la pobresa, la fam, les malalties, l'analfabetisme, la degradació ambiental i la discriminació contra les dones. Aquest capítol pretén relacionar cada matèria impartida en educació secundària amb l'agenda de desenvolupament sostenible 2030 i els seus 17 objectius prioritaris de la Declaració del Mil·lenni.

La caixa d'eines proporciona pautes perquè el professorat treballi amb els seus i les seves estudiants en la recerca d'inputs locals per donar una pinzellada d'aplicació pràctica i local a cadascuna de les matèries impartides a secundària. En aquest sentit, els temes escolars estan relacionats amb els disset objectius prioritaris de l'agenda 2030. També inclou propostes metodològiques per a la creació de productes específics en el desenvolupament de cada curs escolar i de cada matèria.

Llista de lectura del capítol 6.9

1. Alexia Barrable i David Booth, Increasing Nature Connection in Children: A Mini Review of Interventions, *Front. Psychol.*, 19 de març de 2020.
2. Pia Sjöblom & Maria Svens (2019) Learning in the Finnish outdoor classroom: Pupils' views, *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*, 19:4, 301-314.
3. Raquel Heras, Rosa M. Medir i Olga Salazar (2020) Percepcions dels nens sobre els beneficis de les sortides escolars a la natura, *Educació 3-13*, 48:4, p. 379-391.

Preparació del professorat

Recordeu als professors i a les professores no només que participin amb la lectura abans de la classe, sinó que també revisin la caixa d'eines d'aquest capítol i considerin com podrien implementar les activitats suggerides dins del seu propi ensenyament. Per a la sessió d'aquest capítol en particular, el professorat ha de crear un portafolis de naturalesa, segons l'activitat 1 de la caixa d'eines:

- Ha de ser un treball individual, tot i que poden deixar constància d'experiències i esdeveniments que han viscut amb altres persones. S'ha de veure el punt de vista i l'experiència en primera persona de l'alumne.
- Pot ser en paper o virtual (bloc, etc.)
- Ha de tenir vivències, anècdotes, reflexions i sentiments de l'alumne sobre la natura.
- Ha de presentar el que li agrada i el que no li agrada dels éssers naturals i dels entorns
- Quines són les meves experiències a la natura?
- Animals, plantes, llocs preferits.
- Records personals i històries que han passat a la natura
- Quin ésser natural seria si hagués de ser-ho? Per què?
- Quins elements naturals hi ha al voltant ...

El professorat també hauria de pensar com canviaria aquesta activitat per a la seva pròpia aula.

Esquema per a la sessió d'entrenament en directe de 90 minuts

Primers 30 minuts:

Com podem portar la natura a l'aula? Obrir una discussió general perquè el professorat comparteixi les seves idees.

Següents 30 minuts:

El professorat presenta els seus portafolis de naturalesa en grups reduïts.

Últims 30 minuts:

Activitat d'avaluació: els participants han de presentar com adaptarien l'activitat 1 d'aquest capítol a la seva pròpia classe, context o entorn en grups de tres o quatre professors, per tal d'obtenir feedback entre iguals.

Finalitza el curs aquí.